КРОВ КАЖАНА

Роман

І. Вбивство ідеальне

1

Того дня я принесла із лісу гада, а вночі загинув мій чоловік. Усе в цьому світі має свої прикмети і передвіс ники.

Не знаю, чи то була отруйна змія, чи вуж, адже водяні вужі не мають жовтих "вушок", але досі тіло береться сиротами, коли згадаю, як, повернувшись додому, ще в холі розстібнула на сумці блискавку і вгледіла скручену там гадюку. Ні, спершу я навіть подумала, що то пасочок від моєї вечірньої сукні — він також із темної шкіри, округлий, завтовшки з великий чоловічий палець, — та поки міркувала, як він міг там опинитися серед моєї нижньої білизни, "пасочок" підвів плескату бридку голівку і бризнув на мене двома крапельками отруйних очиць.

Я навіть не здужала заверещати, тільки відсахнулася аж до стіни, прилипла до неї й заціпеніла. Але погляд мій так і прикипів до гада, який вигрів собі кубельце… на моєму ліфчику й трусиках.

Невже йому подобається цей запах? Невже він вдихає його так само, як це робив ще годину тому мій душпастир отець Серафим? Лісова галявинка пахла осінніми травами й стиглим листям ліщини, а він, після всього, ліг горілиць і поклав собі на обличчя мої лілові трусики. Потім, знов мене обціловуючи і вилизуючи, сказав: "У тебе на сіднич ках лишилися виямки від ліскових горішків. Я хочу їх розгладити".

Ось так і цей гад. Поводив своєю хитрою голівкою і знов опустив її на те місце, де на ліловому єдвабі пришерхла волога плямина. Від тієї

сумирності мій жах також скру тився калачиком, лишилася тільки тривога. Я струсила із себе заціпеніння, навстіж відчинила двері у холі, на веранді… і знов одсахнулася вбік.

Гад мене зрозумів: він поволеньки виліз із сумки і, звиваючись усім своїм довгим тілом (ним справді можна було двічі оперезати мій стан), поповз прямо надвір, потім без жодних вагань потягся плазом до річки, яка майже впритул прилягає до нашої садиби. Через те мені хотілося б думати, що то був водяний вуж.

Скажи комусь — не повірить. Хоча цікаво було б пере мовитися про таку химерну пригоду бодай із Нестором (мій чоловік на всяку чудасію мав своє особливе пояснен ня), але з чого почати? Що ти пішла до лісу по гриби не з кошиком, а з фірмовою сумкою на "блискавці", у якій пригріла зміюку? Чи з того, як ти схибнулася через отця Серафима і віддала йому спершу душу, а потім і тіло?..

Я взяла сумку і двома пальцями повикидала білизну до брудного шмаття. Змііного слизу на ній не було. Потім піднялася скрипучими східцями на горішній поверх, зайшла до спальні перевдягнутися. Довго стояла перед дзеркалом голою, торкалася свого тіла, ніби шукала на ньому невидимих слідів, але ні — навіть виямок від ліскових горішків не було. Хоча я добре чула, як падалішні плоди ліщини гостро впиналися в мої опуклини, якими стікала гаряча вільгість.

Однак я знала, що все в цьому світі має свої прикмети й сліди. Відчувала, що з певного часу стали повнішими мої груди, навіть соски та брунатні кружальця навколо них побільшали, і там я також стала чутливішою і щедрішою.

Ніздрі на короткому носику бездоганно круглі й трохи відкриті. А моє червоне від природи волосся, яке всі вважають фарбованим, тепер аж горить вогнем, й отець Серафим жартома нахваляється перехрестити мене на Серафиму, адже це ім’я означає вогненний ангел.

Він, як згодом зізнався, побачив у мені ангела ще за першої зустрічі, коли приїхав висвятити наш дім, де віднедавна все пішло шкереберть. Власне, нещастя й почалися звідтоді, як ми купили цей будинок і, щоб розрахуватися з боргами, продали свою міську квартиру.

Але про це потім…

Скажу тільки, що й після висвячення оселі справи в мого чоловіка не поліпшились, однак отець Серафим запам’ятав стежку до нашого дому і радо прийняв запрошення Нестора заїжджати до нас на… риболовлю.

Уже через тиждень до нашого двору підкотив його сірий "опель", але вийшов із нього не піп у рясі, а бездоганно скроєний чолов’яга у синіх потертих джинсах і чорній шкірянці. Хіба що темна коротка борода та волосся, гладенько зачесане назад і схоплене у косичку, нагадували в ньому священнослужителя.

— Давайте знайомитись, — сказав він. — У миру Сергій. — І, притулившись губами до моєї руки, так подивився у вічі, що тілом прокотився легенький струм. Ці очі. Трохи розкосі і несподівано сірі на смаглявому лиці, вони притягували і страхали.

— Настя, — сказала я. — Анастасія.

Якщо покласти руку на серце, то вже до того я багато чого наслухалася про отця Серафима, яким зацікавилася навіть столична преса. Одного разу карлик Іванько — наш домашній сторож і помічник — сказав, що йому по заріз треба п’ять гривень.

— На пиво? — спитала я.

— Ні, — карлик покрутив великою, як у коня, головою. — Іванько хоче щось купити. — Він завжди говорив про себе в третій особі. —

Іванько вам покаже. І потім справді показав. На мій подив, це був ілюстро ваний журнал з просторою статтею про отця Серафима.

Щоб уникнути зайвих пліток і домислів, наведу окремі ви тяги з тієї статті, які — тепер я вже певна — є чистою прав дою. Бо тоді, коли читала її, напівлежачи у шезлонґу, під лоскіт сонячних променів та Іванькових позирків (я загоряла при ньому без ліфа), все це видалося мені сенсаційною побрехенькою.

ЕКЗОРЦИЗМ, АБО ВИГНАННЯ ЗЛИХ ДУХІВ

Настоятель храму Івана Богослова має два роки стажу церковної служби. До того він був майором російської армії, воював у гарячих точках, але, щоб переїхати на Батьківщину, змушений був звільнитися у запас.

Втім, до переїзду в рідні краї відставний майор ще встиг закінчити біблійні курси у місті Курську, а водночас і астрологічну школу Павла Глоби. В Україні пройшов адаптацію на богословських двомісячних курсах у Таращі, після чого його висвятили на свяще ника.

А коли став настоятелем храму Івана Богослова в селі Гостра Могила, то й почалися дива… Сонячний червневий день. На подвір’ї церкви зібрався натовп.

Якась розпатлана жінка труситься в лихоманці, її квітчаста хустка з’їхала на потилицю. Вона три мається за руку священика, але таке враження, що вхопилася за електричний дріт. Жінка з усіх сил репе тує, а тоді падає на коліна і починає гавкати. "Бісну вата", — прокочується натовпом спершу шепіт, а відтак чути дитячий плач, крики і стогін…

Похмурий осінній ранок. Стара дерев’яна церква піднята над землею, бо стоїть на дубових палях, як ото комора для збіжжя. Власне, ще донедавна тут і справді була колгоспна комора. На воротях в око

відразу впадає оголошення: "ОЗДОРОВЧИЙ МОЛЕБЕНЬ ПРОВАДИТЬСЯ ЩОВІВТОРКА І П'ЯТНИЦІ ОКРІМ ДВУНАДЕСЯТИХ СВЯТ. ПОЧАТОК О ДЕВ'ЯТІЙ ГОДИНІ".

Молебень цього разу відбувається в церкві. Перед аналоєм стоять кілька молодиць і троє чоловіків зі свічками в руках. Підходять ще дві припізнілі жіночки й один хлопчина. Із за царських воріт виходить отець Серафим і раптом каже:

— Дівчата! Хто розбив носа — хай вийде з храму.

Жінки розгублено дивляться одна на одну, а тим часом отець Серафим кидає суворий погляд на одну з тих, що припізнилися:

— Я до вас звертаюся.

Якийсь час жінка спантеличено і благально дивить ся на отця Серафима, потім задкує до виходу…

Я прикрила журналом своє символічне бікіні й спитала в Іванька:

— Як це… розбила носа?..

— Як як! — здивувався карлик з моєї невторопности, хоч видно було, що його потішило це запитання. — Мастурбація, ось як!

— Що-о-о?

— Чи ця… Як вона… — Іванько втупився в журнал, що лежав на моїх стегнах, наче бачив крізь нього, і його рухливі попелясті очі, мов жорна, закрутилися то в один бік, то в другий. — О, згадав! Менструація! Юшить, як з носа…

— Фу-у-у! — Іванько все знає. Ще більше за попа!

— Он як, — сказала я і знов узялася читати.

Отець Серафим наказує полишити храм і молоди кові.

— Чому? — дивується той.

— Бо нехрещений! — пояснює ясновидець, і хлопець покірно виходить.

Тільки тоді розпочинається оздоровчий молебень.

Отець Серафим заходить за царські ворота й читає молитву, а тут, перед аналоєм, починає діятися щось незбагненне. Одна жіночка, плямкаючи губами, ніяково всміхається, друга дріботить ногами, третя б’є себе кулаками в живіт. Молодий, але вже сивий чоловік вириває на собі жмут волосся…

Потім священик підходить до кожного з них, тримає руку над головою, щось невиразно шепоче і дмухає в обличчя. Кожній жінці він ще й кладе свої руки на талію. Після цього одна молодиця впала навколішки і стала щось збирати на підлозі, хоч там нічого не було.

Уже надворі вона розповіла, що їй було пороблено на сливах, — сусідка відьма, пошептавши на сливи, при гостила ними нещасну.

— А я мекала, — зізнається ще одна жінка з козиня чим виразом на обличчі. — Мені на козах пороблено.

Невісточка моя дорога вистригала вовну на козі, а тоді бачу — хрест вистрижено на грудях у моєї Маньки. Ну, це вже, людоньки добрі, на

смерть мені пороблено. Я б і не знала, що то невістка виною, та як прийшла до отця Серафима, то її голосом заговорила.

Однак були тут і такі, з кого слова не витягнеш. Про оту мовчазну жінку, що молотила себе по животі, розповіла старенька бабуся:

— Та хіба ж ви не чули, що вона оце зовсім недавнечко народила чорта?

— Чорта? Якого?

— З ріжками й ратичками, якого ж іще! Тільки дуже манюнього. Бісеня, слава Богу, народилося мертвим, і його спалили. А це вона знов завагітніла…

Я відчула легке збудження. Чи то від прочитаного, чи від жадібних поглядів Іванька, який уже заховався за кущами руж, але, певна річ, не зводив з мене очей.

Далі отець Серафим сам охоче пояснював, як він лікує людей, одержимих злими духами.

— Я роблю це лише молитвами і накладанням рук.

Нічого тут забороненого чи богохульного немає. Це не мої молитви, а требник Петра Могили, зокрема його молебень "Об ізгнанії нечистого духа", написаний ще 1648 року. Однак ніхто з теперішніх священиків його

не читає, бо вони бояться. Бояться викликати потой бічні сили… Ви не вірите в потойбічні сили? Тоді ви не вірите і в Бога. Бо якщо є Бог, тоді є і диявол. Якщо є добро, то виходить, що є і зло.

Тепер щодо рук. Якось я сидів, тримаючи долоні одна до одної, і раптом відчув, що вони відштовхуються.

Так, ніби між ними є невидима пружина і, щоб стулити долоні, потрібно цю пружину стиснути. Отак я й зрозумів, що володію якоюсь особливою силою…

Я лише посміялася над одкровеннями отця Серафима, бо й гадки не мала, що мине якийсь час — і я на собі відчую цю "особливу силу". А тоді я солодко потягнулася в шезлонґу й запитала в Іванька: — І ти віриш в оці байки?

Він сплів свої довгі пальці, звивисті й загнуті трохи назад, і підпустив очі під лоба. При цьому був схожий на Гомера, якого скульптор зобразив чомусь сліпим.

— Вірю.

— Чому?

— Бо Іванько й сам чорт, — сказав він і перевальцем пішов до річки, швидко перебираючи вигнутими в колесо ногами.

Мені раптом стало його жаль. Навіть майнула легко важна думка, що я змогла б йому дозволити значно більше, ніж він собі уявляє. Втім, цілком можливо, що саме це він якраз уявляв дуже часто.

2

Цікаво, що тепер сказав би Іванько, якби я розповіла йому про гада, котрий винюшив на лісовій галявинці мої трусики й непомітно заліз у сумку? Хоча я приблизно здогадуюсь.

— То Іванько перекинувся у вужа, — сказав би він.

Вогненний ангел. Я все ще крутилася перед дзеркалом, стривожена тією зміюкою, коли знадвору долинув сиґнал автомобіля й запізніло загавкав наш розледачілий Трезор — принесло когось чужого.

Потім заскрипіли східці, я вся напружилась, але до спальні зазирнув Іванько й злякано зашепотів:

— Вони знову приїхали! — засліплений страхом, карлик ніби й не бачив, що я гола голісінька. — Іванько скаже, що вас немає вдома.

— Хто — вони? — спокійно спитала я.

— Голомозі!

— Скажи їм, що я зараз вийду.

— Не треба. Іванько знає, як їх спровадити. За ними тільки смуга ляже. Іванько набреше, що ви пішли по гриби.

— Я вже йду, — сказала я роздратовано, накидаючи на голе тіло куценький халат кенгуру.

"По гриби"... Він що, і там підглядав за мною чи, може, чортисько читає думки?

Я повагом вийшла на подвір’я і присмирила пса, який, угледівши хазяйку, послужливо розгавкався на всю гор лянку.

Біля воріт стояв тупорилий джип зі сліпими шибами, а на хвіртці вже висів гість — на диво, не тупорилий і навіть не голомозий, він радше скидався на страхового аґента, котрий, аби докликатися господаря,

дратує собаку. Худий, високий — такий собі симпатичний глистюк з трохи пере кошеним від посмішки ротом.

— Привіт, золотко! — сказав він, одверто розглядаючи мене з ніг до голови. — Ми від Сухого.

— Я не призначала зустрічі ні сухому, ні мокрому. Що треба?

— Де Нестор?

— На фірмі, — стенула я плечима.

— У нього, вважай, уже фірми немає. Ти впевнена, що він не вдома? Ти…

— Тикати будеш цибулю в землю, — сказала я. — Якщо доживеш до весни.

— Я туди зарию когось іншого, — він перестав посміха тись, але рот так і лишився навскоси. — Знаєш кого? Своїх боржників. Так і передай Нестору. Завтра останній строк.

Не буде грошей — хай теше собі пам’ятника, це він уміє.

Але перед тим заберемо все разом з оцією хавірою. Ясно?

Не знаю, що тоді на мене найшло. Можливо, тому, що зі мною ще ніхто не дозволяв собі так розмовляти, як цей глистюк, можливо, він зачепив моє самолюбство, але я сказала:

— Закрий своє криве сурло! Фірма належить мені, і дім оцей мій, і машина, і чоловік також мій… А тебе, шутий цапе, я вперше бачу. Тож зарубай собі на кривому нюхалі: якщо з його голови впаде волосина,

якщо ти йому нена роком зіпсуєш настрій, а він через це забуде парасольку, потрапить під дощ і підхопить нежить, то тебе, шутий цапе, закопають першого! Авансом. Ти все зрозумів?

Я вималювала на своєму самовпевненому фейсі таку щасливу усмішку, що йому геть зациπило.

— Усе — питаю?

— Ні, не все, — нарешті пустив з рота пару глистюк чи, може, збільшений у мільярд разів сперматозоїд. — Що таке "шутий"?

— А ти й цього не знаєш? Безрогий, ось що! Але роги в тебе обов’язково виростуть, не хвилюйся, — сказала я. — Якщо ще трохи протягнеш, то намацаєш їх на своїй довбешці. А тепер чухай звідси! Поки вітер без сучків.

Я повернулася й повихляла від нього тією хижою ходою, яка не лишала йому жодного шансу, — так ходять фатальні жінки, котрі притягують до себе чоловіків, як безодні Сцілли й Харибди притягують мореплавців, а потім майже так само, як Сцілла й Харибда викидають на берег уламки кораблів, вони, ці жінки, викидають на смітник уламки чоловічої чести.

Коли зайшла в дім, лиш тут мене почало трясти. Де й поділася та напускна хоробрість, за якою насправді чаївся задавнений страх. Страх, що вже розростався у розпач. Так само, як розросталися наші борги, які Нестор плодив із дивовижною легкістю і яким, я знала, ніколи не буде кінця, бо вони на відсотках плодилися вже й самі. "Брехня, прор вемося", — часто повторював мій чоловік, однак я бачила, що він і сам не йме тому віри, вона, та віра, витекла з нього давно, зосталася хіба якась крапля надії на сліпий, але щасливий випадок. Сам винен.

Колись він розпочав справді нормальний бізнес, хоча й із мінорним забарвленням (либонь, і в тому був свій особливий знак) — відкрив власну фірму з виготовлення надмогильних пам’ятників. Не з доброго дива, звичайно, адже був професійним скульптором, та коли з відомих причин урвалися замовлення на ліплення різних героїв, особливо ж Леніна, за якого раніше платили скажені гроші найзлиденніші колгоспи, сільради, заводики (на професій ному сленґу скульпторів це називалося "ліпити Льопу"), тоді й довелося подумати про інший шмат хліба. Тим часом із фалоса кримінальної демократії повискакували нові сперматозаври, котрі поперли один поперед одного до виживання, а згодом і на цвинтарі стали змагатися між собою за краще місце у царстві тіней. Вони зводили собі такі помпезні пам’ятники та мавзолеї, що бідному Льопі — вмитися разом з диктатором Домініканської Республіки Трухільйо, хай Бог простить, що згадую так небіжчиків.

Зате скульпторам знову знайшлася робота.

Несторові також пощастило на кілька таких замовлень, а потім один із тих таки багатих замовників, якого я згодом охрестила для себе Едіпом, запросив нас на вечерю і пораяв не ловити дрібних мишей, а мерщій відкривати власну фірму, поки він, добрий порадник і надійний партнер, може забезпечувати нас і ґранітом, й габро, і лабрадором, ба навіть рожевим мармуром.

— Тут немає чого й роздумувати, — казав цей підстарку ватий котяра, роздягаючи мене обважнілими очима, як партнерку не тільки в бізнесі. — Адже для початку є прос тора скульпторська майстерня, а там можна взяти в оренду більше приміщення, закупити обладнання, найняти людей, і пішло й поїхало. Я вам навіть допоможу з реєстрацією підприємства, тож лишилося придумати йому тільки назву, — сказав він і подивився на мене таким обнадій ливим поглядом, що я просто мусила щось відповісти.

— Плутон, — сказала я.

— Що о о? — не второпав мій майбутній партнер.

— Фірма називатиметься "Плутон". Це бог підземного світу.

— Мертвого світу, — скривився Нестор.

— Хіба надмогильні пам’ятники ставлять живим? — спитала я.

— Усе логічно, — сказав мій чоловік, який на кожен випадок мав свою окрему думку. — Але занадто похмуро. — І логічно, і дуже доречно, — беззастережно став на мій бік наш компаньйон — Я не знаю ніякого бога, окрім того, під яким ми ходимо, але знаю, що є навіть планета Плутон. І думаю, що вона буде для вас щасливою. Люди завжди вмиратимуть, убиватимуть одне одного, отже, цей бізнес вічний, — додав він раденько, не здогадуючись, що і його знайдуть у поліському кар’єрі з простреленою голо вою. — Тож будемо вас, Анастасіє Михайлівно, вважати хрещеною мамою фірми. Давайте вип’ємо за нашу маму, — збуджено сказав він, ніби слабував на комплекс Едіпа і сприймав за матусь навіть утричі молодших за себе жінок.

Спершу справді усе "пішло й поїхало", як по писаному: були мармур і габро, було багато замовлень і нове просторе приміщення, були наймані майстри і мій коротенький, побіжний роман зі збоченцем Едіпом, котрий навіть у ліжку називав мене мамочкою. Нестор уже нічого сам не ліпив, не тесав, тільки займався кредитами, новими проектами, та якось водночас з’явилися конкуренти, подорожчав утричі камінь, прийшли податківці, наїхав рекет, у поліському кар’єрі пролунали постріли, які спровадили в царство мертвих мого синочка Едіпа, і поки Нестора тягали по допитах, виявилося, що рахунки наші там заморожені, там під арештом, а там узагалі луснули разом із банком. Щоб урятувати фірму, він заліз у борги, але поїзд пішов: усе полетіло за вітром, Нестор теж полетів, як фанера над Парижем, а приземлився у своїй старій майстерні, де зосталося лише кілька чорних кам’яних брил, які могли слугувати вже пам’ятниками на могилах убитих надій.

А нажити… нажити ми лише й устигли ось цей будинок, до якого втекли від марнот великого міста, однак не втекли від його і своїх гріхів. Нестор і далі тримався за фірму, все робив уже сам власноруч, проте його заробітки покривали хіба що витрати на бензин, який він випалював до міста й назад. Хоч як це дивно, але я швидше за нього прижилась і знайшла собі затишок серед природи, — може, тому, що ніколи не обтяжувала себе роботою (Нестор був проти, щоб я працювала), ніколи не мала близьких подружок, від яких, я певна, можна чекати лиш підступу й заздрого поглуму.

Нестор сам відгороджував мене від усього світу, від людей і клопотів, від дітей (а коли захотів, щоб я народила, то вже було пізно), від випадкових знайомств і друзів, од мене самої, а відтак… і від себе. Він узяв мене п’ятнадцяти річною дівчиною, коли я ще нічого не знала й не бачила… і раптом симпатичний мужчина садовить тебе у своє авто й везе до ресторану, ти боязкими ковточками п’єш шам панське — не через те, що боїшся сп’яніти, а тому, що не хочеш, аби цей вечір скінчився, ти їси свій гарнір по одній рисинці, та він… кінчається, він кінчається, а потім вогні вечірнього міста розпливаються у твоїх очах, як вишневі плями на білому простирадлі, хоч не було ніякого прости радла, а було затісне авто, в якому він тебе взяв, ба ні, насправді ж узяла його ти, о, наївна чоловіча леґенда про те, що беруть вони, леґенда, вигадана від безсилля тими, хто не витримав випробування спокусою, хто не знає, що таке справжнє бажання, яке розриває тебе, як надмірна доза пороху розриває рушницю.

Уперше я йому зрадила, коли пішла сфотографуватися на паспорт (ми жили вже разом, він поспішав зареєструвати шлюб, та я ще не мала паспорта), — спустилась у під вальчик маленького запорошеного фотоательє, де сидів за столиком такий же маленький непоказний чоловічок — весь у корінь, — і там… там він мені сказав, що таких врод ливиць треба знімати не на паспорт, а на обкладинки еротичних журналів, — чи не бажала б я сфотографуватися у всій красі?

— А що ви ще вмієте? — з насмішкою спитала я, дивлячись у його хтиві очиці.

— Усе.

— Так таки й усе? — не повірила я.

— Абсолютно. Проходьте за ширму. І якщо ви не проти, то… зробимо проби.

Він демонстративно примкнув на засувку вхідні скляні двері, спостерігаючи за моєю реакцією на цей промовистий жест, і я хотіла було заперечити, але тут якийсь здоровен ний чолов’яга став дертися в двері, показуючи пальцем на свій наручний годинник. Мій фотомайстер чемно йому відчинив і сказав, що зараз він зайнятий, приходьте пізніше, однак суворий чолов’яга в суворому костюмі (теж збирався зніматись на паспорт?) розкричався, що він зайнятий у сто разів більше, що майстер навіть не здога дується, хто він такий, і що він зараз узагалі закриє це ательє і зробить із нього пивничку. І тоді сталося те, на що я ніколи не сподівалася. Мій щупленький майстер раптом звівся навшпиньки, доп’явся до краватки здорованя, згріб її у кулак і на зашморзі притягнув його голову на рівень свого зросту.

— Запам’ятай назавжди, — тихо і владно сказав він, — тобі нема куди поспішати. Тебе ніхто і ніде не жде. Але ти ще про це не знаєш.

Він розвернув здоровила обличчям до виходу й одним поштовхом викинув за двері. Потім повернув до мене таке веселе обличчя, ніби щойно вигнав із кімнати муху:

— За моєю ширмою — як на сповіді, — сказав він. — Таїна цілковита. Ви знаєте, що таке таємниця сповіді? І що таке професійна етика? У моєму ділі це насамперед конфіденційність. За її порушення я

відповідаю перед законом. Ви це знаєте? — він так допитувався, ніби перед законом мала відповідати я.

Так, я знала. Знала, що в мене тільки но закінчилися місячні і ще трохи мажеться, але цей загадковий чоловічок мені раптом почав подобатися. Він не сяяв, не вабив своєю зовнішністю, не намагався щось удавати із себе, проте, мабуть, і сам того не відаючи, чимось приворожував, бо… поки він налагоджував апаратуру, міняв об’єктив, я вже була в чім народила матуся.

— Абсолютно все? — перепитала я. — Тоді… звільни мене.

— Від кого? — здивувався він.

— Угадай.

— Від настирливого коханця?

— Ні.

— Ну, визволяти тебе від чоловіка нібито рано, ще й паспорта не маєш.

— Ніколи не вгадаєш, — сказала я. — Від дівочости.

На якусь мить він завмер, не вірячи своїм вухам, а потім підійшов до мене й поволі опустився на коліна.

— Дівчинко… Моя маленька дівчинко! Ангеле ти мій…

Цього разу на старому розтовченому дивані десь узялося біле простирадло, і трохи згодом він цілував на ньому руді пасмуги,

плутаючи місячні виділення з дівочою кров'ю, й примовляв так само розчулено:

— Дівчинка... Моя солодка дівчинка...

На його ослаблому, але ще повному, жилавому корені теж були ослизлі червоно руді сліди моєї місячної "цноти", я витерла їх тим же простирадлом і взяла його... ще гаря чого, дуріючи від змішання чужого і свого власного запаху.

Відчуття млосної наповненості пойняло усе моє тіло, але хотілося ще і ще, все єство моє прагло вийти за власні межі, прагло доконечної нестерпности й вибуху, для якого не вистачало якоїсь краплини, і коли я відчула піднебінням, як збільшується і тужавіє твердь, то заскімлила від насо лоди, а потім завила, як сука, а тоді... ось вона, та доконечна наповненість, коли чужа, найпотаємніша жага нестримно тече у тебе і ти, нарешті, виходиш із своїх берегів з несамовитим, уже потойбічним криком. Утім, усе це тодіш ні, ще підліткові рефлексії, коли звичайнісіньку статеву сверблячку хотілося виправдати самою природою, а не культом чоловічого перламутрового... ребра, з якого одного разу ти випадково вискочила на цей світ.

Соромно зізнатись, але того майстра, того непоказного чоловічка, що зробив мені шість фотографій "три на чотири", я майже не обдурила — тоді я справді вперше відчула себе жінкою і навіть через роки, коли розгортала свій паспорт, із маленького фото загадково дивилася та "солодка дівчинка" і, здавалось, ось ось мені підморгне.

3

Надвечір зіпсувалася погода: подув холодний північний вітер, потім припустив дрібний, уже осінній дощ.

Нестор приїхав пізно; як завжди, не в гуморі, і від того, що намагався це приховати, виглядав іще жалюгідніше. Я навіть не хотіла йому казати про візит голомозих, та зрештою вирішила, що так буде краще.

— Я знаю, — сказав він. — Вони знайшли мене й там…

Але то все пусте. Сьогодні я хочу з тобою посидіти. Ти заслужила, правда ж? — Обличчя в нього було худе, й усмішка теж видавалася худою.

— Ти про що?

— Він розповів, як ти його відшила. А тут якраз пішов дощ. Уявляєш, як бідолаха перелякався? Я ж був без парасолі і міг прихопити нежить, — він вимушено засміяв ся.

Потім виклав з пакета літрову пляшку мартіні, пляшку віскі і стільки наїдків, що я була певна: знов перехопив у когось сотню баксів.

— Сьогодні гуляємо, — сказав він. — Я розтоплю камін.

— А що, є причина?

— І не одна. По перше, я застрахував своє життя на таку круглу суму, що сам здивувався, як багато я коштую.

— Ти здурів, — сказала я. — Чи ти… чи ти справді думаєш, що це так серйозно?

— Ні, я думаю про тебе. І хочу випити з тобою без будь якої причини. Хоча, крім того, що я вже сказав, є ще один привід. Сьогодні я отримав дуже солідне замовлення.

Лишилося дістати матеріал.

Ну от, знову борги, подумала я.

Він перевдягнувся, уніс дров і розпалив у холі камін.

Зробив мені коктейль, а собі націдив склянку віскі без льоду й потяг його майже до дна. Утім, випити Нестор умів. — Іванько вечеряв? — спитав він.

— Так, і Трезор теж.

Колись Нестор привіз їх додому обох разом. Ще як тільки ми переїхали в цей будинок, він вирішив одразу завести собаку й побачив у райцентрі на автостанції карлика, який продавав цуценя — помісь вівчарки з яки мось шолудивим Рябком. Коли вже сторгувалися, карлик зненацька сказав: "А Іванька візьміть безплатно. Кращого сторожа вам не знайти!" — "Якого Іванька?" — не зрозумів Нестор. "Оцього, — карлик тицьнув себе пальцем у груди. — Іванькові не треба платити, Іванько, як і пес, служитиме вам тільки за харчі".

Напевне, через оту чудну умову Нестор ніколи не забував запитати, чи вечеряв Іванько, чи не голодний Трезор.

Ми сиділи біля вогню, мене оповивав легенький хміль, огортало тепло, що сходило від каміна, а в роті перекочува лася маслинова кісточка, мов лісковий горішок, і я згадува ла, як тоді, уперше, до нас завітав отець Серафим — не висвячувати оселю, а "на риболовлю", — як ми втрьох сиділи біля багаття, щоправда, не тут, а над річкою, й отець Серафим, випивши чарку і запаливши "кемел", сказав, що немає людей без гріха, але для того й існує таїна покаяння, щоб кожен міг висповідатися, тобто розповісти перед священиком Богові про свої недобрі вчинки, бо тільки так можна сподіватися на їх відпущення. І тоді я запитала у нього, авжеж, запитала саме тоді, коли Нестор десь

одійшов на хвилину, — а перед ким ви сповідаєтесь, отче? — і він відповів: хотів би перед тобою, мій ангеле, — і я відчула таке збудження, що запаморочилося в голові, а коли він сказав, що проведе мене в царські ворота, куди іншим заходити зась, ледве стримала стогін, бо царські ворота мені ввижалися… чорною ширмою, за якою тебе жде таїна… таїна сповіді… я вже чула про це від одного чоловіка, чиє лице давно стерлося з пам’яті, а чорна ширма лишилася. І таїна… й ангел… І те, що нас ніхто і ніде не жде, але ми про це ще не знаємо.

Коли в пляшці зосталося майже на дні, Нестор подивив ся на мене "чоловічим" поглядом, спитав ненав’язливо:

— Ти сьогодні… як?

— Кепсько, — сказала я. — Голова поболює. Ці візити…

Чи це від випитого, чи на зміну погоди.

Якби я знала, що станеться потім, я б йому не відмовила, а так він одразу змінився з лиця і ні сіло ні впало сказав:

— Мабуть, піду кину сіті.

— Знайшов час! — я ледве не похлинулася маслиновою кісточкою. — Уже за північ. Та й поглянь, що надворі робиться.

— У тому то й річ, — сказав він. — Саме за такої негоди гуляє хижак. — І швидко почав збиратися.

— Ти п’яний, — намагалася його напоумити.

— Зате не причепиться нежить.

— Човен протікає. — Є ґумові чоботи.

Невдовзі він уже був у повному рибальському екіпіру ванні — ґумові ботфорти, брезентові штани, зелена плямиста ватянка з каптуром.

— Тоді і я з тобою.

— Не треба, — сказав він. — Лягай відпочивати. Я швидко.

— Ні, я сяду на весла. Хіба мені вперше?

Я справді не раз допомагала йому закидати сіті, бо самому це робити дуже незручно, тим більше вночі і на вітрі. Однак раніше я розважалася тим за дня чи при місяці тихої ночі, а тут було не до забавки. Нестор опинався, не хотів, щоб я з ним ішла — він таки розізлився на мене за "головний біль", та поки шукав ліхтарика, те, се, я вже також була в коротеньких ґумовичках калюжниках, вовня них колготах, теплому светрі, а поверх усього накинула червоного дощовика з гостроверхим, як у ката, капюшоном.

Дрібна мжичка затарабанила об той каптур, мов об дашок, проте вітер жбурнув і в лице холодною мрякою; нічка була така, що навіть Трезора не добудишся, і даремно Нестор так нищечком заходив до фліґеля, де лежали сіті і де ночував наш сторож Іванько, — карлик завжди спав на дощ як убитий.

Нестор виніс із фліґеля дві слюдяні торби із сітками, і ми рушили до річки, до свого причалу, який, вважай, був частиною нашого обійстя — тут, біля води, стояла під розлогими вербами альтанка, тут був наш невеличкий пляж, і мангал, де ми полюбляли смажити шашлики, і легкий дерев’яний човен — його ми припинали до старої верби, намотуючи ланцюг на стовбур, ніколи не брали на замок і навіть весла завжди залишали у кочетах. Там, де закінчувалося подвір’я, відразу ж за парканом, починався обрив, тому до річки вели вимощені із цегли

сходи, а далі був рівненький берег, наш майже приватний бережок, куди ніхто чужий не показував носа.

Тепер тут стояла така темрява, що кишеньковий ліхта рик пробивав її на крок другий (либонь, через дощ), його світло в’язло в пітьмі широкою жовтою плямою, проте не це мене тоді непокоїло — на своєму березі ми могли походжати із зав’язаними очима; непокоїв вітрюган, що хижо завивав у верховітті дерев і зривав ще й не пожовкле вербове листя (кілька листочків прилипло до мого черво ного плаща), гнав таку шумовиту хвилю, що край води утворилася смуга збитої піни. Та хвиля виштовхала човен на мокрий пісок, разом із дощем залила його до половини водою, і я ще раз спробувала вмовити Нестора облишити цю дурну забаганку, але він затявся: дві поразки поспіль для нього було забагато. Дістав з під корми коряк і, поки не вичерпав воду до дна, не розігнувся. Потім кинув у човен торби із сітками, зіштовхнув його з мілини, передав мені ліхтарика.

Він сам сів за весла. Та я навряд чи й змогла б попливти проти такої хвилі, це вже там, пізніше, ми поміняємося місцями, коли достатньо буде тримати човен за вітром, лише пригальмовуючи.

Важко сказати, скільки ми відпливли од берега, нічна річка скрадає відстані (а тут ще ця сльотава пітьма), однак я попросила:

— Годі, отут і кидай!

— Ні, — сказав він, — до русла ще далеко.

— Ти бачиш, де те русло?

— Вимкни ліхтарика, ти засліплюєш мені очі.

Я вимкнула ліхтарик, стало справді трохи видніше, розсунулася та чорна, непроглядна завіса, яка при скупому світлі обступає тебе вночі,

проте бачила тільки смоляні хвилі при самому човні та ще темне погруддя Нестора, що за кожним помахом весел то віддалявся од мене, то набли жався, немов тінь.

— Ми скоро будемо на тому березі, — сказала я, хоча знала, що до того берега ще ген як далеко (річка тут завширшки з півкілометра), то лиш супроти хвилі вини кала омана, що ми швидко пливемо.

— Ти можеш хоч тут потерпіти? — спитав він сердито, і мені вчувся в тому не стільки сьогохвилинний докір, скільки непристойний натяк на щось зовсім інше.

Нарешті він зупинився, розвернув човна носом до берега, і ми швидко помінялися місцями — я сіла на весла, а Нестор, узявши слюдяну торбу, навколішки став на корму і рвучко, нервово почав вибирати сітку й кидати її у воду. Човен так швидко зносило, що мені довелося ще й підгрібати проти вітру кормою. А потім усе відбулось, як у страхітливому сні…

Тепер уже ніхто не скаже чому — чи в нього заплуталася сіть, чи, може, вона зачепилася за корч, яких чимало було під руслом, чи просто з хмільної необачности, але Нестор раптом підвівся на повен зріст, шпарко розвів руками, ніби розпростер заплутану сіть ушир, і так гойднув човном, що втратив рівновагу. Він змахнув руками тепер уже вгору, впівоберта повернувся до мене і, перш ніж я зрозуміла, що відбувається, й інстинктивно подалася до нього, хапаючись за повітря, — Нестор навзнак шубовснув у воду. Падаючи, він несамохіть з усіх сил штовхнув корму, і поки я знов намацувала весла, поки за них ухопилася, хвиля розвер нула наш човник бортом до себе й погнала, як шкаралупу, до берега, чимдалі від того місця, де Нестор упав у воду.

Власне, у тій мокрій розгойданій темряві я вже й не змогла б зорієнтуватися, де оте місце, але вітер доніс його мото рошний крик — якийсь крихкий, розпорошений: "А-а-аста-а-а-а!.." — чи то він кликав

мене на ім’я, чи гукав "стань!", не знаю, але я сліпма повеслувала в той бік, задки, кормою вперед, вглядаючись у чорну діру ночі і власного жаху, який додавав мені сили, та відбирав тяму — одне весло вискочило з кочета, і поки я наосліп вставляла його назад, човен знову однесло далі до берега.

"А-а-аста-а-а-а!.." — чи я знов почула той крик, чи тільки здалося, та я відкинула з голови капюшон і теж закричала щосили: "Не-е-е-стор!" — і потім ще повторю вала його ім’я, сподіваючись, що він десь озветься, що він десь тримається на воді, адже вмів добре плавати, тільки яке вже там плавання, коли на тобі ґумові чоботи й ватянка, котрі каменем тягнуть униз... й о г о в ж е н е м а є... та я гукала й гукала, веслуючи без передиху, аж поки викричала всі сили, і тут раптом побачила, що човен мій прибило до берега, а я загрібаю веслами мокрий пісок...

"А-а-аста-а-а-а!.."

Мені вже ввижалося.

Це був кінець.

Я згадала про ліхтарик й хотіла його засвітити, як мая чок, але він лежав із розбитим скельцем на дні човна. Зайва, уже непотрібна річ.

Мене облягла порожнеча. Тихе, глухе безгоміння. Вітер затих у верховітті дерев, чорна хвиля безгучно накочува лася на берег, дощ перейшов у німу мокву. І враз я здригнулася.

Хтось легенько торкнувся мого обличчя.

Хто це?

Вербовий листочок прилип до щоки. І тут я почула, як страшно виє Трезор.

4

А далі почало відбуватися щось неймовірне.

Уранці я подзвонила в районний відділ міліції ближ нього містечка і сказала, що втопився мій чоловік. Як?

Просто. Вночі, на риболовлі. Так, як топляться щороку сотні людей. Ні, не в компанії, сам. Так, водолази потрібні.

Приїжджайте.

Ох, ці дурні запитання. Щоб їх було менше, я не сказала, що все сталося на моїх очах. Повелася, звичайно, безглуздо і згодом про це пошкодую, але вранці… можна було зрозу міти мій стан. За всю ніч не стулила ока, та це була найдріб ніша абищиця порівняно з тим, що зі мною коїлося…

Подзвонивши в міліцію, я ще раз вийшла до річки. Дощ перестав, проте було вітряно й холодно. Біля альтанки сидів, повісивши свою велику, як у коня, голову, Іванько.

Після того, як я йому сказала, що Нестор втопився, він онімів і весь час чипів на березі.

А потім почалося… Спершу прикотив на драному "москвичеві" старший уповноважений відділку карного розшуку Притула. Голова кругла, під циркуль, ніс чобітком, а стільки зарозумілости, що лише люлечки не вистачає. Дістав із дерматинової течки кілька аркушів рудого паперу, авторучку, заряджену синім чорнилом (я думала, що таких уже давно немає), і звелів мені написати заяву з поясненням того, що сталося.

— Навіщо? — не зрозуміла я.

— Як навіщо? — не зрозумів і він.

— Чоловік утопився, що ж тут писати?

— Втопився? Гм… Ще невідомо.

— Ви знущаєтесь? — подивилась я в його безбарвні очка. — Він уночі поплив рибалити… а потім до берега вітер пригнав порожнього човна. Ні, я більше не маю сил про це говорити.

— Усе це так, Анастасіє… Михайлівно, — співчутливо погодився опер. — Однак для нас тут існує, як той казав, визначена процедура. Поки немає тіла… до речі, водолази зараз приїдуть… ми взагалі не можемо говорити про заги бель як таку. Це — перше. І друге: якщо вони його знайдуть, то все одно доведеться з’ясовувати, за яких обставин заги нула людина. Чи це нещасний випадок, чи…

— Що? — гостро спитала я.

— Ну, ніхто ж не бачив, що там скоїлося. Тобто ми з вами не бачили. То чому ж ви думаєте, що сталося саме це? — Притула пильно подивився на мене, і його безбарвні, водяві очка загострилися хитринкою.

— Я вже пояснювала.

— Так, а ви не думали над тим, що у вашого чоловіка могли бути недруги, вороги?.. Що хтось міг бажати його смерти? Ні? А нічна річка, скажу я вам, — це ідеальне місце для… ідеального вбивства. — Він ледве не потер долонь ками, такий був задоволений своєю вишуканою фразою, та враз спохопився. — Але ми з вами, Анастасіє Михайлів но, далеко зайшли, пробачте. Може, ваш чоловік живий здоровий. Всяке могло трапитися, тут діло непевне. Може, човник прибився до одного берега, а він до іншого.

— Мені не до жартів, — сказала я.

— А я не жартую, боронь Боже! Я вас заспокоюю.

— Дякую, нехай би так і було, як ви кажете… Але хто випливе у ботфортах і ватянці?

— Так, це майже неможливо, — погодився Притула. — Позаторік саме так утопився найкращий плавець нашої рятувальної станції Кость Дудник. Теж рибалив уночі там таки біля рятувальної станції на міському пляжі й не повернувся. Коли його знайшли скоцюрбленого під водою, то один чобіт був наполовину стягнутий з ноги. Мокрого чобота й так важко зняти, а то, уявіть собі, під водою, у паніці. Однак у житті, як той казав, всяке трапляється.

Буває, що чоловік і сам… з мосту та в воду. — Притула знов загострив на мене сонливі оченята.

— Ви хочете сказати…

— Не будемо гадати, Анастасіє Михайлівно. Ви напи шіть те, що я вам сказав, а потім, якщо не заперечуєте, пройдемо до річки. Якраз і водолази над’їдуть. Ви ж приб лизно знаєте, де він ставив сітки?

— Приблизно, — сказала я. — Навпроти нас. Біля русла.

Але я б не хотіла… дивитись, коли…

— Розумію.

— Там стоїть човен на березі… Вітер дув прямо з того боку. Думаю, що навпроти човна й треба шукати. Ближче до русла.

— Логічно, — сказав Притула. — А після того, як човна прибило до берега, його ніхто не чіпав?

— Ні, а навіщо?

— Ну, мало чого. Випливти, хоч одним оком глянути зверху.

— Страшно. Ви не уявляєте, як це все страшно, — сказала я.

— А цей… карлик?

— Він такий боягуз.

Коли я закінчила писати пояснювальну заяву, Притула уважно переглянув обидва аркуші й сховав їх у течку.

Загавкав Трезор. Ми вийшли надвір. Я знала, хто мав приїхати, та коли побачила в одного з чоловіків аквалангґ, мені зробилось недобре. Жовті балони різонули по живому — це був ще один зримий, матеріальний доказ того, що сталося. Доказ, який до фізичного болю загострював усвідомлення: нема…

Я, мабуть, так зблідла, що це помітив Притула.

— Вам погано, Анастасіє Михайлівно? Тоді залишай теся вдома, краще приляжте. Якщо буде потрібно, вас покличуть.

— Вам усе покаже Іванько, — спроквола мовила я. — Він там, біля річки…

Я зайшла в дім і лягла на дивані в холі.

Мене морозило. Навіть од вичахлого каміна тягло холо дом.

Я загорнулася в плед, заплющила очі… І знов побачила його. Не вуж — то змій виповз учора з моєї сумки, змій спокусник, диявол, перед яким не встояти жінці, як не встояла вона перед ним ще на початку світу. Бо побачила, що дерево добре на їжу, і принадне для очей… і взяла з нього плоду та й з'їла…

А все почалося з того телефонного дзвінка. Я ще не донесла трубку до вуха, та вже відчула, хто дзвонить.

Зумисне не подала жодного звуку, чекала, поки обізвуться по той бік дроту, проте він також мовчав. Ми мовчали отак кілька хвилин, і від слухавки струмувало таке тепло, що лоскотом пробирало все тіло, той лоскіт клубочком зби рався десь у пониззі живота і вібрував там сласною нестер пучістю.

— Тобі добре? — спитав він.

— Та а ак, отче.

— Тоді торкнися себе… де тобі найкраще.

Я послухалась, і пальцями пробіг трем.

— Що ти чуєш?

— Те е бе, — застогнала я.

— Як ти мене чуєш?

— Глибоко. Ще… ще…

Сласний лоскіт переріс у гострий свербіж до знемоги… і ось той клубок, що всотав у себе кожен мій нерв унизу живота, здригнувся від

останнього спазму, і його полоснуло гостре, як полум’я, лезо, — його розітнув отой полум’яний меч, що Господь поставив його разом із Херувимом біля входу до раю, щоб сей меч, обертаючися, стеріг дорогу до дерева життя.

— Я грішниця, отче.

— У тілі гріха немає, — сказав він. — Весь гріх у душі, якій підкоряється тіло.

— Я грішниця, грішниця… — повторювала я і не знаю, що приємнішим було мені в цих словах, — чи легкий присмак самокатування, чи те, що я не свята.

— Для того церква й запровадила таїнство сповіді, себто покаяння, щоб ми спокутували гріхи. Я завжди готовий тобі прислужитися…

Він несподівано поклав трубку.

А через день подзвонив знову.

— Ти готова?

— Не зовсім.

— Чому? Може, тобі привезти "Канон покаянний"?

— Що це?

— Молитви для тих, хто сповідається.

— Ні, отче, — я могла називати його просто Сергієм, але звертання "отче" посилювало приємне хвилювання. — Треба ще днів два зачекати. Я… я розбила носа.

На якусь хвилю у трубці запала пауза, потім він сказав незворушно:

— Я лікую ще й не таке.

— Накладанням рук? — спитала я.

— Ти смієшся?

— Ні, я так хочу.

— Тоді так і буде. Післязавтра зможеш?

— Що у нас післязавтра? — спитала я. — Середа. Це не двунадесятий день? — мені кортіло його ще трошки подражнити.

— Ти не вгадала, — холодно сказав він. — Саме тому я прийматиму тебе лиш одну. Заїду о дванадцятій… Де краще почекати?

Я пояснила, де в нашому лісі наїжджені глухі путівці.

А в середу перебрала увесь свій верхній і нижній гарде роб, перш ніж прикинути, у що зодягтися. Отак завжди: що більше в тебе ганчір’я, то важче на чомусь зупинитись, аби виглядати по людському. А ще коли виряджаєшся до церкви… Зрештою я зодягла чорну вечірню сукню, хоч надворі стояв ласкавий червневий полудень. Ніжний китайський шовк злегенька просвічувався, але трусики теж були чорні, до того ж трохи вище від них увагу відво лікав ефектний шкіряний пасок, — округлий, з блискіткою, він нагадував змію і так, як змія, оповивав мій стан.

Я сказала Іванькові, що мені треба в містечко, а сама пішла не на трасу, де можна було зловити попутку, а до ґрунтового путівця, наїжджeного рибалками через сосняк аж до річки, і невдовзі побачила його сірий "опель".

Він одчинив дверцята, не виходячи з машини, — косич ка, теніска, джинси, — та коли я сіла поруч, отець Серафим ґалантно, так, як і вперше, взяв мою руку, але притулився губами не до зап’ястя, а до кінчиків пальців. Потім узяв вказівний окремо і поцілував його в пучку.

— Це той? — спитав загадково.

— Котрий? — не зрозуміла я.

— Ти все забула, — він запалив свій "кемел", зітхнув димом і ввімкнув передачу. — Ти забула нашу телефонну розмову. — І впала у ваших очах?

— Так, упала з неба, — сказав він. — Судячи з твоїх кіс — із самого сонця.

Я цей комплімент оцінила і щиро віддячила:

— Ні, отче, я нічого не забула. Тепер я вірю, що ви й на відстані можете розбудити камінь.

— Ти не схожа на камінь.

— Схожа, — сказала я. — На той камінь, що так повільно летить угору, але швидко падає вниз.

Він подивився на мене з награною підозрою.

— Ти де навчалася?

— Я? В академії мистецтв.

— Видно, — сказав він. — Ти що, художник?

— Ні, у мене немає професії, — відверто зізналася я. — Закінчила мистецтвознавчий факультет, який дає позірні знання й сяку таку ерудицію, та не дає спеціальности.

— Навіщо ж туди вступала?

— Дурна була. А чоловік улаштував, бо мав там багато друзів.

Я не сказала, що Нестор обрав академію, аби й там тримати мене на очах, а щодо професії, то я йому, власне, такою й була потрібна. Домашньою.

До Гострої Могили було кілометрів десять, і незабаром ми в’їхали в село, де за широким вигоном, окупованим гусьми та індиками, виднів храм Івана Богослова. Того святого, котрий запевняє нас у своєму Об’явленні, що з небес на землю скинутий був змій великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана, що зводить усесвіт, і скинутий він був додолу, а з ним і його ангели були скинуті. А коли змій побачив, що додолу він скинутий, то став переслідувати жінку…

Чи так, отче?

Це була скромна церковиця, що й справді стояла на дубових палях, — із перечорнілого дерева, занедбана тими часами, коли тут гніздилася колгоспна комора, і лиш новий хрест сяяв на ній під червневим полудневим сонцем, бо старий був зірваний ще до того, коли тут почали зберігати збіжжя, а новий аж горів під сонцем, і ось до цього храму вже заходить жінка із сонця, як каже Іван Богослов у своєму Об’явленні,

тобто жінка, зодягнена в сонце, і сам священик одчиняє перед нею церковну браму, заводить її — ні, не в притвор, де мусять стояти грішники й оглашенні, — а веде на середину храму, відтак проводжає до іконостаса, який відгороджує од усіх прихожан вівтаря, святая святих, ховає від них Царство Небесне, бо ще в четвертому сторіччі святий Василь Великий сказав, що натовп богомольців заважає священнослужителям зосередитися під час творення таїнств, тож треба їх якось відгородити од вівтаря, — міркував святий Василь Великий і наказав напнути між середньою частиною храму і вівтарем завісу, тобто протяг ти… ширму, авжеж… звичайнісіньку чорну ширму, за якою завжди приховується таїна, і через півтори тисячі років навіть фотомайстри користуватимуться такою ширмою, але зараз не про них мова, зараз мова про іконо стас, який згодом замінив чорну завісу і в якому є Царські Ворота, що ведуть у Царство Небесне, тобто до вівтаря, до святая святих, куди заходити всім суворо заказано, окрім священнослужителів, і ось він переді мною, цей іконостас з неодмінним Деїсусом молінням, на якому зображено Спасителя з Його Матінкою та Івана Хрестителя, що вкляк перед ними, але мені досить одного погляду, аби завва жити, що цю сцену найвищого моління зовсім недавно намазав якийсь місцевий маляр самоук, коли безбожники раптом усі, як один, стали глибоковіруючими і мусили спішно поновлювати з колгоспної комори церкву, — тому на десниці Спасителя великий палець стулений пучкою не з підмізинним, а із середнім перстом, ніби Всевишній зібрався дати комусь добрячого щигля. Але суть не в тому, я тільки хочу сказати, що саме під цією десницею священик проводить крізь Царські Ворота жінку із сонця, проводить її так урочисто, як колись первосвященик провів маленьку Діву Марію до святая святих, куди й сам не мав права заходити більше як раз на рік; він проводжає її до вівтаря, де сховані од людського ока престол і жертовник; він, як дикий язичник, бере цю жінку, цю грішницю, за її шовкові півкулі, що сходяться в гаряче сонячне коло, й садовить на престол, де за спинку слугує мені бронзовий семисвіч ник, а потім не витримує і широко, але ніжно цілує мене у відкритий рот.

— Перевдягніться, отче, — кажу я.

— Заплющ очі.

— Тут і так морок.

Однак я слухняно примружую повіки і крізь вії бачу, як він поверх теніски й джинсів зодягає світлий підризник, а потім розшитий золотом фелон. Мені подобається, як отець Серафим по чоловічому розпускає волосся і натягує на голову не буденну шапочку скуф’ю, а високу оксами тову камілавку.

— Уже можна дивитися?

— Ні, потерпи.

Авжеж, він ще накидає на себе єпітрахіль — широку і довгу стрічку, що звисає у нього з плечей по обидва боки, — без єпітрахілі священик не береться до жодного дійства.

Потім він підходить до різьбленого столика тумби, що, власне, і є жертовником, — на ньому стоїть темна срібна чаша на високій ніжці, такий же срібний ківшик, вазочка дискос і гарнюня фігурна лжеця — ложечка… Він відчиняє в жертовнику дверцята, дістає звідти синю, як сапфір, карафку, тоді наливає темного трунку в чашу і в ківшик.

Бере в одну руку чашу, у другу лжецю і підходить до мене.

— Відкрий ротик.

— А очі? — питаю я.

— Вони в тебе й не закривалися, — каже він і, набравши у лжецю напою, пропихає мені його в рот, як маленькій дитині ліки.

Я довго тримаю той трунок між язиком і піднебінням, вслухаюся в смак, що схожий на присолений мед і трохи відгонить чи то сирими грибами, чи… спер… мою першу лжецю причастя я ковтаю без найменшої огиди й тільки потім питаю:

— Що це?

— Кров кажана, — каже він.

Проте й після цього я зовсім не бриджусь і слухняно відкриваю рот, коли він підносить до моїх вуст другу лжецю.

— Ще…

— Подобається? — він вкладає у мою руку чашу, а сам відходить до жертовника, бере ківшика й теж відпиває невеличкий ковток.

— Чому кажана? — питаю.

— Бо нам потрібні крила, щоб перелетіти ніч. Його кров запалить нашу з тобою кров.

Зненацька я вся зіщулююся. Лівобіч од мене у мороці ризниці спалахують два гострих вогники. Очі… щура?

Нічого так не боюся, як цієї пацючні і її бридкого писку.

Видно, звикло жирувати в коморі — тепер скаженіє у церкві од голоду. Я ще не перевела подиху, як щось загриміло в жертовнику, і він затремтів.

— Не бійся, там умонтовано холодильник, — сказав він. — А ти що подумала?

Вогники тим часом погасли.

— Тут водяться щури?

— Ні, звідкіля ти взяла?

— Мабуть, мені привиділось.

— Можливо. Але зі мною ти не повинна нічого боятися.

Він підходить до мене, схиляється, знов цілує корот кими дотиками, але широко й спрагло, наче ловить губами дощові краплі, відтак кінчиком язика шукає вологу в моєму роті. Йому бракує того липкого нектару, що ще дужче роз’ятрює ненасить, він знімає з мене змііний пасок, накла дає руки на мої стегна, і вони, його руки, налиті маґнетич ним теплом, підіймаються вгору разом із чорним шовком, разом із моїм ліфом, і, зрозумівши його, я нахиляюся так, що одна моя грудь верхівкою опускається в чашу, а друга у ківшик, і потім він припадає до моїх сосків, спиваючи з них присолений мед, що пахне спер… спершу грибами, тоді моїм тілом і молоком, якого ніколи не носила в собі, та ось воно струменіє у нього, бо чого ж так болісно набубнявіли мої майже дівочі дієчки, а на коричневих кружалах напнулися жили.

Однак йому мало і мало, він накладає руки на мій стан, вони поволі опускаються вниз, і трусики під його тремтли ви ми долонями, скручуючись у змійку, лоскітно повзуть стегнами до колін, потім нижче і нижче; він бере ківшик і проливає тоненьку цівку в рівчачок між моїми грудьми — таку холодну, що, поки вона стікає животом у моє пониззя, я здригаюсь, тамуючи зойки, та він уже спиває, спиває ту цівку, ловить її губами від початку до краю, переймає язиком уже там, у моєму осерді, на вістрі мого блаженст ва… і тоді настає та ніч, в якій я більше нічого не бачу, тільки чую шелест невидимих крил — не кажана і не ангела, то мої власні крила несуть мене крізь безмежну ніч відстані й часу до початку світу, бо я опиняюся в залитому сонцем едемському саду, та я ще

не є собою, я тільки часточка чоло віка, його ребро, яке ХТОСЬ виймає із тіла й робить із нього мене, щоб потім я, чоловічиця, повсякчас прагла злиття з отим тілом, тож не моя вина в тім нестримнім бажанні, гріх оселено в мені від самого початку, й ось я, гола голісінька, походжаю в райськім саду з чоловіком, не бачучи його наготи, аж поки на підмогу мені не приходить змій анциболот.

То не яблуня була, то було фіґове дерево, смоківниця, з якої я скуштувала плоду і дала йому, чоловікові, а коли ми прозріли, то побачили свою наготу і схвилювалися дуже, та ще більшим було хвилювання, коли ми робили собі опояски з лапатого смоківного листя й чіпляли їх одне одному на стегна, аби затулити те, що уздріли, — ставали по черзі на коліна, дивуючись, чому ми такі різні, і там таки, під тим деревом посеред саду, під смоківницею, зляг лися в єдине тіло, я, чоловічиця, стала плоттю від плоті чоловіка, як і замислено було НИМ від самого початку. І коли я знемогла, то знову запала ніч, яка поволі роз сіялася до церковного мороку. Я лежала горілиць біля престолу, наді мною горів семисвічник, і в його відблисках мінилося обличчя не чоловіка, котрому я ладнала смоків ний опоясок, а того, хто спокусив мене з'їсти плід смоків ниці.

— Що ти зробив зі мною? — спитала я знесиленим голосом.

— А що? — химерна посмішка затанцювала у відсвітах семисвічника.

— Я побувала в раю.

— Хіба це погано, мій ангеле?

— Ти мені дав наркотик?

— Ні, щось краще. Фільтр.

— Що це?

— Отрута, — він глухо засміявся.

— Ти чаклун?

— Ні. Щоб збудити дику божевільну пристрасть, чак луни порушують душевну рівновагу. Після того настає порожнеча, спустошення. А я… Що ти зараз почуваєш?

— Дивне наповнення в тілі. Ніби я… вагітна.

— Не бійся, я берегтиму тебе, — він дістав десь із під фелона сиґарету і припалив од свічки.

Вагітність мені не загрожувала, але я чомусь пригадала ту жінку, яка народила чорта. З ріжками і ратичками.

— А ти священик самоправець, — сказала я.

— Хай буде так, — погодився він. — А що в цьому поганого? Думаєш, ми чинимо зло? Навіть якби це було так… то в кожних ліках є частка отрути. Добро само виробляє зло, бо без нього воно не існує. Так світло творить тінь, якої ніколи б не було без сонця.

Він опустився долі мене, і я затяглася його сиґаретою.

З думки не йшов отой знагла народжений чортик, який уявлявся мені не таким страшним, як його малюють. Я б його виносила залюбки. Зрештою, чим він гірший за шмар катих людинят, котрі брешуть, крадуть, жеруть як не в себе, смердять, не люблять ні ближнього, ні далекого… Якби він погодився мені служити, я нізащо його не спалила б.

Лячно, звичайно, проте як же цікаво і грішно.

— Отче, а сповідь? — спохопилася я.

— Ти пречиста, — сказав він. — За тебе я б запродав свою душу самому…

Мені здалося, що в ризниці знов блимнули вогники.

— Не треба.

— Дай… — він кинув недопалок у срібний ківшик. — Дай я оближу твого "носика". … Коли ми вийшли надвір, то від церкви Івана Богослова і від її осяйного хреста на землю вже падала довга тінь.

5

— Його не знайшли, — Притула винувато переминався з ноги на ногу біля каміна. — Двоє водолазів обстежили все дно навпроти вашого будинку, але… знайшли тільки одну сітку сороківку. Цей… Іванько, здається? — каже, що ваша. І більше ніякого сліду. — Їм тільки раків збирати, — злостиво сказала я.

— Яких раків?

— Тих, що вони мішками тягають із річки. На продаж.

Колись і біля нас один такий виринув у водолазному кос тюмі. Я спершу перелякалася, думала — крокодил. Тоді дивлюся, а в нього лантух із раками.

— Ну, навіщо ж ви так, Анастасіє Михайлівно? Хлопці працювали, як той казав, на совість. Все одно їм шукати, поки не знайдуть. Взавтра підсилимо команду, і якщо… — він зам’явся.

— Що? — спитала я.

— Якщо ваш чоловік загинув, то його неодмінно знай дуть, а якщо… — він знов затнувся, втупився своїми сон ними очицями в камін, наче хотів щось винишпорити в давно пригаслому попелі, і я чомусь подумала, що цей повільнюх страждає запорами. — А якщо не знайдуть, доведеться розробляти інші версії.

— Наприклад?

— Наприклад, самогубство. В такому разі ваш чоловік міг вийти з човна і зробити це де завгодно. Про вбивство я вже казав. Є ще варіанти, про які говорити рано. Почекаємо результатів завтрашніх пошуків. А тим часом подумайте…

Може, щось пригадаєте, може, щось помітили за ним… незвичне.

Від цієї помисливости мені стало маркітно. Здавалося, Притула не лише снував загадкові підозри у своїй кругленькій, як кавун, голівці, але й знав щось таке, у що не хотів мене втаємничувати. Не знаю, скільки б він ще огинався біля каміна, та я стомилась від власної чемности.

— Свої версії будуйте без мене, — сказала я. — Це ваша робота. А тут горе, та й годі.

— Справді… Пробачте.

Притула був такий спантеличений, що, вийшовши з веранди, витер об припоріжний килимок ноги, ніби ще тільки збирався зайти у дім. На нього навіть Трезор не загавкав.

Сів у свій драний "москвичик" — і за ним тільки знялася хмарка чорного диму.

Я зайшла в дім, коли в холі вже розривався телефон.

— Добридень, Серафимо.

— День поганий, — сказала я. — Мені не до жартів, Сергію, — чомусь вихопилося його мирське ім’я.

— Щось сталося?

— Сталось. — І я сказала йому про нещастя.

Вражений, він довго мовчав.

— Я можу чимось допомогти?

— Поки що ні. Дякую.

Я чомусь знов згадала вужа, якого вчора принесла з лісу.

— Тримайся, — мовив отець Серафим. — Можливо, це якесь непорозуміння. Може, він живий, і це лише злий жарт. Дай, Боже, щоб так і було. Я молитимуся за нього як за живого. І за тебе також…

— Дякую.

— Ти теж помолися на ніч. Прочитай вечірню молитву.

— Я знаю тільки "Отче наш".

— Тоді повторюй за мною… Господи Боже наш…

— Господи Боже наш, — покірно і щиро читала я за ним вечірню молитву, — все, в чому я згрішила в цей день, — словом, ділом,

помислом, Ти, як милостивий і людино любний, прости мені; мирний і супокійний сон дай мені; пошли Ангела Твойого Хранителя, що захищає та обері гає мене від усякого лиха. Ти — Хранитель душі і тіла мого; і я посилаю славу Тобі, Отцю і Синові і Святому Духу, нині і вічно, і повсякчас.

— Амінь.

— Амінь, — прошепотіла я і поволі поклала слухавку, в якій ще бринів його голос.

Однак тієї ночі Хранитель душі і тіла мого не послав мені спокійного сну. До жалобного настрою додалося примхливе почуття сумніву: чому вони всі заспокоюють мене, що лиха могло не статися? Адже все так очевидно: до берега прибило порожній човен, у якому темної вітряної ночі рибалка виплив на річку. А вони ніби змовились.

Окрім слідчого Притули та отця Серафима, навіть Іванько стояв на своєму. Коли я покликала його вечеряти (карлик так і не полишав берега), він сказав, що сам варитиме юшку біля річки і виглядатиме Нестора… Баба з воза, роздра товано подумала я. Якби ще й Трезора навчити варити собі юшку.

Ну, хай би вже цей провінційний опер Притула будував свої недолугі версії, йому не диво, а ці й собі туди ж. Утім, до Притули я також була упереджена. Бо коли і в наступні два дні підсилена команда водолазів кілька разів прочесала всю акваторію навпроти нашого будинку і не знайшла тіла, його запитання вже не видавалися такими безглуздими, а мій сумнів — примарним. Хоч, може, й навпаки — тепер він, цей сумнів, і був моєю постійною примарою.

— Можливо, тіло віднесла підводна течія, — казав Притула. — Тоді залишається чекати, поки воно спливе саме і хтось випадково на нього натрапить. Але й чекати просто так ми не маємо права. Скажіть, будь

ласка, Анаста сіє Михайлівно, ви подумали над тим, про що я вас просив?

Ми знов сиділи з ним у холі, і Притула так само з цікавістю розглядав купку попелу в каміні, приглядався до металевої коцюбки, наче сподівався закмітити на ній сліди крови.

— Так, — сказала я йому на догоду. — Але нічого особливого пригадати не можу.

— Тоді давайте перейдемо до традиційних запитань. Чи були у вашого чоловіка вороги? Аж такі, щоб одважитись…

— Вороги, суперники, коханки… так? — зіронізувала я. — Хочете погрябатися в чужому лайні? Вам це подобається?

— Якраз у лайні найчастіше й сховані всі розгадки, — задоволено сказав він, ніскілечки не ображаючись. — І то в прямому розумінні цього слова, Анастасіє Михайлівно.

Я бридливо поморщилась.

— Так так, у л а й н і, — він з такою насолодою повторив це слово, затримуючи його на язиці, наче переді мною сидів не старший уповноважений карного розшуку, а жук гнойо вик. — Хочете приклад?

Я стенула плечима, але Притула сприйняв це як згоду.

— Будь ласка. Нещодавно в одного нашого фермера вкрали найкращого барана. Та ви його, мабуть, знаєте…

— Кого — барана?

— Та ні, фермера, звичайно, — він чи пропустив шпильку між вух, чи пробачив як мою недоумкуватість.

— Звідки ж мені його знати?

— Його господарство тут від вас недалеко, відразу за лісом. А баранця… баранця вже немає. Пішов, як той казав, на шашлик. Так от, коли фермер звернувся до нас, щоб знайшли злодіїв…

— Хіба карний розшук займається баранами? — здивувалась я. — Іноді… — нарешті знітився Притула. — Тоді я відразу гайнув до лісу. Барана, певна річ, живим не застав, ну, і злодіїв уже й слід прохолов. Тобто багаття вже вичахло, але бачу з кісток, що таки ж барана тут засмажили. — Він знов подивився на попіл в каміні, наче підозрював, що й там можуть бути пригрябані баранячі кісточки. — Ага, думаю, раз їли пили, то й наслідили… — І ви знайшли там недопалок від сиґарети, а по ньому й самого злодія? — здогадалася я.

— Е е е, ні, Анастасіє Михайлівно, — від утіхи він знов ледь не потер долоньками. — То тільки в кінах злочинців ловлять через недокурки та загублені ґудзики. А в житті все інакше, в житті треба порпатися, як ви кажете, в лайні.

Тож я обстежив там усю місцевість, заглянув під кожен кущик, і на тобі, маєш — воно, стерво, нажерлося свіжини і, звісно ж, купу, пробачте, наклало. А біля купи, як і годи ться, ще й папірець лежить — підтерлося, значить.

Я знов зморщила носа, але цікавість таки взяла гору: — І що?

— А що, інший погидував би, звичайно, ті, що збирають недокурки й ґудзики, обминули б десятою дорогою, а я — ні. Ну, туалетного паперу там же не було, дістало з кишені, що під руку втрапило… Придивляюся

ближче, а там щось пописано. Тут уже гріх, як той казав, не розгорнути й не прочитати. І знаєте, що то було? Ніколи не вгадаєте.

Квитанція з ательє по ремонту взуття. А на ній і прізвище, і домашня адреса злодюги, і не треба тобі ніяких відбитків пальців.

Його очиці світилися втіхою, кирпатий ніс задерся ще дужче і нагадував дводірчатого ґудзика — речовий доказ професійної самовпевненості. Та раптом, зустрівшись із його поглядом, я майже фізично відчула, як мене кольнули два шильця, що загострилися на самісінькому споді його водявих очей.

Він, цей колький погляд, якось зовсім не приставав до тієї пришелепкуватої пригоди, яку щойно розповів Притула, і тепер мені здавалося, що розповів він її не з доброго дива, не для розваги й тим більше не для похвали власної глупоти.

— То на чому ми зупинилися, Анастасіє Михайлівно?

— На баранах.

— Ні, я запитував, чи були у вашого чоловіка вороги.

— У кого їх немає? Може, у вас? Той, що здав драні черевики в ательє, перший вас порішив би.

— Отож і я про те саме. Хоча, за логікою подій, нам треба починати з іншої версії. Це, звісно, справа делікатна, але обов’язок примушує мене запитати: в яких стосунках перебували ви зі своїм чоловіком?

— Ви хочете сказати, що його могла вбити я?

— Зовсім ні, я ж недарма кажу про іншу версію. Якщо, наприклад, жінка живе з чоловіком, як собака з котом, то цей, вибачте, кіт сам може зійти з двору та ще й так, щоб потім сучечка не дуже з того раділа. Ви розумієте, що я маю на увазі? Імітацію загибелі.

— Ми не жили, як собака з котом. Нестор мене дуже любив, — сказала я з викликом, прощаючи йому "сучечку", яка не те, що не вколола мене, а радше потішила. Я навіть ґрацiйно закинула ногу на ногу, високо оголюючи стегна і демонструючи йому принади, за які мене можна було не лише любити, а й запродати душу самому дияволу чи, скажімо, кинутися з мосту у воду.

Притула ніяково завовтузився в кріслі і, звичайно ж, сховав свої очка в камін. Металева коцюбка була йому значно миліша.

— Там, де велика любов, якраз і розгоряються найбільші трагедії, — сказав він.

— Ми не були Ромео і Джульєттою. Ми були нормальним суча…сним подружжям. І не любили гратися в піжмурки.

— То, може, у нього були причини переховуватися від когось іншого? От він і вигадав собі таку втечу.

— Від кого? — спитала я.

— Ну, всяке може бути. Ваш чоловік займався бізнесом…

— Який там бізнес, так, одна назва. — І все одно могли бути конкуренти, конфлікти.

Зрештою, борги, — вліпив у самісіньке око Притула.

— Знаєте, я в його справи якось не втручалась. І Нестор мене оберігав од зайвих клопотів і хвилювань. Він був…

— Але фірма "Плутон" зареєстрована на ваше ім’я, Анастасіє Михайлівно, — перебив мене Притула.

— Чиста формальність, — сказала я, завваживши, що він знає про нас набагато більше, ніж мені здавалося. — Я придумала цю назву і стала, так би мовити, хрещеною мамою.

— До речі, чому "Плутон"? — поцікавився він.

— Ви ж знаєте, чим займалася фірма. А Плутон — це той же Аїд, бог підземного світу, володар царства тіней померлих. Тільки Аїд звучить похмуро, а Плутон — ні.

Плутон означає "багатий", він володіє величезними підземними скарбами і людськими душами.

— Зрозуміло, — зітхнув Притула. — Облиште, як той казав, усяку надію ті, хто входить сюди… Здається, такий був напис біля входу до того царства?

— У Данте — так. Ви згадали цю крилату фразу тому, що фірма на мілині?

— Я не знаю стану вашого бізнесу, Анастасіє Михай лівно. Але якщо справа дійшла до банкрутства, то в таких випадках можна припускати й суїцид. І то не лише від безвиході. Колись навіть високі компартійні секретарі, спіймані на казнокрадстві, кінчали життя самогубством.

Ви думаєте, від ганьби? Ні, тільки для того, щоб справа не дійшла до конфіскації награбованого. Щоб усе залишити, як той казав, своїм вишкребкам. І якщо ви кажете, що чоловік вас дуже любив, то міг…

Господи, в які нетрі заліз цей жучок гнойовик! І все тільки через те, що я, дурепа, з самого початку не розповіла, як усе відбулося на моїх очах. А тепер задкувати було вже пізно.

— Зрозумійте мене правильно, — сказав він, — те, що чоловік утопився, як ви вважаєте, з необачности, знімає з мене всі клопоти. Та я хочу допомогти вам, Анастасіє Михайлівно, щось мене тут непокоїть. Не хочу вас заляку вати, але якщо фірма, а тепер і все майно належить тільки вам, то цілком можливо…

Зненацька задзвонив телефон, ми обоє завмерли і з насторогою подивились одне на одного.

Я підвелась і взяла трубку.

— Не знайшли? — спитав він.

— Ні.

— От бач, може, не все так погано. Молімо Господа Бога і сподіваймося на краще.

— Вибач…те, у мене тут люди.

— Я передзвоню, — сказав він і поклав трубку.

Притула невимушено порпався очима в попелі, та я була певна, що зараз він проміняв би його разом з коцюбкою на те, щоб дізнатися, хто дзвонив. Однак я йому не лишила такого шансу, бо, сівши у крісло, відразу перепитала:

— Цілком можливо — що?

— Що для вас також існує загроза.

— Не думаю, — сказала я. — Ви перебільшуєте наші статки. Мені здається, ви взагалі все перебільшуєте.

— Можливо, — погодився він і підвівся. — Але це мій метод, Анастасіє Михайлівно.

— Усе перебільшувати?

— Нічого не применшувати, — сказав він. — Люди цього не люблять, але я такий. Ось недавно мене шпетило началь ство за звіт про одне вбивство. Їм, бачте, не сподобалася моя точність у висловах. Я написав, що коли зайшов до кімнати, то побачив на підлозі труп. А над ним сиділа тру пова жінка і гірко плакала.

Добре, що я не мала сил сміятись, а то пирснула б йому прямо в лице. — І що ж їм тут не сподобалося? — серйозно спитала я.

— А мій принцип абсолютно нічого не применшувати і, як той казав, не прикрашати. Може, це комусь і смішно, Анастасіє Михайлівно, але вся суть у тому, що саме ця жінка зробила свого чоловіка трупом. А я це довів. І через те мав, як той казав, повне моральне право так написати.

Ви мене розумієте?

Ні, я мало що розуміла в його логіці, окрім того, що Притула і цю свою баєчку підвів до якогось лукавого натяку. Він порився у своїй дерматиновій течці і подав мені дешевеньку візитівку, зроблену майже з такого ж паперу, на якому друкують квитанції для ательє з ремонту взуття.

— Як будуть для мене новини — подзвоните. Ви ще не в тому стані, хай воно трохи вляжеться. Хоча схоже, що прав да за вами. Одну сітку

він все таки закинув. Сороківку. А навіщо ж самогубцеві риба? Небіжчикові вона, як той казав, непотрібна, правда ж?

Я, здається, вперше побачила на його обличчі посмішку.

Вона теж була мляво бліда, але якось дивно, по лисячому загострювала його круглий писок.

Притула пішов, а та посмішка так і лишилася біля мене, зосталась, як привид, як примара мого сумніву, що дедалі гострішав, міцнів і прагнув уже якихось виразніших, майже матеріальних обрисів. Я також мало вірила в підводні течії нашої тихої річки, які так швидко могли віднести тіло невідь куди.

То що ж відбувається?

Виходить, Нестор справді міг випливти. Неймовірно, але такий варіант тепер уже припустимий. Тоді чому ж він не повернувся додому?.. А може, він десь зовсім близько?

Від цієї наглої думки мені стало моторошно.

Я дістала з холодильника ледь почату пляшку мартіні, привезену Нестором того вечора, і коли наливала вино, шийка пляшки дрібно зацокотіла об склянку. Руки мої трусилися.

Ч о м у? Н а в і щ о? Д л я ч о г о ц е й о м у?

Може, він вислідив мене з отцем Серафимом і вирішив отак помститися? Навряд чи… Я нічого такого за ним не помітила. До того ж він тієї ночі хотів зі мною близькости.

Втім, це ще не доказ. І все таки…

Ні, я швидше повірю у версію Притули. Щоб спекатися кредиторів, які справді могли відібрати в нас усе разом з оцим будинком, щоб зберегти все це для мене, він вирі шив… що?

Піти з життя?

Чи зімітувати власну загибель для голомозих, котрі останнім часом переймали його на кожному кроці? Але в такому разі Нестор мусив мене попередити, він не мав права лишити мене саму в такому страшному невіданні незнатті.

Літрова пляшка мартіні спорожніла до половини, та я не відчула ні тепла, ні хмелю.

У будь якому разі це схоже на помсту. Якщо він, звичайно, живий. На відплату… мені особисто. Ось тобі і велика любов. Так, саме велика, бо тільки вона, невгамовна і хвороблива, виходячи за власні межі, переростає в ненависть.

Не вірю, не хочу вірити.

Я ще відпила з півсклянки, та в голові паморочилося зовсім не від мартіні.

Жінка!!!

Чому я ніколи не думала, що в нього також може з’яви тись інша жінка? Яка навіть могла народити йому дитину…

Що може робити чоловік цілими днями на фірмі, якої вже практично немає? Чому я і гадки не припускала, що рано чи пізно йому зустрінеться така ж молоденька самочка, котра питиме з ним шампанське по крапельці, їстиме ресторанний рис по одній зернині, аби розтягти випадкову зустріч?..

А потім розкине свої голодні ноженята хоч у машині, хоч на холодній підлозі майстерні, де симпатичний скульп тор (уже не вельми молодий, але якраз із тією першою сивиною, від якої всцикаються німфетки, готові зняти перед ним свої заяложені трусики хоч у майстерні, хоч на стадіоні, хоч на цвинтарі), так от, цей симпатичний скульп тор не те, що мусить, а просто за покликанням зобов’язаний тебе роздягнути і зліпити з твоєї натури чергову Венеру, атож, оту знамениту суку, що на її честь усі любовні хворо би називають венеричними, а тоді він ще матиме обов’язок закохатися в тебе, бо він Пігмаліон, а ти його Галатея, прошу не плутати дружину скульптора Пігмаліона з тією іншою Галатеєю, котра просила богиню Лето обернути дівчинку на хлопчика, хоч тебе, малолітко, і це ще чекає, — так зліпив тебе Всемогутній Скульптор із чоловічого ребра, щоб ти, чоловічиця, змогла звідати всіх насолод. Що ж, звідуй, мені не жаль, але я просто мушу про все знати, бо інакше збожеволію від цього незнаття невідання.

Я, либонь, таки вже сп’яніла, тому що, розпалена фан тазіями, нараз підвелася і знайшла свого старого записни ка, яким не користувалася вже давненько. Тільки б за цей час не змінився номер його мобільника, надійно зашифро ваний мною на кількох сторінках.

Зібравшись із розвихреними думками, я без вагань набрала той номер.

— Слухаю вас, — почувся сухий, але пружний голос, і я впізнала його відразу.

— Привіт, це я.

— Настася… Мені не сниться?

— А що, буває?

— Часто, — сказав він. — І не тільки уві сні.

— Що саме? Як я хотіла тебе застрелити?

Він ураз охолов.

— Не троюдь мою душу. Я знаю, що ти просто так ніколи не подзвонила б. Кажи, що за діло?

— Мокре, — сказала я.

— Дитино, ти п’яна? Досі в тебе було мокро лише в одно му місці.

— Так, Горю, я п’яна. Але не настільки, щоб сповідатися по телефону. Мені треба тебе побачити.

6

Наступного дня я начистила пір’ячко, розпушила хвоста і вивела з ґаража нашого чорного "форда". На ньому, власне, їздив Нестор, але оформлений він був на мене. Я дуже рідко виїжджала сама, і тому щоразу, сідаючи за кермо, почувалася ученицею, особливо на вулицях Києва, де вже навіть міліція не зважає на перевищення швидкости, де всі кудись поспішають, хоч їх давно ніхто і ніде не жде, але вони, бідолахи, досі про це не знають.

Утім, я завжди, поки доїжджала до міста, встигала набрати форму і досить впевнено вливалася в хаотичний потік машин. Не забути б лишень по дорозі заправитися, бо Нестор, як завжди, пригнав авто майже з порожнім баком.

— Що сказати, коли вас питатимуть? — поцікавився Іванько, відчиняючи мені ворота.

— Скажеш, пішла гулять, — весело порадила я в передчутті швидкости.

— Пішла чи поїхала?

— Полетіла! Скажеш, сіла на мітлу й полетіла.

Я різко взяла з місця і бачила в дзеркалі заднього огляду, що карлик ще довго не зачиняв воріт, переварюючи мою відьмацьку витівку.

Але я вже думала про Горю. Григорія Семеновича Сіренка. Скромного нардепа, який ніколи не пхався на екран телевізора, і я лиш недавно дізналась, як далеко він пішов.

Сліпий випадок звів нас ще в ті часи, коли Горя був директором невеличкого київського стадіону, а я — зеле ною студенткою академії мистецтв, і, хоч мала вже паспорт, Нестор за ручку водив мене, свою Галатею, до академії, як до дитячого садка, під пересміхи однокурсників.

Однак сліпому випадку було потрібно, щоб ми з Несто ром жили на той час у своїй ще першій київській квартирі, якраз поблизу того стадіончика, що наштовхнув мене на думку щоранку вдосконалювати своє тіло на його біговій доріжці. Нестор був обома руками "за", він любив моє довершене тіло, але ніколи не міг і подумати, що нормальні люди можуть займатися любощами о сьомій ранку на стадіоні. Для нього це все одно, що вдосвіта дудлити натще серце горілку або їсти мед черпаком, посипаючи його цук ром. Тож я щоранку без його опіки бігла на стадіон у спортовому костюмі, а там знімала його, залишаючись у короткій маєчці та тісненьких сліпах, і знов бігла уже по колу, по колу, по колу, аж поки не добігла до чоловіка, що сидів, як пес, біля мого верхнього одягу з метровою троян дою і ловив тонкими ніздрями пахощі не ружі, як він потім сказав, а тієї світанкової квітки, заради якої він ось уже тиждень приїздить на роботу мало не досхідсонця.

— Мене звати Григорієм. А для найближчих друзів я Горя.

— А як мені вас називати? — спитала я.

Він зрозумів, що "світанкова квіточка" подала йому надію.

— Як тобі ляже на душу.

Мені подобалося його тонке, трошки хиже обличчя, подобалася тугом’яза статура, хоча був не атлетом, — колишній чемпіон Союзу зі стрільби з пістолета, тепер він став тренером, тож може й мене навчити влучати в самі сіньке яблучко, ось же і тир тут у підвалі.

Коханець з нього виявився так собі, мені вистачало Горі на один подих (я скидала це на жагучу пристрасть, яка так часто підводить тих, хто найдужче нас жадає), проте вабив романтичний присмак вранішніх зустрічей, притягував прохолодний морок підвального тиру, де ми злягалися за бар’єром, як за таємничою ширмою, а потім я справді смалила з пістолета по мішенях, щоправда, не в "яблучко", а в "молоко".

Одного разу в мене вселився якийсь біс, і я, порушуючи елементарні норми безпеки, жартома навела заряджений пістолет на нього, але Горя не повів і бровою.

— Стріляй…

Мене з голови до п’ят пойняло несамовите збудження.

— Ну?.. Сміливіше!

Чи то від недавнього невдоволення, чи, може, заворо жена маґнетизмом смертоносної зброї, але я мовби здуріла.

Трішки відвівши дуло убік, різко натисла на спуск. Той постріл пролунав для мене устократ гучніше за інші. Не знаю, де пролетіла куля, але він і тоді навіть не кліпнув, на тонкому лиці не зворухнувся жоден нерв, хоч воно видавалось іще хижішим.

— Пробач. Горю, пробач, — я швидко підійшла до нього і поцілувала в холодні губи.

— За що? — спитав він. — За те, що ти не вбила мене?

— Дурний жарт… Тільки дуже сильний чоловік здатний на таку витримку й ризик, — задля власного виправдання я вдалася до найхитрішого компліменту, який діє на всіх чоловіків безвідмовно.

— Це робиться не так. Хочеш? Покажу.

У нього десь знайшлося яблуко. Справжнє. Велике, червоне. І, відійшовши кроків на п’ять, він поставив його собі на голову.

— Ні, — сказала я.

— То, може, поміняємося місцями?

— Давай. І лише тоді, коли він сам поставив мені на голову яблуко і відійшов на десять кроків, зробилося страшно.

Він підвів пістолет у витягнутій руці на рівень очей і прицілився. Здавалося, чорна цівка дивиться мені прямо в лоб. Я мимоволі заплющила очі.

— Ні, не так, — сказав він.

Я полегшено розтулила повіки.

— Роздягнися, — попросив він, хоч на мені була тільки та сама коротенька, вище пупика, маєчка і… вже тільки нижні трусики.

Я взяла яблуко, щоб не впало, і зняла з себе все.

— Ось тепер ти справжнісінька Єва.

Він підійшов до мене, сам примостив яблуко на маківці голови і знов одміряв десять кроків. А потім… я ще не встигла набратися нового страху, як він швидко скинув руку догори й вистрілив. Мені здавалося, що яблуко так і лишилося в мене на голові, хоч воно розлетілося на шматки. Але зверху щось тисло і тисло, я не витримала, опустилася на коліна, а тоді лягла горілиць і заплакала.

Він схилився наді мною, та замість того, щоб втішити, взяв різко і грубо, як останню лярву, і тоді я — о, диво — вперше відчула себе його ребром, вперше відчула з ним цілковите злиття — гостре й тривале.

Він це зрозумів. А трохи згодом сказав:

— Дарма ти не вбила мене. Ти навіть не уявляєш, скільки б тобі за це заплатили.

Я тоді змовчала. Приголомшена небезпечною і такою несподівано солодкою грою, зовсім не зважила на його слова. Не надала їм значення. І тільки пізніше спитала:

— Тобі доводилося стріляти в людину?

— А ти як думаєш? — він так подивився на мене, що я все зрозуміла. Зрозуміла і більше ніколи не поверталася до тієї розмови.

Наша ранкова стрілянина вщухла ще до того, коли вона розпочалася в поліському кар’єрі, бо справи "Плутона" круто пішли вгору, й ми купили нову розкішну квартиру на Солом’янці з єдиним недоліком — далеченько від ста діону.

Він не шукав мене, не домагався, хоч, я знала, міг знайти під землею, навіть у царстві Аїда. І за це я була йому вдячна.

Уже аж тоді, коли ми перебралися на природу і Нестор пригасив свою чоловічу пильність (чи саме життя її прига сило), я поїхала до Києва в нотаріальну контору, і там, на вулиці Коцюбинського, зустріла його.

Він саме вийшов із шістсотого "мерса", вийшов із задніх дверей, які притримував безшиїй охоронець, і ми вмить упізнали одне одного. Коли він мене побачив, його обличчя стало майже таким, як тоді, під дулом мого пістолета, проте я знала, що може приховуватися за тією незворушністю.

— Настася…

Ми стримано привіталися й відійшли трохи далі від "мерса".

Безшиїй бурмило і собі рушив було вслід за нами, але враз зупинився — бос тільки повернув руку долонею назад.

— Як ти? — спитав він.

— Живу.

— Гарна. Тяжко гарна. Тільки трошки бліда. Таким жінкам блідість, звичайно, до лиця, але… Тебе ніхто не ображає?

— Ні, — сказала я.

— Не сприйми це за нав’язливість, але я хочу, щоб ти знала… Якщо тебе хтось образить чи тобі потрібна буде моя допомога, то я завжди до твоїх послуг.

— Дякую.

Він дістав зі спідньої кишені сірого піджака портмоне, видобув з нього візитну картку і від руки дописав на ній номер мобільного телефону.

— Ти все зрозуміла?

— Так, дякую.

— Ти зобов’язана бути щасливою, — сказав він і поволі пішов до машини.

До нотаріальної контори не завернув. Напевно, він туди й не збирався заходити, а зупинив авто, помітивши мене з вікна.

Що мені подобалося в цьому чоловікові, то це те, що він ніколи нікуди не поспішав. Можливо, знав, що його ніхто ніде не жде, що без кожного з нас, як без того Гриця, вода освятиться.

Я поглянула на його візитівку й аж рота відкрила.

Григорій Семенович Сіренко. Народний депутат України, президент благодійного фонду "Дитяче серце".

Ну, звичайно, такі люди не їздять по нотаріальних конторах. До таких людей нотаріус приїжджає сам.

Жаль, подумала я, що доведеться викинути таку класну візитну картку. Однак номер, виведений від руки, я занотувала у свій записник і, як виявилося, недаремно.

7

На першій же автозаправці праворуч по трасі я залила повен бак бензину, і мій "фордик" аж пожвавішав, — встро ми йому ще мітлу в глушник, то здійметься й полетить. Я щедро додала йому ґазу.

Вересень цього року видався напрочуд теплим, і хоча на осичках обабіч дороги подекуди вже червоніло листя, а в лісі достигли ліскові горішки, — довкола ще стояло, ввa жай, перезріле літо. Ото лиш тієї ночі в цей вересень вдерлася на короткий час сльотава вітряна осінь, щоб оста точно перекинути догори дном нашого з Нестором човни ка, який і без того тримався на плаву вже з останніх сил.

Відтоді та ніч для мене не кінчалася, спершу ніч жаху, а потім ніч дикої невідомости, моторошного невідання незнаття, яке також переросло в страх, хай інакший, ліпле ний з іншого тіста, але, можливо, ще більший за перший.

Що з Нестором? Його немає і він є. Навіть на кермі цього автомобіля я ще відчуваю доторки його жорстких, мов камінь, рук, що ствердли від того ж каменю, з яким він мав справу до скону (до скону?..), ось у міні баґаж ничку лежить його полегшене "марльборо" (сидів уже на мілині, а марку тримав до кінця... до кінця?), і я, хоч давно намагаюсь утримуватися від шкідливих звичок, дістаю сиґарету, припалюю від автоприкурювача і, як то завжди буває після тривалої перерви, відразу відчуваю легке запаморочення.

Якщо він пішов від мене отак, то... з Богом, але як мені далі бути в цьому незнатті невіданні? Наче підвісили тебе до сухої гіляки, а зашморг ніяк не затягнеться. Ще добре, що мала обачність, дещо припасла,

заощадила в ті часи, коли Нестор не рахував грошей, смітив ними на всі боки, не думаючи про чорний день. Але ж він не здогадувався про мою заощадливість, то як же міг покинути мене напризволяще без роботи і грошей? Ага, того вечора він ще казав щось про страховку, тільки хто ж тобі її виплатить, якщо смерти немає… Вона є і її немає. Сказитися можна.

Я дужче притисла акселератор, аж запищало щось у двигуні, і мені знадобилася майже хвилина, аби зрозуміти, що з машиною все гаразд, — то в тому ж міні баґажничку, захаращеному аудіокасетами та всякою всячиною, подавав сигнали Несторів "стільник". Я в’їхала в зону мобільного покриття. Комусь дуже потрібний був мій чоловік, бо мобільник не вгавав, я взяла його і, ввімкнувши зв’язок, піднесла до вуха.

— Де ти пропав?! — не дочекавшись відгуку, спитав жіночий голос не так стривожено, як нахабно. — Я вже не знаю, що й думати.

Мені видався знайомим цей голос, і дуже дуже захоті лося послати її туди, куди такі цяці ходять постійно і залюбки, хоч ображаються, коли їх туди посилають. Втім, починати з цього в моєму становищі було б легковажно, і я сказала колишній своїй партнерці:

— Аніто, це Настя. Їй надовго заціпило. Трохи повагавшись, я все таки вирішила її приголомшити.

— Нестора більше нема.

— Як… нема?

— Отак. Він загинув, — сказала я і відімкнула зв’язок.

Тепер і ти помучся, лярво.

А ось тобі й стольний град. Якщо не потраплю в "тромб", то ще встигну заглянути до "Плутона"… чи, певніше сказа ти, вже просто до майстерні. А раптом…

Я відносно швидко доїхала до Солом’янки, завернула на Батиєву гору і невдовзі припаркувалася на подвір’ї старої порохнявої споруди. Якщо в ній і було щось доброт не, то хіба що просторе напівпідвальне приміщення, давно приватизоване Нестором під скульпторську робітню.

Ключі від важких металевих дверей лежали в тому ж міні баґажничку, обидва замки піддалися мені на диво легко, і я переступила поріг майстерні, до якої колись упер ше зайшла також немов до храму, під німими поглядами багатьох багатьох облич — бронзових, кам’яних, глиняних, мармурових, мідно зелених… та згодом тут з’явилося найбільше голівок моїх — голівок, торсів, грудей, сідниць, стегон… Він, якби міг, то й живу мене поставив би отут поруч з холодними подобами, в оцьому мертвому царстві Плутона, і замикав би сімома замками, ще й написав би на панцерних дверях… як там казав Притула чи Данте: облиш те всяку надію ті, хто входить сюди.

Тепер тут було зовсім інакше. Попід стінами і на поли цях ще сиротливо тулилися окремі скульптурні роботи, але чолову площу займали громіздкі каменорізні і шліфуваль ні верстати, похмурі брили чорного габро, які, здавалося, лежать уже на могилах, зосталося тільки вирізьбити епітафії, хоча б оту фразу Притули і Данте — епітафію самому Аїду Плутону. Облиште всяку надію!..

Далі, за робітнею, була ще одна затишна кімнатка для відпочинку, я її теж обдивилася, проте нічого підозрілого не помітила, нічого такого, що могло бодай натякнути на те, що сталося. Так, на столику біля дивана стояла порожня пляшка з під коньяку (погана звичка залишати порожній посуд на столі), так, попільничка, переповнена недопал ками, але на жодному з них не видно слідів губної помади.

То тільки в кінах, сказав би Притула, на місці злочину валяються недопалки в губній помаді, а поруч, відповідно, ґудзики від ширіньки, а в житті ні, в житті хоч не хоч му сиш бабратися в лайні, однак я пташка трошки іншого польоту, тож не стала ритися навіть у шафі з ганчір’ям, тільки ще раз усе окинула оком і, навіть трохи розчарована тим, що не знайшла жіночого сліду, подалася до виходу, але в останній момент, уже за порогом, мій погляд спітк нувся об те, за що мусив би зачепитись на самому початку…

Це був дрібний аркушик паперу, складений учетверо, завбільшки з сірникову коробку, який лежав біля входу в майстерню, — очевидно, його встромили у двері, і, відми каючи їх, я не помітила, як він випав. Тепер же не те що впав у око, — він просто примаґнітив мене лихим віщу ванням.

Я підняла його, розгорнула і довго вчитувалася в єдиний рядок комп’ютерного тексту.

"Від нас не сховаєшся. Останній строк — 18 вересня".

Та ніч була з вісімнадцятого на дев’ятнадцяте… Якась чортівня. Все було б абсолютно логічно, якби сталося не на моїх очах. Тоді б ця записка багато чого пояснювала.

Чи, може, навіть усе. А так… чортівня, чортівня, чортівня!..

Я сіла в машину і через п’ятнадцять хвилин була вже біля оперного театру, де на верхівці фасаду транспарантна афіша сповіщала про бенефіс Марії Стеф’юк (Господи, люди ще ходять до театру, на концерти, а тут…), потім повернула на Володимирську, внутрішні двори якої кишать усілякими фірмами, конторами, офісами, прито нами, власне, як і все осердя стольного граду, окуповане переважно покидьками, й ось в одному такому дворику притулився фонд "Дитяче серце", але не шукайте такої вивіски, зверху її немає, ви просто

натискаєте кнопочку біля дверей, які автоматично відчиняться, якщо вас тут, звичайно, чекають, а потім вас зустріне… ні, не безшия горила, вас зустріне чемно усміхнена, як казав один мій "випадковий" журналіст, племінниця Смоктуновського чи родичка Сосюри, чи праправнучка Давида Сасунського (тепер, щоб знайти гарну роботу, бажані добрі родинно кланові зв’язки), і вона, ця симпатична кавоварка із сором’язливими губами, проведе вас до інших дверей, де огинаються ті, що ви спершу подумали, потім на дверях до наступного коридору ви не без захоплення все таки зав важите табличку — Благодійний фонд "Дитяче серце" — і невдовзі потрапите до приймальні, де ще одна сором’яз ливогуба пасербиця знаменитого політика Сосковця відразу пропустить вас до кабінету Григорія Семеновича, бо такі люди не примушують нікого чекати, вони або приймають тебе, або не підпускають на гарматний, чи то б пак, пістолетний постріл. Вони й у Верховній Раді гидують сидіти через дрібну метушню піґмеїв, котрим здається, що від них щось залежить, окрім власного шлунка, — ви тільки вслухайтеся в ці прізвища: Переїденко, Борщевський, Глитайчук, Маслов, Олійник, Жир, Жири…нов-ський… ох, перепрошую, цей не наш, цей сперму глитає гранчаками прямо на екрані телевізора, а наші ні, наші на весь світ оголосили, що вони за їдло, і я не здивуюся, якщо на фасаді Верховної Ради замість тризуба з’явиться чотиризуба виделочка або й велетенська лжеця з виделкою навхрест, як серп і молот.

Не знаю, як до цієї лукавої компанії затесався Григорій Семенович, — ще й тепер стрункий, худорлявий, сухо окреслені вилиці, виразний борлак, — він стояв серед просторого кабінету і слухав божественну музику, що линула з маґнітофонних стереоколонок, він слухав "Ave, Maria" Шуберта, та коли я зайшла, вимкнув маґнітофон, провів мене до куточка відпочинку, де ми сіли в чорні крісла з натуральної шкіри, і навіть зніяковів, шляхетно відводячи очі, бо в такий глибокий фотель аж ніяк не опустишся, щоб не показати свій смоківний листок, і я сховала той опоясок, плавно поклавши ногу на ногу.

На низенькому столику стояла ваза з великими черво ними яблуками (ніякої тобі банальщини з бананами і виноградом), ще одна вазочка

ківшик була з вилущеними зернами фундука (майже ліскові горішки), і він запитав так, ніби ми з ним ще вчора бачилися:

— Чогось вип’єш?

— Я за кермом, — сказала я. — Хіба що грамину коньяку.

Він дістав із бару пляшку "Мартеля", келишки, налив нам обом, і я відпила для хоробрости — розмова справді була серйозна.

— Я тебе уважно слухаю, — сказав він.

— Не знаю, з чого й почати…

— Почни з кінця.

— Я вдова, Горю.

— Сподіваюсь, не чорна?

Я взяла червоне яблуко й хотіла поставити його собі на голову, але передумала.

— Майже.

— Тоді давай по порядку. І я розповіла йому все. Навіть те, що так по дурному приховала від Притули. Що тієї ночі все сталося на моїх очах, що я нічим не змогла допомогти своєму чоловікові, а тому справді почуваюся майже чорною вдовою, причетною до його смерти.

— Але ж ти не впевнена в його смерті? — сказав він.

— Ні. Хоча… — Я дістала із сумочки знайдену біля дверей майстерні записку і подала йому.

Про наїзди голомозих, погрози й останній візит "шутого цапа" він слухав, здається, ще з більшою цікавістю, ніж про химерне щезнення потопельника.

— Боргів багато було? — спитав, поклавши записку на столик.

— Мені важко сказати. Не я їх робила. Але якщо вони серйозно сподівалися їх вибити, то думаю, не дуже багато.

Ти не знаєш, хто такий цей Сухий?

— Ні, — повагавшись, сказав він.

— Напевно, він контролює Солом’янку.

— Не знаю, але тепер я зрозумів, що тобі від мене потрібно.

Він підвівся, підійшов до мене і, невимушено присівши на боківницю крісла, відібрав яблуко, яке я досі крутила в руках. Підніс до рота, але тільки жадібно вдихнув його аро мат. Тверда долоня лягла мені на коліно.

— По перше, — він жорстко дивився мені в очі, — із цього Сухого треба зробити мокрого, щоб він забув, де ти живеш, так? А по друге… — його рука поволі попозла стегном до мого смоківного листка, я зняла ногу з ноги і трішечки їх розсунула, — а по друге, треба дізнатися, чи ніде не з’являвся чоловік, схожий на твого, так?

— Ти про що? — я вдала здивування, хоча насамперед саме в цьому сподівалася на його допомогу.

— Люди щезають, але не випаровуються.

Він був збіса розумний, цей президент благодійного фонду "Дитяче серце", і пропонував значно більше, ніж я хотіла просити. Мені приємна була його жорстка рука на смоківному опояску, я відчула, як несхибний палець, що так упевнено спускав курок, тепер ковзнув під фіґовий листок і торкнувся мого, теж уже стужавілого курка, видобуваючи смоківну вологу.

Я нетерпляче потяглася до ґудзиків, до тих речових доказів, що їх знаходять у фільмах кмітливі слідці разом з недопалками в губній помаді, але якого ще треба було слідця поліцая, як у мого благодійника, в мого опікуна дитячих сердець я побачила під пахвою, коли він зняв піджак, коричневу кобуру, з якої стирчало руків’я вогне пального красеня, цілком можливо, іменного, цілком мож ливо, подарованого самим президентом за особливий внесок у розвиток благодійництва, за жертовну опіку над серцево хворими дітлахами, котрих деякі покидьки про дають за кордон яловим американцям, таким безплідним, як я, хоч віднедавна відчуваю в своєму тілі дивне напов нення, відчуваю після того, як побувала в раю й зустрілася там із сатаною, тож цілком можливо, що в моєму лоні тепер визріває чортеня, що я зачала маленького симпатичного рогоносця, — леле, ти задушиш його, ти знов береш мене рвучко і грубо, як останню курву, прямо у цьому кріслі, і нещасне чортеня звивається від болю під твоїми різкими поштовхами, воно скімлить і згортається в щемливий клубочок, аж мені на очі навертаються сльози, мій стогін зараз вихлюпнеться в несамовитий вереск, але тверда долоня лягає на мій широко розкритий рот, стираючи рештки помади, і крик повертається в моє лоно, пульсує там разом із клубочком чортеняти, яке зменшується до макової зернини, а потім ураз роздимається кулею, наповненою гарячою рідиною, і лускає, розтікаючись усім єством…

Він допомагає мені, як дитині, зодягнутися, нашилюючи трусики на одну, потім на другу ногу, тоді припадає щокою до мого вагітного, але бездоганно плаского живота і каже:

— Пробач. Сам не знаю, як це вийшло.

— Я тебе зґвалтувала, — сказала я.

— Ти и и?

— Чому ви, чоловіки, завжди думаєте, що все відбу вається з вашої волі? Жоден геракл не зґвалтує навіть дюймовочку, якщо вона сама того не захоче.

— Це так, — сказав він. — Але ти, напевно, почувалася зобов’язаною мені. Так би мовити, з почуття вдячности…

Хоча я ще нічого для тебе не зробив.

— Облиш. Ти просто напрошуєшся на комплімент, правда ж?

— Ні, я знаю, що тобі не сподобалося, — він узяв свій келишок з коньяком. — У цьому… я тобі ніколи не подобався. Зізнайся, я не ображуся.

— Сказати чесно? Одного разу я таки побувала з тобою на небесах. Знаєш коли? — я знов узяла з вази яблуко.

— Здогадуюсь. — І сьогодні також, — сказала я. — Хіба ти не відчув?

— Жінки часто імітують вдоволення.

— Це правда. Але сьогодні все було більш, ніж насправді. І потім… ти таки напросився на комплімент, — я подарувала йому одну з найзагадковіших усмішок. — Літа мають і свої переваги, Горю. Ти став не таким швидким.

Він мене зрозумів, але не знітився.

— Я любив тебе.

— Природа дуже часто буває несправедливою, — сказала я. — Особливо з тими, хто любить. Але ти мені ніколи про це не казав.

— А навіщо?

— Ну… не знаю. Більшість поспішають сказати про це. — Я дістала із сумочки косметичку і стала чепуритися.

— Я ніколи нікуди не поспішав.

— Ти не хотів одружитися зі мною? — спитала я неспо дівано навіть для себе.

— Ні, — сказав він. — Ти не створена для сімейного життя. І я також.

— Я думала, що всі депутати — зразкові батьки сімейств.

Принаймні так вони пишуть про себе у передвиборчих аґітках. Хіба ні?

— Не смійся, я маю гарну дружину.

— Це означає, що мені пора йти? — я саме навела на губах темний контур.

— Ні, це означає, що я сумую за тобою, — сказав він. — Може, десь пообідаємо разом?

— Після цього… залюбки.

— А ця записка, — він ніби випадково згадав про папірець, що так і лежав на столику, — якщо ти не проти, хай залишиться в мене. Ментам про неї краще взагалі нічого не казати. Вона тільки зіб’є їх з пантелику.

— А про погрози?..

— Можна. Тільки про Сухого ти, звісно, також нічого не чула.

Він підвівся, подав мені руку, і коли я також звелася з крісла, то опинилася в його обіймах.

— Настасю… Я божеволію від тебе.

— Ти такий сильний.

— Тільки не з тобою.

— Помада. Ти знов злижеш мою помаду, — злегенька пручаючись, я вперлася руками йому в груди, потім сягнула долонями під пахви й торкнулася металу. Руків’я пістолета було напрочуд теплим.

8

Додому я повернулася пізнього вечора. Перед воротьми посиґналила, Іванько, мружачись у світлі фар, їх відчинив, потім одімкнув браму ґаража. Вмурований у високі підва лини будинку, він сусідував з іще однією, вже домашньою майстернею Нестора, до якої перекочували із Солом’янки більшість його скульптур, але чогось нового тут так і не було зроблено. Щоправда, в кутку лежала купа якоїсь особливої зеленкуватої глини, що її Нестор знайшов тут недалечко, під піщаними шарами нашого берега, і припас до слушного моменту.

Поставивши машину в ґараж, я несамохіть заглянула ще й до цієї майстерні, ніби сподівалася натрапити тут на щось незвичайне, якийсь потаємний знак, слід абощо, проте нічого такого не помітила, тим більше, що вже й не пам’ятала, коли заходила сюди востаннє, аби тепер застерегти яку небудь зміну. Хіба що моя власна голівка, відлита в бронзі, потьмяніла ще дужче, подекуди взялася прозеленцем і так припала пилюкою, що на лобі можна писати пальцем. А он я у повен зріст — із білого мармуру, ну хай поки що з ґіпсу, але ж білесенька, як лебідка, тільки без пір’ячка, в чім народила матуся свічуся розкішними тілесами, на які не вистачить усіх чоловічих ребер.

Я вимкнула світло і вийшла надвір, де біля ґаражної брами стояв мій вірний ключник Іванько.

— У мене для тебе є щось смачненьке, — я тримала в руці пластиковий пакет з продуктами, об який уже тикався носом Трезор. — Іванько не голодний, — сказав карлик.

— Хіба я кажу про їжу?

— А про що? — його очі під бриластими, круто навис лими надбрів’ями закрутилися, мов заведені коліщатка.

— Зайдеш, то й побачиш.

— Приїжджав Притула! — гукнув уже мені навздогін Іванько. — І що він хотів?

— Вас.

— А ти що сказав?

— Що ви сіли на мітлу й полетіли.

— А він?

— Повірив одразу. Це, каже, на неї схоже. У Києві, каже, якраз і є Лиса гора, причому не одна, каже, а дві. Одна на Подолі, а друга там, де Батиєва гора, на Солом’янці. Але ти впевнений, питає Притула, що вона полетіла не на коцюбі, а на мітлі? Впевнений, каже Іванько, отако держака встромила між ноги, і тільки смуга за нею лягла.

— Куди куди встромила держака? — засміялася я.

— Ну, куди ж… — розгубився карлик. Він уже замкнув ґаража і ковиляв за мною. — Іванько ж не бачив, бо воно не було так насправді.

— Але ж Притула повірив?

— Одразу! Він, мабуть, той… — карлик приклав вказів ного пальця до скроні і так покрутив, наче заґвинчував нігтем шурупа.

Я відімкнула вхідні двері (цих ключів ми не доручали Іванькові) і, зайшовши до веранди, виставила на стіл дві бляшанки оболонського пива.

Його очі розкрутилися в інший бік, аж замиготіли білки.

— Це обидві Іванькові?

— Ну, Трезор же, здається, пива не п’є?

— Бо ніхто не дає, — сказав карлик.

— Тільки дивись не сп’яній. Бо ще й нас тут з тобою вночі покрадуть.

— Кого — Іванька? — аж стрепенувся він. — Та Іванько… ви ще погано знаєте Іванька! Він їм знаєте… що? — його рука пірнула в кишеню широких штанів, і карлик вихопив звідти тонке довжелезне шило. Я не встигла й кліпнути, як він, змахнувши рукою, миттєво приставив його мені до живота.

Чортеня, що сиділо під серцем, похололо й затрусило моїми жижками: ще б трохи — і вістря пронизало б йому тім’я.

Карлик хрипко і лячно зареготав.

— Ти що, здурів? — сердито спитала я.

— Страшно, еге? А ви кажете, вкрадуть… Та Іванько не з того десятка, щоб когось боятися. Іванько їм як дасть!

— Давай кому завгодно, тільки на мені не показуй. Бо віддам пиво Трезорові. — Іванько більше не буде, — похнюпився він і сховав шило назад у кишеню.

— Ти там собі нічого не проколеш? — пом’якшала я.

— Ні… — він ще нижче опустив очі.

— Дивись мені, бо ще сам заколешся.

Отак завжди: Іванько сам щось вигадає на свою голову, навіє, а потім тремтить від власних фанаберій. Усі його побрехеньки завжди пов’язані з якимись льохами, скле пами, мерцями, гробницями, — де він їх тільки бачив? — ну просто якийсь некроман, що вдає із себе заледве не чаклуна. Не дарма ж десь видивився й отого журнальчика зі статтею про… чудодійну силу отця Серафима.

— А крім Притули, до нас більше ніхто не приїжджав? — спитала я.

— Ні, ніхто. — Іванько вже затис в обох руках по бляшан ці пива і думав, як йому швидше чкурнути.

— Може, ти десь ходив із дому?

Він похитав головою.

— Тільки до річки. Але звідти чути, як хтось приїде.

Я зрозуміла, що він досі виглядає Нестора. На річці.

Ми уникали розмов про нього, але це постійно було між нами, воно просто висіло в повітрі. Мені здавалося, Івань ко побоювався, що коли небудь я надумаю його здихатись, а тому так затято переконував себе (і не тільки себе), що Нестор живий і незабаром повернеться.

Узявши ще дещо із їжі для себе й Трезора, він пішов у фліґель, а я ввімкнула ґазову колонку й приготувала ванну.

Серед стонадцяти пляшечок, слоїків, тюбиків з парфу мами, що подвоювалися на дзеркальній поличці, в око чомусь упала маленька порцелянова баночка без жодного напису, яку нещодавно, під час однієї зустрічі в лісі, дав мені отець Серафим. Пригадую, я поскаржилася йому на безсоння, і через день другий він запропонував мені сно дійне, яке сам зготував на цілющих травах.

— Заснеш сном праведника. І, можливо, побачиш мене уві сні, — сказав він.

Я тоді ще відразу відкрутила накривку і здивувалася: це була не рідина, не порошок, а густа жовто зелена мазь, схожа на фітокрем.

— Як же його пити? — спитала я.

— А навіщо пити? — він був задоволений моїм здивуван ням. — Перш ніж лягти в ліжко, ти вимастиш усе тіло, гарно розітреш, як розтираєш звичайний крем, і — люлі.

Я понюхала мазь — пахла вона приємно, хоч трохи солодкаво нудотно, як пахнуть східні олійні парфуми.

— Але спати треба самій, — сказав він.

— Я й так переважно сплю сама. І вже давно.

Це була правда, однак я довго не наважувалася скорис татися цією маззю, побоюючись подразнення шкіри, якоїсь алергії або й чогось гіршого. Коли маєш справу з таким скарбом, як власне тіло, то ліпше не ризикувати. Одного разу отець Серафим поцікавився, чи я вже випробувала його снодійне, і я, щоб не образити його, сказала, що сон мій тепер налагодився, очевидно, завдяки… сонячним ваннам на ліщиновій галявині. Він залишився задово леним, але попросив за першої ж нагоди неодмінно скорис татися ліками, в які він уклав усю душу.

Поки я ніжилась у гарячій ванні, кілька разів дзвонив телефон. Про вовка помовка… Нехай трохи понервує.

Відверто кажучи, мені не хотілося ні з ким говорити. Було не до того. Тим більше після такої зустрічі з опікуном дитя чих сердець. У мене також дитяче серце. Для всіх відкрите і незахищене. Воно зовсім не дослухається голосу розуму, і тут уже нічим не зарадиш. Воно постійно хоче казки, а цей пісно прісний світ підсуває йому таблицю множення…

Ось і тепер, коли телефон знов озвався вимогливими протяжними дзвінками, це серце ледве не задихнулося від раптової гадки: а що,

коли це дзвонить зовсім не той, про кого ти спершу подумала? А що, коли це дзвонить в і н?..

Я вискочила з ванни і, залишаючи за собою мокрі патьоки та сліди босих ніг, кинулася через хол до телефону, вхопила трубку, але там уже чулися тільки короткі гудки, як це й буває здебільшого, коли поспішаєш на запізніло почуті дзвінки, потерпаючи, аби вони не замовкли. Я поклала трубку й так і стояла гола над телефоном, чекаючи, що він знов обізветься, і водночас боячись того дзвінка, який не віщував нічого доброго. Але — ні. Той, хто так довго сюди добивався, здається, втратив усяку надію…

Я зодягла махровий халат і, перевіривши, чи замкнені вхідні двері, піднялася на другий поверх у спальню, де на приліжковій тумбочці стояв паралельний телефон. Однак він мовчав. А я відчувала, що тепер не засну ще довго.

Особисто для мене найкращим снодійним є телевізор, і, вже лежачи в ліжку, я взяла на тій же тумбочці з телефоном пульт.

Наше телебачення цікаве тим, що вечірньої пори, за мість "на добраніч дітям", крутить сороміцькі фільми з відвертим міньєтом і матючнею, а нічні програми нашпи говує мультиками і політикою. Щоправда, цього разу абсо лютно всі канали в нічних випусках новин смакували педофілією американських католицьких пастирів, які пере трахали чи не всіх своїх семінаристів і служок, а також — трохи менше — пошпетили попа московського патріархату, котрий під ширмою доброчинности збирав безпритульних діток сиріт начебто для відправлення за кордон на лікуван ня, а насправді для використання їх як донорів у транс плантаційних операціях. От цьому підерові я б і сама відкрутила яйця.

Порівняно з героями останніх теленовин мій душпастир отець Серафим — не свавільний самоправець, а святий великомученик і

чудотворець, чиє преподобне серце спов нене віри, любови й смиренства. А ці підери, цей дітопро давець з московського патріархату так розтривожили мою душу, що звели нанівець снодійну силу телевізора, мого єдиного заколисувача.

Я його вимкнула, проте у спальні так і зависло якесь мертве голубе світло — тремтливе й холодне, воно тисло навіть на заплющені повіки і не підпускало сну, зате ще дужче роз’ятрювало думки, які тепер обсідали мене денно і нощно, але вночі особливо, бо я не звикла залишатися ночами сама в цьому захованому між лісом і річкою бу динку. А тут ще така тривога привидом блукає услід за тобою, і він, цей привид, лягає навіть, неначе коханець, у твою постіль, та замість любови, як той імпотент ревни вець, починає дурні розпитування: як? чому? навіщо? для чого? коли?

Минув ще якийсь час, поки я, нарешті, зрозуміла, що те мертве світло проникає крізь відсунуту штору вікна, і коли підвелася, щоб запнути її, то побачила в небі срібну літеру "С". Трохи затемнений усередині, старий місяць був на спаді у своїй останній чверті, але світив ще дужо й завзято, його промені проникали в мене, як намаґнічені нервові волокна, вони просто всотувалися в мою кров, і раптом прокинулася якась невиразна, ще невловима, але гостра до болю думка, пов’язана з оцим старим місяцем четвер таком.

Що? Що?

Я наглухо відгородилася від нього шторою, знову лягла в ліжко, проте знала, що не засну. Голубе мертве світло зникло, але живі промені волокна і далі проникали в мою кров, запалювали її неспокійним, голодним вогнем. І тут я почула, як за тією темною шторою щось глухо вдарилось у вікно. Так, ніби хто пучкою пальця стукнув у шибку. Страх підступив аж до горла, а коханець привид міцно обняв мене холодними, мокрими мацаками.

Що? Що?

Я переконувала себе, що то мені просто привиділося чи сліпа нічна пташка зачепила шибку в пошуках таких же сліпих комах, які купчаться біля вікон, проте це був той випадок, коли тверезі заспокоювання ще більше загост рюють страх, коли серце не слухає розуму. І тоді я наважилася… Опустилася скрипучими східцями вниз, зайшла до ванної кімнати і взяла з полички порце лянову баночку. Потім швидко збігла нагору.

Я жадібно брала ту жовто зелену мазь на пальці, долоні і розтирала все тіло — шию, груди, живіт, стегна, мастила під гладенько виголеними пахвами, глибоко вдихаючи той солодкаво нудотний запах, діставала до спини, лопаток, залізла мало не в дупку, потім знов нахилялася і розтирала литки, ступні, гуляла долонями по всіх тілесах доти, поки в тому дурманному ароматі спершу розчинився мій привид коханець, а тоді я й сама попливла у п’янкому запамороченні. Ледве встигла залізти гола під ковдру, щоб не впасти від солодкої змори… й відразу провалилася в чорну безодню.

Та ось я знов у ліжку, бачу себе неначе збоку, мовби в астральному світлі, бачу, як легко вислизаю з постелі і м’якою ходою спускаюся східцями, які ані рипнуть, униз, перетинаю хол і завмираю біля каміна. Потім рішуче беру коцюбу, встромляю між ноги і, тримаючися за неї обома руками, вигукую досі невідомі мені слова:

— Хар, хар, сабат, айє! Звийся вгору!

Пройма каміна, мов паща невідомого звіра, пашить вологим диким теплом, і враз ця пащека ковтає мене з головою, я знов лечу в чорне провалля, над яким угорі сміється дворогий місяць, і приходжу до тями лише на лисій гірській галявині, освітленій тим же місяцем, що біснується в останній чверті свого спаду.

Де я?!

Ще мить — і з за чагарів, що обступають галявину, видибують почвари, поторочі, суне всіляке привиддя, чортовиння, з’являються такі ж голі, як і я, жінки з розпу щеним волоссям, справжнісінькі лярви — хто на мітлі, хто на коцюбі, одна, здається, на швабрі, а та, дивися, верхи на круторогому цапові, в якого зеленим вогнем світяться очі.

Виходять чаклуни, відуни, ворожбити — ставні і горбаті, ґраційні й криві, за ними дибуляють карлики, куцаки, кордуплі, а далі посунула всяка нечисть — хвостаті жаби, пацюки, вухаті їжаки, кроти, чорні котяри, кажани, сичі із півнячими гребенями…

Леле, та це ж не привиддя зовсім, ось, уже на лисій галявині, я розрізняю живі обличчя людей, дехто мені навіть знайомий, хоч би й отой симпатичний глистюк з довжелезними цапиними рогами, якого я ще зовсім недавно бачила шутим.

— А що, цапе, — засміялася я незлостиво, — хіба не тобі було казано, що скоро матимеш роги?

— Далеко бачиш, — погодився він без найменшої образи і теж засміявся своїм кривим ротом, задоволено пома цуючи роги.

Усі сунули до середини гірської лисини, і я лиш тепер уздріла там стару сиву відьму, що сиділа навпочіпки і вигукувала вже знайоме мені заклинання:

— Хар, хар, сабат, айє!

Я також підійшла ближче, намагаючись не наступити на якого небудь вужаку чи жабу, що чемно повзали під ногами, поблискуючи цікавими очицями.

Відьма була така стара, що на її лобі від зморщок утворилася гармошка, а на запалому лобкові волосся також давно посивіло й вилиняло, ніби його побила міль. В одній руці вона тримала запалену, як смолоскип, мітлу, а другу занурила в чашу ковчег, схожу на церковний дискос, яку вона затискала між кістлявими, гострими, як лікті, коліньми.

— Анци анци болот болот, ай є є є! — верещала вона зовсім молодим голосом. — Хар, хар, сабат, сарайє Леонард!

— Леонард! Леонард! — підхопив натовп. — Хар, хар, айє!

У відьминій чаші ковчезі спалахнуло синє полум’я, і з нього вискочила метка чорна вивірка, яка в усіх на очах почала швидко рости в ореолі блакитного сяйва, випаро вуючи дивовижний запах — гидкий та жаданий, болотно отруйний, зате дражливо знадливий. І ось воно, це шуте мале білченя, виростає у величезного рогатого цапа, а між тими рогами тремтить синя синюща блискавиця, зламана в гебрейську літеру "шин". Тепер уже ні в кого немає сумніву, що це метр Леонард, й осатанілий на радощах натовп волає аж до небес, дехто навіть злітає вгору на коцюбі чи мітлі, а молоденька "швабра" так низько зробила коло над метром, що черкнула піською вогненний вер шечок літери "шин", і в повітрі до всього запахло ще й смаленою вовною хтивої вівці.

Тим часом цапидло звівся на задні ноги, і я побачила, що це доволі вродливий чоловік із чорною, зовсім не цапиною борідкою і трохи розкосими сірими очима, що так пасують до смаглявого лиця. Він також був голий, тільки підперезаний широким поясом, зшитим із змііної шкіри, з якого звисали золоті дзвонові калатала якраз такої довжини, щоб трохи прикривати його жеребчика. Якоїсь миті здалося, що метр упізнав мене і навіть підморгнув, але то могло бути грою збудженої уяви, бо вже за хвилю він згідно з усіма міжнародними правилами і канонами шабашу низько схилився, ніби вклоняючись добірному товариству, а насправді виставив свій анус для поцілунків.

Тут знову пролунали збуджені вигуки, завчасні цмо кання, плямкання, сьорбання, смоки, і позад метра утворилася така тіснява й штовханина, що не протовпитися. Якимось дивом першою біля його ануса опинилася доскоцька сімнадцятка з кумедною бородавкою на крильці носа, та, що прилетіла на швабрі (я завважила, як вона хвицнула ногою навіть стару сиву відьму), і, примруживши стуманілі очі, припала губами до отвору. Отак, либонь, сарака й зомліла б, але її сердито відштовхнув лисий жадібноротий чоловічок з витатуюваним на грудях депутатським значком, на якому були виколені навхрест виделка і лжеця. "Швабра" облизалася по лисячому, дотягуючись кінчиком язика аж до бородавки на носі, і я лиш тепер додивилася, що то не бородавка, а прикольна сережка.

Найчудніше ж було спостерігати за моїм знайомим цапом, у якого недавно виросли такі довгі роги, що тепер вони заважали йому припасти губами до жаданого місця, і він кумедно тицявся писком не туди, де треба, як той бичок біля вим’я, котрому начепили "їжачка", аби не виссав корову. Зрештою, потерпаючи, щоб не поранити метра, він наосліп цмокнув мішечка, який звисав трохи нижче мішені.

Я терпляче перечекала ненаситну чергу і теж підійшла, для зручности опустилася на одне коліно і тільки но потяглася вустами до брунатної цятки, як метр нагнувся ще дужче в попереку, і його повисла голова акробатично вигулькнула з поміж ніг, донизу чолом, й подалася губами мені назустріч. Це був один з найориґінальніших поцілун ків у моєму житті, жаль тільки, що ніхто й не помітив, як він вирізнив мене з натовпу.

Але все ще було попереду. Настав час обрати царицю шабашу. Метр поважно усівся на приготований трон, і ротаті цілушки одна поперед одної заспішили показати йому всі свої принади. Вони готові були вивернути себе аж до гландів, ці незаймані лише в одному місці вертихвіст ки, адже царицею могла стати лиш та, котра ще не втратила цноту.

У "швабри" взагалі здали нерви. Вона пальцями розту лила себе перед метром, та він тільки зморщив носа, тоді вона повернулась до нього задом й, розставивши ноги, нагнулася, ніби тепер уже він мав цілувати її в те місце, яке, я певна, теж давно було не дівочим.

Та він туди і не глянув, а, зійшовши із трону, простягнув руку й рушив прямо до мене.

— Отч… — затнулась я і розгубилася вкрай. — Ви ж…

Я… я не дівчина.

— Ти пречиста, — сказав він і взяв мою руку.

Я сором’язливо нахилила голову, напускаючи на облич чя волосся, щоб не видно було, що мені вже під тридцять.

Але хто міг перечити самому дияволу?

— Розпочинаємо! — врочисто оголосив він і підвів мене до чималого прямокутного столу, який правив тут за жертовник і вівтар водночас. — Спершу окроплення!

Стара сива відьма притьмом вирила руками, схожими на курячі грябці, ямку в землі.

Метр, подзенькуючи золотими калаталами свого опояс ка, видобув з поміж них таке саме, тільки живе, й оросив ту ямку золотим дощем. Після нього вся відьмобратія почала пускати туди веселі струмені — пружні, прямі, косі, дугасті, довгі й короткі, чоловічі дзюркасті й жіночі шипучі, аж ямка взялася таким пінистим шумовинням, наче в неї лили шампанське.

Мій знайомий рогань, наприклад, робив це криво, як кастрований бик, а "швабра" сімнадцятка чомусь підні мала при цьому праву ногу, ніби була не сукою, а достемен ним псом. Лисий чоловічок з витаврованим на грудях депутатським значком (перехрещені виделочка й лжеця зігрівали його серце) — той тримав своє тонке кропилно двома пальцями, як цигарку, і намагався влучити не лише в ямку, а й "швабрі" на ногу.

У старої сивої відьми, котра робила це, як мужик, не присідаючи, взагалі все текло по обвислих стегнах і, слава Йому, Демону Волі, не потрапляло в ямку, з якої відразу ж усі почали окроплюватися. Особливо завзятими тут були молоді відьмочки, котрі вмочали руки по лікті, а потім трусили ними над головою, розбризкували дощик і, спрагло, по риб’ячому зіпаючи ротами, ловили його краплі.

Але настала й моя черга: тепер він у всіх на очах мав здійснити наді мною таїнство пекла — дефлорувати, тобто зробити жінкою. І тут — досі сама собі не вірю — мене вперше охопив страх. І сором. Я дівчиною цього зовсім не боялася і не соромилась, а тут тіло моє аж корчі звели від жаху, і я з усіх сил стулила ноги. Ще й тоді, коли він узяв мене напівпритомну на руки й поклав на жертовний стіл, я не могла повірити, що зараз відбудеться це… Та воно відбулося.

Мене пронизав такий біль, ніби він засунув туди розпе чене золоте калатало, що теліпалося на його опояску. Вихо дить, я справді була дівчиною й тепер прощалася зі своєю цнотою. З під моїх стиснутих від болю й сорому повік покотилися сльози. Трохи згодом я таки відчула сласне блаженство, та, розплющивши очі, зумілася знов — із моїх ложесен стегнами розтікалася моя свіжа, моя розпочата кров.

Метр Леонард стояв уже біля столу жертовника і жмутом трави витирав червоні плями на золотих калата лах. Потім пожбурив тим віхтем у натовп, миршавий чоло вічок з виколеними біля серця лжецею і виделкою, хоч як це дивно, підскочив вище за всіх, першим ухопив його

обіруч і став жадібно їсти, залишаючи на своїх тріснутих заїдах червоні сліди.

— Дайся на стрим! — суворо гримнув на нього метр. — Ти не на фуршеті, дочекайся чорної меси! Їдець присоромлено опустив трав’яного віхтя, але не викинув.

— Несіть причастя! — звелів Леонард.

По цій команді всі стали підходити до столу і класти на мене хто зерна, хто дикі грушки, хто пирога чи коржика або й таке, чому я навіть не знала назви. "Швабра", наприк лад, поклала мені на ліву грудь маленького засушеного язичка — чи не жаб’ячого; знайомий цап примостив на розболене місце рябеньке совине яєчко; стара сива відьма, противно хихикаючи, поцілувала мене в живіт й зашамкала так, щоб ніхто не почув:

— Якщо вдасться народити, то назвеш його Нікубом.

Не забудь, чула? Нікуб. — І поклала на живіт довгенького хвостика чи то чорної редьки, чи, може, й щура.

Найориґінальнішим був, як завжди, лисий миршачок: він тільки ткнув у мене порожньою жменею і, впевнений, що того ніхто не помітив, прошепотів:

— Я був обома руками за вас, царице.

— Базікало! — зневажливо кинув метр. — Цього разу не було ніякого голосування. Краще скажи, де твоя пожертва?

Скнара зніяковіло почухав на грудях виделочку й лжецю, а потім ураз зрадів і дістав із вуха комарика, що саме заліз туди необачно. Він

одірвав йому крильця, щоб не втік, і поклав комарика мені на пупик, а крильця залишив собі.

— Ненажера, — скривився метр. — Ти не міг принести хоч макове зерня?

— З маком тепер сутуга, — миршачок відкашлявся в кулак і пояснив: — Заборонено його вирощувати на імплементаціях… ой, на плантаціях.

— Усі закони під себе шиєте? Нічо’, я вам, блядям, пришию, — сказав метр і взявся до меси.

Спершу він усіх причастив: брав яйце, коржика чи пиріжок, вмочав його в мою кров — кров жертовної цноти — і роздавав кожному його частку. Всі їли, аж лящало за вухами, і тільки "швабра" оскомно скривилася й промим рила сама до себе:

— Вона така дівчина, як я попадя.

Сука хотіла було виплюнути причастя, але наштовх нулася на пронизливий погляд метра й проковтнула його, як вуж жабу. Я подумки зааплодувала.

Коли на престолі, за якого правив тут мій живіт, нічого не лишилося, метр відправив коротку літургію, зведену до прохальної єктинії:

— Ти єси Великий Дух Землі, що чиниш найбільші жни ва на світі, заступи, сохрани й порятуй нас своєю безмірною силою. Паки і паки вклоняємося Тобі миром, Земний Душе, і благаємо милування Твого та вділення моці й утіх на нескінченні літа…

Тим часом якесь дике двостатеве створіння піднесло йому сапфірову сулію, стара відьма подала чашу ковчег, з якої вона викликала анциболота, і метр Леонард, правлячи літургію, почав частувати

кожного темним напоєм, схожим на кров кажана, після чого всі впали в шаленство й оточили жертовний стіл, на якому я, цариця, поволі приходила до тями, потім стали в коло спиною одне до одного і розпочали божевільний танок. — І і іх, сарайє!

То просто якась лихоманка тіпала цим поріддям, скаже ний вихор розкрутив їх у суцільну відьомську карусель, що вже й не розрізниш жодної подоби, лиш промайне чиєсь голе озаддя, мов пропелер на вітрі, скинуться вгору вим’яс ті цицьки чи розгнузданий хобот.

Зчинився такий лемент і ґвалт, що від нього кущі поза лисиною вилягали, наче від смерчу, тріщали чагарі і дерева, хмарами здіймалася така густа курява, що за нею не видно було вже місяця, і тоді прокотився владний голос:

— Помстіться за себе, або ви помрете!!!

Шуря буря волі поволі втихла, та накотилася вже нова хвиля безуму: розпашілі тіла налітали одне на одного, збивали з ніг — хар, хар, сабат! — і злягалися, кублилися, верещали, як березневі коти, — айє, сарайє, — захли наючись від перелюбу, — спер мою сережку, ти спер мою сережку! — раптом почувся придушений голос "швабри", котра в любощах необачно довірилася лисому скнарі, і той схрумав чи проковтнув знеобачки її дорогу прикольну прикрасу.

Коли око моє вихопило з тієї оргії знайомого цапа, я подумала, що докотилася до галюників, — це був уже не цап, а рогата коза, в якої звисала чимала пругкенька дійка, і стара сива відьма почергово її то доїла, то смоктала беззубим ротом, розминаючи невеличке зморшкувате вим’я.

— Помстися ж і ти за себе! — знов підійшов до мене метр Леонард.

— За що я мушу помститися? І кому?

— За зраду. Хіба ти не знаєш, що всі отут у перелюбі мстять тим, хто їх коли небудь зрадив? — анциболот міцно притиснув мене до себе.

Та він даремно сподівався на мою похвалу його невга мовній силі.

— Ти ненаситний самець, — сказала я, і з моїх вуст вирва лася така непристойна лайка, що в нього зів’яли вуха.

— Замовкни!

— Ти злої бучі отець, — розпалювала себе словами, і мені ставало так приємно, що я ладна була знову прийняти його за цим же чи на цьому столі.

Але він зовсім не розумів мене, ніби не знав, що таке вуха для жінки, й зненацька його вхопили корчі, він нагнувся і став блювати вже почорнілим зерном, яке їв із моїх закривавлених ложесен.

Що це? Воно, те зерно, почало роздуватись і вору шитися, воно… оживало!!! — у нього відростали високі ламані лапки, і вже чорні павуки підповзали до мене.

Каракурт, чорна вдова, зі смертельним укусом якої не зрівняється жодна змія! І ось я вже мовби збоку бачила, як ця горда цариця, котра щойно спізнала таїнство пекла, бігла із розчахнутими від жаху очима до чагарника, за вершечок якого от от мав сховатися місяць четвертак, і тільки це, тільки це рятувало царицю, що не помстилася за себе і мусила вмерти.

За мною ще котився сатанинський регіт, та він розтавав, розтавав у першім промінні світанку, і, поки перетво рювався на півняче кукурікання, я помітила у своїй руці коцюбу, притьмом стромила її між ноги і… полетіла в чорну безодню.

— Ку-у-ку-у-у!

9

Вранці я, вим’ята й хвора, знов одлежувалась у ванні, змиваючи з себе залишки жовто зеленої мазі.

Незважаючи на втому, не полінувалася зробити собі косметичну купіль з розмарином і полином, яка не лише піднімає тонус, а й проганяє недоречні запахи, не пору шуючи при цьому природного аромату тіла. Запах відьом ської мазі вже вивітрився, проте мене досі від нього піднуд жувало, як колись перед першим й останнім абортом.

"Якщо вдасться народити, то назвеш його Нікубом…"

Схибнутися можна. Хтось може назвати це нісеніт ницею, маячнею, авжеж, всяк, хто живе в цьому світі лише пісною бухгалтерією, скаже, що це сон рябої кобили чи виплід нездорової психіки, але для мене це така ж правда, як он та лампочка, що світиться на стіні в голубому плафоні (от чого вже ніколи не збагну своїм мистецтвознавчим розумом, то це таємницю електрики), як маґнетична сила, що з’являється під час накладання рук і яку ще стародавні маги також називали електрикою; як той вуж, що ні сіло ні впало раптом залазить у сумку з жіночою білизною.

Тож і постук у моє нічне вікно, і пригоди на Лисій горі були набагато реальнішими за сіру буденщину, і хай те діялося в астралі чи уві сні — не має значення, адже воно було, було, це невід’ємний уривок твого життя, цього короткочасного пробування на землі, яке також може виявитися всього на всього сном, епізодом чогось набагато більшого і серйознішого. Тож можливо, цілком можливо, що, помираючи, ми не засинаємо вічним сном, а тільки прокидаємося, повертаючись до свого справжнього буття.

Господи, знов дзеленчить телефон. Останнім часом хтось тільки й підстерігає, коли я залізу у ванну, щоб дра тувати мене. Ось він кладе вже трубку, а потім, випро бовуючи мої нерви, знов посилає довгі, протяжні сиґнали.

Я не витримала, вискочила з купелі в хол і… наскочила на Іванька.

— Альо! — він уже тримав трубку біля вуха і сердито у неї дмухав. — Альо! Альо!

— Дай мені, — я нетерпляче простягла руку, але Іванько винувато подивився на мене:

— Поклало… — І ніхто не обізвався?

— Ні. Мабуть, десь іздалеку. Може, це Нестор?.. — сказав він з надією, вгадуючи мою біснувату думку, й затнувся. — Ви не підходили до телефону, а Іванько почув аж знадвору й прибіг. Думав… — він знов сором’язливо опустив велику, як у коня, голову, хоч я його не соро милась, і карлик бачив мене такою не вперше.

— Нічого страшного, — сказала я. — Кому дуже треба, той передзвонить.

— Я ж думав…

— Ну, добре, йди. Якщо подзвонять, я сама візьму трубку.

Він перевальцем поковиляв до дверей, а я зайшла до ванної, гарно витерлася рушником і, коли притулилася носом до плеча, то вже не відчула нудотно солодкавого запаху, — шкіра пахла чистим тілом — тим ароматом жінки, який найдужче збуджує чоловіків і якого не підміниш жодними парфумами.

Лише всередині ще залишалася нуднувата млість, і я вирішила для початку випити кави. Її пахощ уже гуляла холом, коли знов задзвонив телефон.

— Де ти пропадала? — спитав він. — Ніяк не можу тебе впіймати.

— На Лисій горі, хіба ти не бачив?

— Так. Нарешті наважилась? А де ти була цілий день перед тим?

— Ти не знаєш моїх гризот?

— Вибач, — сказав він. І, чемно помовчавши, запитав: — Тобі сподобалося?

— Кайф. Але…

— Я відчуваю, що не дуже, — ображено сказав він.

— Мене налякав каракурт.

— Бо не можна так кричати на самого… Там усі вигукують лайки, але не на нього.

— Мене піднуджує, — поскаржилась я.

— Піднуджує?

— Так, я боюся, що в мене вселився біс.

— Не бійся, ми його виженемо. Ти ж знаєш, що я вмію це робити?

— Якби тільки це… — сказала я.

— Бачу, що ти не в дусі. Хотів би з тобою зустрітися.

— Я вся у клопотах.

— Розумію, але це дуже серйозно.

— Ми ж на світанку тільки розбіглися. Хіба ні?

— Так, але якщо тебе нудить, то зволікати не треба. Це не аборт, який можна робити на четвертому місяці.

Мені стало зовсім погано. Він що, серйозно? Четвертий місяць… Чверть місяця… четвер… четвертак… Чортівня!

— Я ще не впевнена, — сказала я. — Може, мене нудить від тієї мазі.

— Ні, не може бути. Ти вчора більше нічого… такого не вживала?

— А що я могла вживати? — здивувалася я. Ну, не буду ж йому розповідати, що вчора не тільки обідала, а й вечеряла з народним депутатом, котрий кілька разів мене зґвалтував, тобто присилував випити коньяку.

— Тоді я не знаю, — сказав він. — Тоді все можливе.

— Як усе? — я аж заскрипіла зубами. — Хіба через кілька годин про щось можна говорити?

— Можна, — твердо сказав він. — Якщо раптом з’яв ляється безпричинна нудота… Ти тут на людей не рівняйся, вже не дівчинка. Тут усе значно швидше.

— Ну, тоді народжу тобі Нікуба! — роздратовано сказала я.

— Мені? — здивувався він.

— А кому ж? Іванькові?

— Собі. Ця істота може належати тільки комусь одному.

— Добре, собі, — уже в розпачі сказала я і кинула трубку.

Сівши біля каміна, якого ніхто не запалював після тієї ночі, я відсьорбнула підхололої кави.

Нікуб то й Нікуб, сердито подумала я. Чим він гірший за тих засраних дітей, які день і ніч верещать, як недорізані підсвинки, і вицмулюють твої груди, перетворюючи їх на вуха спанієля?

Несподівано мене огорнула ніжність. Я уявила мале сеньке, ще шуте, безпорадне чортеня, яке тикається теплим рильцем до моєї циці. На лобику в нього вже можна нама цати дві тверді гульки, але ріжок іще немає, ратички також м’якенькі й рожеві, як нігтики, а хвостик мізинчик такий же, як і цюцюрка, тільки з китичкою на кінці… Молоко він не цмулить, як підсвинок, а легенько так п’є, мов нектар, і не робить під себе. То чим же він гірший за отих собак, котів, хом’яків, морських свиней і навіть усіляких гадів, яких люди тримають біля себе в оселях, обціловують їх з ніг до голови, хоч вони шкодять їм під самісінький ніс, собаки вже засрали Київ по вуха, я перед палацом през дента вступила колись у гівно, але хай, я не проти, я обома руками за добробут і захист тварин, я не від того навіть, щоб очолити фонд "Собаче серце" чи там… котяче, мишаче, хом’яче, але спершу поясніть мені щиро, чим гірший за них мій Нікуб?

Так, добре, шановні, а тепер ще скажіть по правді, чим гірше моє чортеня за отих людських пуцьвірінків, що підростуть і зґвалтують свою вихователькy чи хай навіть вчительку, а потім ухопляться за ножі і почнуть різати одне одного і всіх, хто трапиться під п’яну руку, а тоді

підуть у тюрму і вийдуть звідти ще гіршими. Так, пішли далі й візьмімо отих голопупенків, отих збільшених у мільярд разів сперматозоїдів, що допхалися до влади, а тепер кра дуть, грабують, відстрілюють одне одного й тих, хто покаже на них пальцем, а після того ідуть до церкви бити поклони, обвішують попів орденами, ніби в попівській волі прощати гріхи… Добре, мовчу, і занімію навіки, якщо хоч одна душа доведе, що мій Нікуб гірший за всіх отих виродків.

Зрештою, матусю Нікуба, ти також добренька, і голова твоя начинена вітром, якщо заздалегідь чіпляєш своїй дитині хвоста й поросяче рильце, ти, як затуркана сільська баба, уявляєш його рогатим, тоді як це може бути дуже симпатичний хлопчик з красивим коротеньким носиком, таким, як у тебе, — з круглими й трошки відкритими ніздрями, — з неприродно червоним волоссям і зеленими очима. Він виросте в симпатичного мужчину, до якого далеко братися всім отим виродкам, котрі напускають на людей таку чортячуману, що ці темні люди самі підносять їх на престол. То чому ж мій Нікуб не зможе зійти на трон, як ото його татко на Лисій горі, щоб нарешті повести цих темних людей до життя веселішого й кращого…

Ох, я б іще не таке сказала, та знов розривається телефон.

— Алло!

— Пробач, — каже Нікубів татко, який уже майже відмо вився від дитини. — Я був занадто відвертий з тобою. А тому зарізкий. Пробач, будь ласка. Я просто не знаходжу собі місця без тебе, тому такий грубий і злий.

— Пусте. І ти мені вибач, що кинула трубку.

— Я кохаю тебе.

— Справді?

— Я тебе так кохаю, що проводжу крізь царські ворота у святая святих, потім роблю царицею, а сам знемагаю.

Чуєш? Я знемагаю без тебе. Скажи що небудь.

— Якщо він народиться, то я любитиму його.

— Не хвилюйся передчасно. Я просто хотів тебе попере дити. А може, шукав причину, щоб виманити з дому. Про бач мені ці маленькі хитрощі. Все буде добре.

— За першої ж нагоди я зустрінуся з тобою і без при чини.

— Все буде добре, нічого не бійся, — повторив він.

— Мені не страшно, — сказала я. — Тобто якщо я чогось і боюся найдужче, то не того.

— Що тебе непокоїть?

— Невідомість.

— Вона розсіється, — сказав він.

Та поки що вона тільки згущувалася й темніла, як розшарпана хмара, що не може розродитися дощем і тільки час від часу чмихає від злости сухими блискавицями.

Чергова блискавка вдарила вже за хвилину після того, як ми закінчили розмову.

Зовсім не маючи такої звички, я якось мимоволі, ніби хто підштовхнув за руку, вихлюпнула рештки холодної кави в камін і тут

побачила металеву коцюбку, яка лежала прямо в попелі, тоді як раніше її місце було на зовнішній призьбочці. Я довго дивилась на неї невидющими очима, мовби хотіла щось пригадати, але це не вдавалося, диви лась, дивилась, поки, нарешті, взяла її, постукала об стінку каміна, щоб струсити попіл, і вже хотіла покласти на місце, аж тут запримітила на ній підозрілі плями. Спершу поду мала, що то я на коцюбку линула каву, але ні — по краях налиплого попелу чітко видніли червоні розпливи іншої рідини. Можна було подумати, що то фарба чи, скажімо, густе червоне вино, яке хтось пролив тут, готуючи шашли ки, однак мені ще вистачало глузду допетрати, що то кров.

Бо не було звідкіля тут узятися ні багряній фарбі, ні червоному вину, ні якійсь іншій таємничій рідині, окрім крови.

Плямини темніли посередині держална, якраз на тому місці, що опинилося б між моїми стегнами, якби я зараз осідлала коцюбу. Невже на ній справді прилетіла цариця після того, як у неї відібрали цноту і на її ложеснах ще залишалася почата кров?

Тамуючи хвилю нового, ще не спізнаного досі страху, я злегенька торкнулася пальцем червоного сліду. Він уже зашерх, однак до пучки прилипла волога цяточка. Я навіть її понюхала, і хоч нічого такого не вловила на запах, сумніву не лишилося. Це була кров.

II. Одуда голос

1

Спершу почулося торохтіння автомобіля — ніби він їздив без глушника, потім загавкав Трезор, і я, майже заскочена на гарячому, заметушилася, не знаючи, що роби ти — чи кинути коцюбку назад у попіл, чи покласти на призьбочку, чи заховати геть, щоб її очі не бачили.

Зрештою кинулася до ванної, відкрутила кран і підста вила під нього коцюбку, дивуючись, що з кількох плямин побігла така червона вода. Вона розтеклася по всьому дну ванни, я розгубилася, вхопила рушник і мерщій витерла мокрий метал. Тоді швидко поклала коцюбку на призь бочку і, не перевдягаючись, у купальному халаті поспішила назустріч гостеві.

А гість був такий частий, що вже й ледащо Трезор гавкав лише на його деренчливе авто, — до самого ж водія цей дурний пес мало не лащився, принаймні підпустив його аж до порога.

Притула любенько всміхався до мене, витираючи об ки лимок незугарні літні сандалі, ніби я його запросила в дім.

Але куди було подітися, як чоловік витер підошви й од нією ногою вже був у веранді, — проходьте, будь ласка, — а він почимчикував аж у хол, облюбував тут собі місцину в кріслі, — я тільки на хвилинку, Анастасіє Михайлівно, — знаємо вашу хвилинку, подумала я, та все таки запросила його сісти.

— Я і вчора до вас заїжджав, — сказав великий слідець, якому б сидіти десь на Бейкер-стріт (чи де там у біса було помешкання Холмса), потягувати люлечку та на скрипочці грати, а він тут порпається у лайні і грає мені на нервах. — Десь вибирались у справах?

— А що, не можна?

— Можна, чого ж. Тільки ваш сторож сказав, що ви на мітлі полетіли.

— Правду сказав. — І куди, якщо не секрет?

— Це що — допит?

— Боронь Боже! Просто цікаво, куди літають на такому транспорті.

— Ви ж самі сказали, що в Києві є дві Лисих гори. Я була на тій, що ближче до Солом’янки.

— У вас хороший сторож, Анастасіє Михайлівно. Все доповів слово в слово.

— Хороший, — погодилась я. — А у вас якісь новини для мене?

— Ні, новин ніяких. Тобто дещо є, але ви про те знаєте, — він загострив свого круглого писка і хитро подивився на мене.

— Що я знаю?

— Що у вашого чоловіка були борги і йому постійно погрожували.

— Про це вам також сказав наш сторож? — спитала я і тут же пошкодувала: тепер цей зануда почне тероризувати ще й Іванька.

— Ні, у нас є свої канали. А ви, Анастасіє Михайлівно, часом не з цього приводу літали на Батиєву гору?

Ця безцеремонність мене насторожила. Невже він знає так багато? І що саме?

— То моя приватна справа, — холодно сказала я.

— Безперечно. Але за приватні справи теж убивають.

— Так, я була в нашій майстерні. Думала, може...

— Що?

— Ну, може, на щось натраплю. Але там усе, як і було.

— То ви тепер серйозно ставитесь до моїх версій?

— Я думаю, що мій чоловік загинув. Але в моєму стані… що вже тільки не лізе в голову. Звихнутися можна.

— Цього не варто робити, — сказав він. — Навпаки, треба зібратися з думками й згадати, хто міг погрожувати вашому чоловікові. Може, пригадаєте якесь ім’я, прізвисько…

Може, сюди хтось до вас приїжджав.

Він таки щось знає, подумала я. Нишпорка, який копирсається у використаному туалетному папері, міг бути і на Лисій горі, дивно, як я його там не побачила.

— Хтось приїжджав, хтось — ні. Але то не до мене.

— Ну, ви їх усе таки бачили?

— Вони ж тепер усі на одне лице. Машини у них однакові, голови макогони, балачки.

— Що правда, то правда, — зітхнув Притула.

— Ну, були тут одні недавно, на джипі приїхали. Чорний такий джип, марки не знаю. Вийшов один з машини, Нестора питав.

— А сам не назвався?

— Воно мені треба? Я ж не знала, чим усе скінчиться. — І номер машини, звичайно, теж не запам’ятали.

— Ні, я тепер у такому стані, що не згадаю нічого. Не знаю, на якому світі живу.

— Я вас розумію, Анастасіє Михайлівно, — кивнув він. — Але що тут порадиш. Хіба… як той казав, до церкви схо дити. Декому помагає. Тут, у нашому районі, в одному селі є гарна церква. Правда, назва в того села… Гостра Могила, не чули?

Сука ти лягава, — подумала я. — І священик там славний, до того ж народний цілитель, можна сказати, чудотворець.

Вкуси себе за хвоста, сучаро, — порадила я йому по думки, а вголос сказала:

— Я адвентистка сьомого дня. Те, що ви кажете, мені доходить на сьомий день.

До певної міри це була правда. Осяяння прийде до мене пізніше, та поки що просто складалося дивне враження про ці його розпити і поради. Так ніби чоловіка цікавило одне, а доскіпувався він зовсім до іншого. Здавалося, що йому або давно все відомо, або він взагалі нічого не хоче знати і править ці теревені якщо не для власної розваги, то лише для імітації ведення слідства.

— Вибачте, Анастасіє Михайлівно, у вас тут курять?

Я здивовано подивилась на нього. Невже почне шукати недопалки?

— Курять, а що?

— Тоді я з вашого дозволу, як той казав, подимлю трошки. — Він шморгнув "блискавкою" на своїй дермати новій течці і — матінко рідна! — дістав звідти люльку борульку й целофанову папушку тютюну. — Я, знаєте, іноді зловживаю, — сказав винувато і став натоптувати боруль

ку, та коли розпихкав її від сірника і, не затягуючись, випустив з рота клубень диму, мене взяв сумнів, що При тула курить по справжньому. Його водяві очка просльо зилися, він підвівся з крісла і, розганяючи рукою дим, підійшов до каміна й присів навпочіпки.

— Я димітиму сюди, — сказав він і втупився очима в коцюбку.

Я була впевнена, що саме з цією метою Притула й роздмухав люлечку, яку носив із собою для таких ось випадків.

— То коли, ви кажете, вони приїжджали до вас вос таннє?

— Та коли ж… Якраз перед тим і приїжджали.

— Перед чим? — великий слідець дивився на мене тепер уже знизу, спідлоба.

— Як він… як його не стало.

— От бачте. Бачите, Анастасіє Михайлівно, як тут багато чого збігається. Приїжджають якісь підозрілі людці, шу кають вашого чоловіка, погрожують, а він тут одразу й щезає. І після того вони більше не з’являються. Не з’яв лялися ж?

— Ні.

— А той один який був із себе?

— Шутий, — сказала я.

— Який-який?

— Без ріг.

— Зрозуміло. Ну, що ж, без ріг, то й без ріг. Але ми його знайдемо. Чи його, чи когось іншого. І знаєте, чому, Анас тасіє Михайлівно? Ні? Тому що ідеальних убивств не буває, — сказав він задоволено і, якби в його руці не було борульки, то потер би долоньками. — Так, ви можете мені заперечити, що деяких убивць не знаходять, особливо там, нагорі, але то не через те, що не можуть знайти. Убивця завжди залишає слід. Завжди. І знаєте, чому, Анастасіє Михайлівно? — знов запитував і сам собі відповідав великий слідець. — Тому що слідів не залишають тільки привиди. При ви ди. Та й то не тому, що вони безтілесні.

А знаєте — чому?

Він примовк і відповів на своє запитання лиш після того, як, постукуючи борулькою об внутрішню стінку каміна, витрусив з неї попіл.

— Тому, що у привидів немає мотивів.

Притула намагався впіймати те враження, яке справили на мене його слова, і я б не здивувалася, якби зараз дістав зі своєї течки маленьку скрипочку й заграв. Однак великий слідець сховав туди люльку борульку і дістав не скри почку, а… раптом потягнувся рукою до призьбочки і взяв коцюбку.

— Це що? — прикинувся дурником. — Жар розгрібати?

— Можна й жар, — сказала я. — А можна підворушувати дрова.

— Гм… — він звузив очка в щілинки, оскільки примру женим очам завжди видніше. Та й у щілини люди бачать більше, ніж на відкритому просторі. — Цікаво…

Притула повернув коцюбку другим боком, і я не пові рила своїм широко відкритим очам: навіть звіддалік на ній було видно темно руді плями — саме на тому місці, яке було між ложеснами зґвалтованої

цариці і яке я щойно помила й витерла рушником. Помила, та в поспіху не могла й подумати, що це лиш на мокрому металі нічого не видно, а коли він підсохне, плямини знову проступлять. Так проступає іржа на одному і тому ж місці, якщо не зітреш її до останньої грамини.

Притула так і сказав: — Іржа чи що? — і нігтем мізинця став шкрябати темно руду лишаїну.

Ні, це треба справді бути або пришелепкуватим наха бою, або геніальним слідцем, щоб отак прийти в чужий дім і шкребтися брудними нігтями в усьому, що трапиться під руку.

— Начебто свіжа. Протріть сухою ганчіркою, — сказав цей геніальний нахаба і володар унікальної люльки бо рульки, завдяки якій він таки дістався до коцюбки, котра муляла йому око давно.

— Ради Бога, навіщо? — знизала я плечима. — То не така дорога річ, щоб ще руки об неї бруднити.

— Вам видніше, — сказав він. — Ви як собі хочте, а мені пора бігти, — сказав цей великий дбайливець чужого майна і володар розтоптаних сандалів скороходів, у яких він справді майже побіг до дверей, раптово втративши до мене будь яку цікавість.

Я не встигла вийти і за поріг, як його пошарпаний "мос квич" торохтів уже лісом, залишивши біля воріт хмару чорного диму.

Повернувшись назад, я взяла коцюбку, підійшла до вікна і роздивилась її зблизька. Так, це була кров — верхній свіжіший шар змився разом із попелом, а нижній присох.

Я знов ретельно вимила коцюбку, цього разу вже мачулкою з милом, а тоді пошкребла ще й пемзою, бо в кількох місцях крівця пристала до залізяки достоту, як та іржа.

Завершивши процедуру, я ще якийсь час повагалася, куди ліпше покласти коцюбку — чи на її звичне місце, чи заховати десь у комору, — й поклала все таки знов на призьбочку каміна. Хай лежить там до кращих часів.

А мені… мені після цієї відьомської ночі, дурманних запахів і таких же балачок з геніальним, а тому божевіль ним слідцем… час подихати свіжим повітрям.

Я вийшла надвір і спустилась до річки. Була гожа днина теплого вересня, з ласкавим сонцем і прозорим повітрям, з густо синім небом, яке набирає такого глибокого кольору лише ранньої осени. На вербах де не де жовтіло листячко, але ще не падало на лагідному безвітрі. Падали тільки дрібні грушки із старої дички, що якимось дивом завіялася сюди з лісу і причаїлася поміж верб. Вона так рясно насипала на землю тих гниличок, що можна було подумати, ніби й на вербах ростуть груші.

Неподалік від альтанки сидів на дерев’яному місточку біля закинутих вудок Іванько й пильнував поплавків. Він щовесни майстрував собі нове сідельце (старе зносила крига), щоб закидати вудки де глибше, і справді був таким удатним рибалкою, що й нас постачав свіжою рибою. Не знаю, навіщо Нестор часом возився з тими сітками — хіба так, для розваги й дурного азарту, через який щороку топляться сотні людей.

— Ну як?! — гукнула я до Іванька, аж він стрепенувся. — Ловиться?

Карлик обернувся і приклав до губів пальця: т с с…

Потім витяг з води величезного, залиганого на мотузок ляща, який не вліз у садок, і знов опустив його у воду.

Хоч що кажи, а цей Іванько не звик висіти в когось на шиї і, якби раптом припекло, то міг би прогодувати себе і пса навіть рибою,

продаючи її на ближніх дачах та купуючи хліб і до хліба, а то й улюблене пивце. З рідних чи бодай дальніх родичів Іванько нікого не мав, казав, що його покинули ще малим і виріс він в інтернаті, тутечки, в містечку, потім його, ще парубка, оформили в новий патронат, але вже для дідів і бабів, казав Іванько, тут таки, на околиці цього ж містечка, де він знудьгувався украй і, взявши на кухні кілька сухарів, пішов світ за очі. Скільки він тинявся отак самотиною, Іванько не знав, бо час для нього спливав не так, як для інших людей.

За ці останні роки я так звикла до карлика, що не знала, як його бути, коли доведеться продати дім і знов повер нутись до Києва. Ну, не сидіти ж мені самій у цій глушині, куди Нестор сховав мене від людей, а сам… — що? що? — я б і сьогодні все продала і подалася, як Іванько, світ за очі від цього жаху, що наступає мені на п’яти, але як ти це зро биш, якщо нічого ще не з’ясовано, нічого поки що не відомо і хтозна, коли воно все розвидниться.

Гарно було надворі, але якось так… наче погідного дня на цвинтарі, де завжди здається, що сонце світить набагато ясніше, ніж десь, воно ніби зумисне світить на цвинтарі так яскраво, щоб нагадати про вічну темряву там, унизу.

Аби розігнати, розвіяти цей гидотний настрій, я зайшла по коліна у воду, що хапала холодом за литки, потім зняла халат, кинула його на берег і під осудливим поглядом Іванька (не тому, що була зовсім голою, а через те, що роз лякувала йому рибу) шубовснула в річку і попливла. За мить мені вже було не холодно, вода бадьорила й кликала далі, далі, я охоче їй піддавалася й коли озирнулася на берег, то Іванька на містку не було. Карлик не витримав такої наруги, плюнув на розгойдані поплавки й десь захо вався у вербах. Може, пішов поласувати дикими грушками.

А я собі пливла і пливла, як навіжена, поки знов не зробилося холодно. Нараз відчула під собою всю глибину, тут справді було дуже глибоко, бо я допливла до русла, тіло несподівано обважніло, налилося

страхом, і я мерщій кинулася до берега. Проте довго й незграбно боблялася на місці, ніби мене хто хапав за ноги, ніби мої бідні ніженьки заплуталися в якомусь лататті, схожому на липкі холодні долоні, і тільки на те, щоб розвернутися, я віддала всі свої сили й не знаю, чиєю волею дісталась до мілини.

Знеможена і налякана, лежала ницьма на березі й цокотіла зубами, як від пропасниці.

— Знайшли, коли засмагати. Застудитесь.

Я підвела голову і невидющими очима довго дивилася на цього низенького чоловічка, який невідь звідки взявся.

А коли його довгасте лице, нарешті, окреслилося в хисткому мареві, сказала:

— Я тебе люблю, Іваньку.

Він здивовано дивився на мене.

— Я люблю тебе. Ти що, не віриш? — закричала я, аж на очі набігли сльози. — Ідіть до хати, — сказав він. — Вам треба зігрітися.

— Ти ж думаєш, що я покину тебе! — Ідіть до хати, — повторив карлик.

— Чому мені ніхто не вірить? — закричала я не своїм голосом.

Він дивився на мене мовчки і злякано. Потім підняв халат, що валявся поруч, і простяг мені.

Я взяла його, щоб знов жбурнути на землю, та останньої миті припала до нього обличчям. Нерви, які так хотілося зміцнити в холодній воді, зрадили мене остаточно, і я голосно заридала.

2

Цілий день я не знаходила собі місця і вже шкодувала, що відмовилася від зустрічі з отцем Серафимом. Тоді, як дзвонив, не дуже хотілося його бачити, якась тінь таки перебігла між нами, та й була ще причина, через яку не хотілося виходити з дому… А потім, коли тривога в’їлася в кожну мою волосину, я вже ладна була зустрітися з ким завгодно, аби лиш заговорив мене, розважив, одволік від мерзенних думок.

Я ледве стрималася, щоб не подзвонити до нього самій.

Готова була навіть поїхати до отця Серафима додому, куди він часто мене запрошував, та я все відмовлялася. Хоч не знаю чому. Він жив сам, матушка ще по дорозі з Таращі до Гострої Могили звітрилась невідомо куди, поставивши під загрозу його кар’єру. Однак отець Серафим поїхав до самого патріарха і все владнав. Тепер я охоче завітала б у його покої: хай би читав чи молитву, чи просто був поруч замість оцього привида, що блукає за мною вдень і вночі, наздогнав навіть там, біля русла. Ця примара навіть вкла дається в моє ліжко, хоч нічого більшого не домагається.

Якесь безстатеве створіння чи кікімора, котра, якщо вірити давнім переказам, не робить ніякої шкоди в оселі, зате наганяє безпричинний страх.

Такою була наша колишня бухгалтерка в "Плутоні" — тиха і скромна дівчина, яку Нестор напитав десь серед своїх знайомих. На вроду, треба зізнатися, була непогана, може, для чоловіків навіть красива, що якось і не пасувало до її тихої вдачі, але ж здавна відомо, що водиться в тихому

болоті. Тим більше сама була така худюща, що крізь живіт промацаєш хребет, а цицьки відростила як ґлобуси.

Ні, я не ревнувала до неї Нестора, я вже тоді його ні до кого не ревнувала, проте її догідливо винуватий, напівпри томний погляд завжди мене насторожував і навіть лякав.

Одного разу Аніта (так її звали — Аніта!) привезла мені додому підписати якісь рахунки, — я тоді серед літа десь застудилася й лежала вдома з температурою, — ми з нею, випивши гарячого чаю з ромом, може, вперше розговори лися ні про що, а потім вона напросилася натерти мене від застуди одеколоном. Спершу гарненько розім’яла спину, починаючи від шийних хребців і закінчуючи сідницями, я відчула приємний лоскіт у куприку, й мене так солодко розморило, що тут же пообіцяла собі постійно відвідувати масажний салон.

— Ти профі, Аніто, — похвалила її щиро. — Такий масаж дорого коштує. Так що я твоя боржниця.

— Мені це приносить втіху, — сказала вона. — Я люблю, коли в жінки усе на місці.

— Справді? — я повернулася горічерева.

— Що?

— Ти вважаєш, що в мене усе на місці?

— Жоден чоловік вас так не оцінить, як я.

Аніта стала натирати мені грудну клітку, її вже сухі долоні відверто пестили мої перса. Спершу вона гладила їх знизу, тоді її долоні поволі пливли вгору, і мені стало так приємно, що я замуркотіла. Потім, легенько постог нуючи від насолоди, задихала глибоко і тремтливо. Її

прудкі пальці захоплювали соски, то ніжно стискали їх, то покручували, і я побачила, що її догідливо винуваті, напівпритомні очі вже геть каламутні.

— Візьми там у ванній гель, — сказала я. — Цей одеколон сушить шкіру.

Вона мене зрозуміла з півслова, швидко повернулася з ультрамариновим флаконом.

— Вимасти мене всю, — попросила я. І заплющила очі від блаженства, — шовкова рідина приємно холодила шкіру, тремтливі руки дедалі впевне ніше мандрували моїм тілом, вони, її ненаситні руки, прос то не знали втоми, та коли я розтулила обважнілі повіки, то побачила на Анітиному чолі рясні крапельки поту.

— Роздягнися, — сказала я. — Тут така духота.

Вона зняла легенький блузон, хапливо скинула спіднич ку, вивільнила з тісного ліфчика анжеліки важкі дорідні груди, на вершинах яких нап’ялися непропорційно малень кі, загострені пипки. Зустрівшися зі мною очима, Аніта вже повільно, без поспіху стягла з себе підмокрілі трусики.

— Ви можете повернути мені борг, — сказала вона. — Я потім зодягну ваші.

Я на знак згоди знов опустила важкі повіки, схвильо вано вслухаючись, як з мене сповзають трусики.

Аніта була жінкою, тому знала, що важать для жінки вуха. Вона цілувала мене не міцно, без вульґарних смок тань, але я чула збудливі звуки цілунків. Вона дуже швидко знаходила мої найвразливіші місця і місцинки, її язик, як і пальці, не знав ні втоми, ні спокою…

Я не відчула жодної огиди, коли після того ми злилися губами, жалячи одна одну кінчиками язиків, змішуючи липку нашу слину в гримучу суміш сластолюбної отрути.

Більше того, потім я віддячила їй тими ж пестощами, починаючи з маленьких гострих бруньок на грудях, — я гралася ними довго довго, облизувала і ссала, як немовля, не так, як це роблять поспішливі чоловіки, які жадібно припадають до наших найчутливіших, найсолодших місць і гризуть їх, як узбецькі дині.

Одне слово, ми розійшлися квити, хоча набагато пізніше я зрозумію, що це зовсім не так, що я заплатила за той масаж, попри французькі трусики, непомірно велику ціну.

Згодом, коли вся бухгалтерія "Плутона" запахне липовим цвітом, коли виявиться, що ця хвойда крутила Нестором довкола свого вправного пальця, як хотіла, тільки тоді до мене прийде запізнілий здогад: ця тиха сучка з догідливо винуватими очима не була лесбіянкою, — вона влаштувала той спектакль, щоб відвернути мою підозру від їхніх стосунків з Нестором. І коли вчора за діловим обідом у дорогому ресторані президент благодійного фонду "Дитяче серце" розпитував про місця, де бував мій чоловік, про людей, з якими він міг зустрічатися чи мати якийсь контакт, я поміж інших насамперед назвала Аніту Лютинську.

— Думаєш, вона могла бути його коханкою? — спитав Г. С.

— Не знаю, — сказала я. — Але якщо дзвонить до нього, та ще й так претензійно…

— Якщо дзвонить, то, виходить, нічого не знає?

— Спершу я теж так подумала. А потім… потім змірку вала інакше. Якщо між ними є змова, то вона зумисне могла дзвонити, аби відвести підозру. Ніби нічого не знає.

— Слушно, — похвалив мене Г. С., відрізав ножиком малесенький шматочок сьомги і поклав його десь під язик, наче валідол. Він справляв враження абсолютної відсут ности голоду — рідкісна риса в чоловіків, яка мене просто зворушує.

— Це хитра відьма з очима черниці, — сказала я. — Часом мені здається, що якби не вона, то ми не втратили б свій бізнес.

— А ти можеш його підняти, — Г. С. поклав у рот ще якусь крихту. — Зараз тобі ніхто не заважає.

— У мене немає до цього кебети.

— Ну, для початку я міг би тобі трохи допомогти. Думаю, жодна жінка сама тут не впорається, якщо покладатиметься лише на свою кебету, — делікатно всміхнувся Г. С. — Тут потрібна чоловіча сила. Знаєш, що таке бізнес? — Він відпив краплю коньяку. — Ще в дитинстві багатьом із нас спадає наївна думочка. От, мовляв, якби кожна людина в країні розщедрилась і дала мені одну копієчку. Ніхто б від того не збіднів, навіть не помітив би, а в мене була б ціла купа грошей, правда ж? Але ніхто не дає, і згодом більшість забуває про цю дитячу мрію. А в декого вона, навпаки, дорослішає і міцнішає.

— То й що? — я наївно, як та дитина, котрій ніхто не дає ні копієчки, закліпала віями.

— Тоді доводиться самому відбирати, — зітхнув Г. С. — Де хитрістю, а де й силоміць. Спершу по копієчці, потім по дві, ну, і так далі, залежно від твоєї підприємливости.

Чи, як ти кажеш, кебети.

— Не знаю, мені ще рано про це говорити, — сказала я.

— Якщо надумаєш, то я до твоїх послуг. А поки що хотів би, щоб ти залишила мені до тієї записочки ще й мобілку твого чоловіка.

— Ти теж хочеш йому подзвонити?

— Не номер. Сам телефон, — тонко всміхнувся Г. С.

Ми домовилися, що він сам подзвонить мені, коли матиме що сказати, а то б я і зараз охоче зустрілася з цим чоловіком, від якого віяло не хитрістю, а таки силою. З ним мені було затишно і спокійно, бо до Г. С. не підходять на пістолетний постріл навіть привиди і кікімори. Та я мушу чекати його дзвінка і через те відмовилася від зустрічі з отцем Серафимом. Знаю, що все це так швидко не робиться, що треба набратися терпіння й чекати того дзвінка не день і не два, але щось тримає мене за поли вдома, підказуючи, що все розвидниться не деінде, а тільки тут. І ось на одне своє запитання прохання я отримала відповідь уже того ж дня, щоправда, пізно ввечері, коли вже лягла спати. Яке там спати — сну не було ні в одному оці, і моя кікімора лесбіянка також не спала, хоча й не робила жодних посягань на мою жіночу прихильність.

Уже десь перед північчю знов щось глухо стукнуло у вікно, я підійшла, відхилила щільно запнуту штору, однак нікого не побачила. Не видно було й нічних пташок, тільки місяць, що вже посунувся зі своєї чверти, світився латунним серпом.

"Уд-уд, уд-уд" — таки долинув голос якоїсь пташки з над берега, але тут, біля нас, це ніколи не було дивом. Тут завжди кричали сови, деркачі, бугайчики — жменька тої пташини, а реве, як бугай, і ми

тішилися з того багатства природи, серед якої, власне, і знайшли свій затишний куточок.

"Уд-уд, уд-уд" — я нарешті впізнала голос одуда, якого чула дуже часто, а бачила, може, раз — і то зоддалеки, таким обережним удався цей смугастий птах із жовтим, як у півника, гребенем, тільки чубчик у нього теж із пір’я.

"Уд-уд, уд-уд".

Стривай, але ж одуд начебто не нічна пташка, та й не чути його восени, — сама собі піддавала я страху, наче багато тямила в поведенції всіх пернатих, починаючи з відьомських півнів і закінчуючи сумирними одудами.

Я ще раз глянула на холодний латунний серп і швидко запнула штору. Залізши під ковдру, взяла телепульт, знов увімкнула колись такого надійного заколисувача, аби він бодай приглушив оті стуки погуки за вікном. І відразу наскочила на повідомлення, яке доходило до мене повільно, як до адвентистки сьомого дня. Жвавенька дикторка блювала словами, як анциболот зчорнілим зер ном, і я, аби щось уторопати, ловила по одній зернині і вже потім складала докупи.

— Сьогодні в Києві вбито… підприємця… автори тета… відомого в кримінальних колах під прізвиськом Сухий… Його розстріляли невідомі особи… разом з охороною у власному джипі біля під’їзду будинку, де жив небіжчик…

Мені сподобалося словосполучення "жив небіжчик" — виходило, що він міг собі спокійненько жити там і далі.

Щоправда, певний сумнів у цьому викликали супровідні кадри — чорний джип, весь подірявлений кулями, потро щене скло, темна калюжа крови.

— За даними МВС… Сухий тривалий час контро любав дрібний і середній бізнес у районі Солом’янки, і тому його називали ще Солом’яним Биком…

Теж цікаво, подумала я. Вони там усі рогаті. Жаль, що не показали трупів, мені кортіло подивитися, чи таки виросли роги в шутого цапа.

Я намагалася потішитися таким блискавичним вирі шенням одного мого питаннячка, розважала себе бруталь ними жартами, але в тому єхидстві веселого було мало.

Воно було хіба що благенькою оболонкою страху, який ріс у мені і розвивався, мов гріховний плід, ґвалтовно зачатий всупереч моєму бажанню. Навіть кривляка кікімора, коли я їй зухвало підморгнула, зробила таке обличчя, наче тих бандюг порішили не десь там у Києві, а прямо в оцьому телеящику в неї на очах.

Стало зрозуміло, що питаннячко, яке я поставила перед Г. С. на першому місці, було зовсім другорядним. Так, лише приводом для набагато серйознішої розмови про те, що зачаїло в собі не відкриту, а приховану небезпеку.

3

Вдосвіта я задрімала. Це був сон, який не приносив спочинку. Ще більше виснажував. Не пам’ятаю видінь, але коли я прокинулася, зібгана ковдра лежала на підлозі, а подушка валялася в ногах.

Мені ще вистачало глузду не спихати цей безлад на витівки кікімори. Я зрозуміла, що кидалась уві сні.

Настінний електронний годинник показував одинад цяту ранку, а в спальні так і стояла досвіткова сутінь — щільно зашторене вікно майже не пропускало світла.

Важкість була в голові, в усьому тілі, особливо внизу живота. Якщо це правда, то я дивуюся тим сентимен тальним самицям, котрі кажуть, що носять дітей під сер цем. Ні, під серцем гуляє холодний вітер, а воно, виїдаючи твоє лоно, набирає вагу і відтягує нирки.

Я відсунула штору, — світло гунуло в спальню, аж заболіли очі, — підійшла до дзеркала і високо підняла нічну кошулю. Дурепа, ти просто собі навіюєш. Твій живіт ідеально опуклий, ніжно і строго окреслений, як і має бути, коли в тебе ідеальна фігура, ідеальне тіло… Ідеальна… Ідеальне… Що? Ідеальне вбивство. Виявляється, ідеальними можуть бути вбивство і смерть, а не тільки краса, не тільки ось ці бездоганно наповнені, ніким ще не випиті груди, які завжди наливаються до болю перед тим, як мають початися місяч ні. Ось тобі, навіжена, й уся причина: не сьогодні завтра почнеться, тож, виїжджаючи з дому, не забудь прихопити тампакс.

Я здригнулася від телефонного дзвоника. Чорті й що, чекаєш цих дзвінків — не дочекаєшся, вже тільки й живеш із телефоном, а коли він обізветься, тобою аж тіпає.

— Алло!

— Ти сама? — спитав Г. С.

— А з ким я маю бути?

— Ну… може, навіть зі своїм чоловіком.

— Глузуєш?

— Ні, — сказав він. — Не до жартів. Я справді не відкидав можливости, що твій чоловік уже біля тебе. Принаймні в Києві його слідів поки що не видно. І от дивина: його слова влітали в одне моє вухо, а в друге вилітали. Я не реаґувала на них і не знала, як би мусила

реаґувати. Не відала — добре це чи погано, що ніде не видно його слідів.

— Ти стурбована? — спитав Г. С.

— Не знаю, що й думати. Виходить, правда була за мною від самого початку. Водолази просто його не знайшли.

— Буває й таке. Але й тут його могли не знайти. Твоє друге прохання значно складніше за перше. Бо якщо людина заздалегідь готується до такого… вибач, розіграшу, то їй можуть спасти на думку зовсім непередбачувані ідеї.

— Що ти маєш на увазі?

— Не подобається мені ця історія, ось що, — сказав Г. С. — Усе може з’ясуватися дуже просто. Якщо це імітація загибелі тільки для кредиторів, то він дуже швидко з’явиться до тебе з повинною, бо кредиторів уже…гм…

— Я знаю, — сказала я. — Бачила.

— А якщо це з іншої причини, то ти його або більш ніколи не побачиш, або…

— Або що? — стисла я з усіх сил трубку.

— Або… тримай ніс за вітром.

— Не розумію.

— Він до тебе ще прийде.

Господи, навіть від розмови з цим сильним і впевненим чоловіком повіяло холодом. Він це відчув. Відчув, бо раптом запропонував:

— Може, тобі дати охорону?

— Ти не знаєш Нестора. Він за все життя мухи не вбив.

— Я теж не б’ю мух.

— Перестань. Він за мене швидше своє життя віддасть.

— Чудово, — трохи ображено сказав Г. С. — Тоді я за тебе абсолютно спокійний. Пошуки можна припиняти?

— А що ця Аніта?

— Нічого. Симпатія між ними якась була, — ніби між іншим, але трохи зловтішно підкреслив він. — Однак зараз їй відомо не більше, ніж почула від тебе по мобільному.

Можеш мені повірити, її допитали не лише офіційно… То як?

— Ти все краще за мене знаєш.

— Не думаю, — сказав він.

— Роби так, як вважаєш за потрібне. Я цілком покла даюсь на тебе. На твою силу і мудрість. І він відтанув.

— Я хотів запропонувати тобі пожити в Києві. А потім подумав, що ти не погодишся.

— Як я можу тепер?.. Мене щодня шарпає слідчий. Ти сам усе розумієш, і я тобі вдячна за це.

— Слідчого можна відшити. Цілком законно.

— Не варто. Справа навіть не в ньому. Я мушу знати, що відбувається, — сказала я. — Мушу дочекатися якоїсь розв’язки, інакше здурію.

— Настасю…

— Я тобі подзвоню, Горю.

— Якщо тільки з почуття вдячности, то не треба, — сказав він. — Дзвони, коли я тобі справді буду потрібний.

— Я тобі подзвоню просто так, — пообіцяла я.

— Як добре… — сказав він. — Як добре, коли тобі дзвонять просто так. І де де, а тут я розуміла його, як ніхто.

"Просто так, просто так", — ледве не наспівувала я, спускаючись східцями вниз, і вони підтакували мені своїм рипом скрипом.

Настрій трохи піднявся. Що мені те привиддя і що мені якась кікімора, коли я маю людину, здатну щомиті прийти на допомогу і захистити. Від кого завгодно. Просто так.

Хвилин десять я полежала в теплій ванні, потім пос тояла під холодним душем і, збадьорившись, навіть нак лала легкий макіяж. Чомусь закортіло нафарбуватися до повного блиску, однак ні з того ні з сього відчула алерґію на запах косметики. Парфуми викликали легкий токсикоз, і довелося причепуритися нашвидкуруч. Живильним кре мом

змастила під очима тіні безсонної ночі, підвела пома дою губи, злегенька припудрила носа — а раптом хтось завітає в гості, хоч би й великий слідець Притула, від чийого ока не сховаєш жодної волосини на голові. Усе там у нього полічено, все давно схоплено, зважено й оцінено.

Чи не так, Анастасіє Михайлівно? То куди ви, як той казав, літали?

В п…отку! Куди літала. Вам усе скажи.

Еге ж, еге ж, я так і думав. Звідти ж і кров на коцюбі.

На кухні я знехотя поснідала сиром із медом, випила зеленого чаю і вийшла надвір подихати свіжим повітрям.

Ноги самі занесли мене по той бік будинку, на який виходило вікно спальні, я довго приглядалася до того вікна, роззиралася доокіл, вдивлялася під ноги, проте нічого такого не помітила, крім дикої грушки, яка закотилася сюди невідь звідки, можливо, навіть з якоїсь чудної верби.

І все-таки вона схвилювала мене, та дрібна дичка. Я підняла її і стала шукати другу, а, не знайшовши, хотіла вже гукати Іванька — чи не кидався він тут грушками? — та передумала. Так можна саму себе допекти і з’їсти живцем.

Може, ви, Анастасіє Михайлівно, ще й гніздо одуда пошукаєте?

Неодмінно!

Пошукайте, пошукайте, одуди якраз і мостять гнізда біля річки в дуплах старих верб, на яких родять дикі грушки.

У мене щодо цього є кращий порадник.

Я пішла в дім, окидаючи оком подвір’я, чи ніде не видно Іванька (він, мабуть, гибів на своєму рибальському сідалі), і хотіла було подзвонити, але враз пристояла і боязко глянула на камін. Ні, коцюбка лежала на місці. Але… що це?

У мене потемніло в очах. Я підійшла і взяла її в руки.

Ні!!!

Мене ледве не вивернуло. На ній була кров. На тому самому місці проступила кров. Причому ще червоніша й свіжіша. Я почула її нудотно солоний дух.

Коцюба випала з моїх рук, я ледве встигла до туалету, і потемнілий у зеленому чаї сир став вилітати з мене, як чорне зерно з анциболота. Я ледве не порвала кишки. Уже йшла сама жовч, а нутрощі зводило спазмами.

Коли видибала з туалету, в очах мерехтіли жовті метелики.

Ні, це не привид. Привид не лишає слідів. Тут хтось є.

Хтось блукає у цьому домі, жадаючи крови.

Позад мене пролунав різкий виляск.

— Хто ти?! Виходь! — закричала я. — Чого тобі треба від мене?! Виходь! — я озирнулася, готова до всього, і, мов дитина, що блефує, граючи в піжмурки, заволала: — Я тебе бачу!

Огорнута нажаханим відлунням власного голосу, я все таки зрозуміла, нарешті, що то ляснула піднята перед тим накривка унітазу,

але страх не попускав. Я вискочила надвір і не знала, в який куток забитися. Річка мене лякала, а з протилежного боку був ліс.

"Геть!.. Геть звідси!" — пульсувала панічна думка, невідомо до кого звернута — чи до того, кого я не бачила, кожним нервом відчуваючи його присутність, чи до себе самої.

Врешті решт згадала про машину. Геть!.. Сісти за кермо, розігнатися, скільки дозволить спідометр, на повну гуч ність врубати музику і ні про що не думати. Доганяй! Оце тобі і мітла, і коцюба, і трахана швабра разом!!! Оце тобі підер привид і кікімора лесбіянка! ... Я відімкнула ґараж, де застоявся дух бензину, і мене знов знудило. Деяких специфічних запахів я вже просто не зносила.

Чи тут теж хтось на мене чатує?..

Я зазирнула в майстерню і, стримуючи новий напад блювоти, зігнувшись у три погибелі, майже порачкувала в куток, де було нагорнуто купу зеленої глини. Серед сухого груддя біліли шматочки крейди. Я впала на коліна, почала їх вибирати і жадібно їсти разом із глиною.

4

— Тут немає нічого дивного, — сказав отець Серафим. — Під час токсикозу люди часто їдять крейду чи білу глину.

Ми сиділи в його покоях наступного дня після того, як я зазнала невимовного жаху й токсичного нападу. Сиділи поважно й пристойно, як доброчесні отець із матушкою, і мені здавалося, що коли небудь я змогла б з ним побратися, тільки б позбутися тих напастей, що опосіли мене останнім часом. Я була б зразковою попадею, від мене він дідька лисого стрибав би у гречку і теж був би славним слугою Божим, дослужився б до архієрея, а там вище, я б його познайомила з Г. С.,

дивись, коли небудь став би і пат ріархом всія… тепер вони всі всія… всіяні орденами… та поки що він сидить у покоях настоятеля храму Івана Богослова — теж пристойних, треба сказати, — і втішає свого вогненного ангела, трохи грішного, трохи святого, але дуже красивого і наляканого.

— Жінки в цьому стані їдять тісто, — вів далі отець Серафим, — глину, одна тут у нас облизала всі стіни…

— Вибачте, отче, — перебила я. — В якому такому стані?

— Як — у якому? — здивувався він. — Коли жінка заходить у тяж, в якому ж іще.

— То ви гадаєте, що я таки вагітна? — здивувалась і я.

— Поки що ми говоримо лише про симптоми вагітности, — сказав майбутній патріарх України і всія Руси і поправив між ногами патерицю, себто поправив між колінами посох, який отримують священнослужителі за особливі заслуги як духовний меч для боротьби зі злом. Носять його підві шеним до плеча, і через те цей посох патериця звисає до колін. — А симптоми ще не є підставою для остаточного висновку, — трохи роздратовано сказав завтрашній архієрей.

То я йому підпсувала настрій. Як тільки приїхала, він одразу потяг мене в одпочивальню, але я його делікатно відтрутила. Не до того. Щоб зовсім не ображати отця Серафима, я не зізналася, що в теперішньому стані на дух не зношу чоловіків, як парфуми, їжу, бензин.

Тож він трішки надувся, і ми сіли в світлиці на велюро вій канапі, дотримуючись шляхетної дистанції, мовби старосвітські батюшка й матушка. І тепер я спитала наївно:

— То що ж це таке, отче? Що ж це зі мною за приключка? — спитала я, наче матушка цілка, закліпавши очима.

— Що? Може бути затримка. Хіба ти не знаєш?

— Та знаю, але в мене такого не було раніше.

— Невже ти не стежиш за своїми місячними циклами? — майже з осудом спитав він.

— Так, приблизно. Мені раніше це не загрожувало, то я не переймалася.

— Треба тебе оглянути, — помовчавши, сумирно мовив завтрашній архієпископ гінеколог.

Я раптом згадала, що до цього високого сану переводять лише неодружених або овдовілих священиків. Нам доведеться взяти фіктивне розлучення чи знов таки просити Г. С., аби він втрутився в цю делікатну справу.

— Прямо зараз? — спитала я.

— А коли ж?

— Оту у у ут?

— Ні, в одпочивальні.

Як це називається? Не хотіла коза на торг, то її силою повели.

— Ви там маєте гінекологічне крісло? — не без іронії спитала я.

— Майже. І справді, серед просторої спальної кімнати з широчезним ортопедичним ліжком стояло ще чудернацьке крісло.

Його стьобана спинка була відкинута далеко назад, так, що хоч не хоч не сядеш, а ляжеш.

— Можеш навіть не роздягатися, — досі ображений, сказав отець Серафим. — Доведеться зняти тільки трусики.

А сукню задереш, підстелимо під сонечко рушника.

Я так і зробила. Стягла свої ажурні трусики, не зні маючи черевичок шпильок, підняла сукню вище пупика і, можна сказати, весело вляглася в тверде крісло. Мені зробилося непереливки лиш тоді, коли вгледіла в руках отця Серафима лискучі, холодні навіть на відстані металеві інструменти. Один нагадував срібну лжецю, тільки з довгим, як в ополоника, держаком, а другий скидався на щось середнє між ножем і виделкою.

— Ви мене збираєтеся з’їсти, отче? — спитала я. — І вже давно, — сказав без п’яти хвилин патріарх київський, володимирський, чернігівський, одеський і, можливо, навіть московський. — Чим не ласий шматочок?

— Мене не можна лякати, владико, — сказала я. — Хіба не бачите, що лишилося від моїх нервів?

— Ти мистецтвознавець, сонце моє, і хоча це не професія, мусиш розуміти образні вислови.

— Я насамперед жінка, ваша святосте.

— Еге ж, чоловічиця.

Зробилося геть холодно, коли він зодягнув на праву руку ще й ґумову рукавичку. Нормальна і навіть обов’яз кова річ для гінеколога. Та коли він натягував рукавичку, наче презерватив, майже до ліктя і при цьому… якось так посміхався, мені стрельнула думка про маніяка — вони також спершу улесливі, хоч прикладай до рани, а потім… Інакше куди могла звітритися матушка по дорозі від Таращі до Гострої Могили?

Це враження загострилося ще дужче, коли він підійшов до крісла і чоловічий дух з новою силою перехопив мій подих до спазматичної нудоти. Теж нормальна річ для жін ки із симптомами вагітности, кітна кицька — і та готова перегризти горлянку чи відкусити яйця настирливому котярі, але мені лізли в голову лише маніякальні думки. І коли цей колишній майор, цей спецназівець російської армії, котрий випускав кишки із людей у гарячих точках Кавказу, став підстеляти під мою холодну срачину білий, як сніг, рушник, я майже знепритомніла від страху й нудоти.

Але куди вже діватися? Будь який спротив викликає ще більшу аґресію, тож я поклалася на волю Господню — не буде ж він випускати тельбухи з матушки, якій судилося зодягти на його голову патріаршу митру.

— Розтули ширше ніжки, — попросив патріарх київсь кий, владикавказький, карабас барабаський чи, перепро шую гречно, карабахський і грозненський — і схилився низенько, а тим часом його благочестива матушка розче пірила ноги, як остання проблядь, і, зціпивши зуби, з усіх сил заплющила очі.

Спершу всередину мого тіла, як каже снодійний теле ящик, увійшла крижана лжеця, потім, видно, оте щось середнє між ножем і виделкою, бо зробилося боляче, і я застогнала.

— Все, все, — заспокоїв він. — Потерпи ще секунду.

Потім у мене ввійшло щось пружне й гаряче і запрацю вало, як велосипедна помпа, ніби мені вже за останніми технологіями робили аборт методом стиснутого повітря.

Але ні — це було зовсім інше. Це було те, з чого я зрозуміла, що відчуває жінка, яка скліщується із псом — шалено швидкі поштовхи фрикції і крутий сморід звірюки, що пробуджує в тобі первісні тваринні інстинкти, первісну хіть. Щезає будь який страх, і навіть хочеться, щоб тебе ця звірюка трохи погризла.

— Тепер справді все, — сказав він, витираючи мене рушником за всіма правилами гігієни. — Можна зодягатися.

Та поки я підводилася з крісла і в’яло, ніби виходила з наркозу, натягувала на себе єдину зняту одежину, він ще встиг присмоктатися до моїх грудей, які налилися так туго і щемно, що боліли навіть від поцілунків.

— Ну що? — з надією спитала я.

— Та що… — облизуючись, сказав він. — Навіть із сосків уже проступає молозиво.

— То це не затримка? Ти впевнений на всі сто? — я ледь не задихнулася від хвилювання і перейшла до нього на "ти".

Він так опустив голову, що якби на ній була митра, то вона покотилася б мені до ніг.

— На двісті, — мовив приречено, та я була певна, що він насилу стримується, щоб не стрибати на радощах. — І що ж тепер робити?

— Не гарячкуй. Тут ще міркувати і міркувати.

Він знов провів мене у світлицю, і ми сіли на велюрову канапу, призначену для серйозних розмов.

— По перше, ти мусиш бути щасливою, що, нарешті, здатна народжувати, — повчально, ба навіть моралізатор ськи звернувся до мене майбутній патріарх. — Це велика благодать, послана…

— Але ж ти знаєш, знаєш, знаєш! — у розпачі закричала я. — Кому ж, як не тобі, знати, звідки воно взялося.

Його, мабуть, вжалило оте грубувате "воно".

— Ні, — сказав він. — Я не впевнений.

— У чому?

— Бачиш, буває вагітність контактна і безконтактна, — тлумачив колишній майор-спецназівець так, ніби йшлося про карате. — І поки що важко сказати…

— Яка така безконтактна?

— Ну, Йосип не спав же з Марією, — сказав він незво рушно. — А Діва завагітніла.

— Ти хочеш сказати, що ти Йосип, а я Марія?

— Зовсім ні. Бачиш, чого ми з тобою не знаємо, Анас тасіє, — врочисто вимовив він моє ім’я, підкреслюючи, що воно нічим не гірше за Маріїне. — Ні ти, ні я не знаємо запевне, де ти зачала. Чи тоді в церкві, чи… на Лисій горі.

Якщо це сталося в храмі Івана Богослова, то плід розви вався за нормальними циклами і ти можеш мати славного хлопчика. А якщо зачаття відбулося на Лисій горі, то тут уже все протікає інакше.

— Мені страшно, — сказала я. — Мене останнім часом постійно переслідують кошмари.

— Нічого дивного. Після того, що сталося з твоїм чоло віком…

— Не тільки це, Сергію, — я також назвала його на ім’я. — Ти зрозумій мене до кінця. Я хочу позбутися цього плоду.

Я не можу ризикувати. В моєму становищі це було б…

— Дай собі спокій, — сказав він. — Все буде так, як ти хочеш. Я кохаю тебе і ні з ким не збираюся ділити цю любов.

Він пригорнув мене до себе, як сестру, коротко поці лував в уста.

— Допоможи мені. Ти такий сильний, — згадала я безрозмірний комплімент, який легко налазить на всіх без винятку чоловіків.

— Я сам вижену його з тебе, навіть якщо це злий дух.

Ти ж знаєш, що я це вмію робити.

— Знаю, — сказала я і подарувала йому милу усмішку, хоча, їй право, мене продовжував піднуджувати запах самця.

— Які кошмари тебе переслідують? — спитав він.

— Різні, — я на хвильку замислилась. Ну, не розповідати ж йому про кров на коцюбі, дикі грушки, що ростуть на вербі, чи кікімору лесбіянку. Хоча… хто його знає.

— Я й тут можу тобі допомогти, — підохотив він.

— Вночі я чула крик одуда.

— Цікаво. Ти впевнена, що то був одуд?

— Тепер я ні в чому не впевнена. Але тим більше…

— Ти взагалі бачила їх біля вас?

— Може, раз чи двічі. Зате чула їх часто. Тільки вдень — і то навесні чи влітку.

— А гніздо? Гніздо коли небудь бачила? — прискіпався він до того одуда, і я помітила, як у його звужених сірих очах зблиснули біснуваті вогники.

— Ні, а хіба що?

— Нічого, ти будеш сміятися.

— Сергію, — сказала я. — Мене вже давно ніщо не дивує. І тим більш не смішить.

— Ти хочеш знати? У гнізді одуда можна знайти кирика.

Це такий камінчик, який може лежати разом з його яєчками, а може лишитися там і після того, як вилетять пташенята. Його називають каменем зради.

— То й що? Ти хочеш сказати, що я зраджувала свого чоловіка і тепер мене переслідує одуд?

— Ні. Річ у тім, що коли цього камінчика, цього кирика, прикласти людині до голови тоді, як вона спить, то можна дізнатися про всі її думки. Будеш розпитувати — і вона тобі все розкаже. Навіть про власну зраду.

— Ти що, пробував? — спитала я.

— Ні. Однак хотілося б.

— Чого тільки не буває в світі. Сергію, не знаю чому, але я тобі досі цього не розповідала. Того дня, коли пропав мій чоловік, я принесла з лісу вужа.

— Вужа?

— Так. Він заліз у сумку й скрутився там у моїй білизні.

Я його так і принесла додому.

— Штука виняткова, однак поясненна, — сказав він. — Його привабив запах, він заліз у сумку і там, захмелівши, заснув. Я теж хмелію від запаху твого тіла. Воно випро мінює такі хвилі, які огортають кожну мою клітину, і я не здатний із цим боротися.

Зараз я не могла відповісти йому тим самим — мене піднуджувало саме від запаху його чоловічого тіла.

— Може, краще звернутися до гінеколога? — подумала я вголос.

— Нема пророка в своїй вітчизні, — сказав він, і був це вже не Сергій, а отець Серафим, настоятель храму Івана Богослова, котрий повернувся в рідні краї з чужини. — Я присягаюся, що зроблю це краще за будь якого професора.

До мене люди здалеку їдуть, щоб зцілитися, а ти підеш до якогось коновала.

— Я думала, так буде простіше.

— Я зроблю це швидко й безболісно, — сказав отець Серафим.

— Коли?

— Днями. Я тобі подзвоню. Спробуй дотримуватися посту.

— Для мене це не проблема. Дивитися не можу на їжу.

— Ну от і добре, тобі немає чого хвилюватися. І про кошмари забудь. Одуди відлітають у теплі краї на початку вересня. Так що їх уже немає, тобі примарилося. Це назавжди минеться, коли я вижену з тебе… коли ти позбудешся плоду. Через нього в тебе запалена кров. Ти знаєш, що таке кров?

Я мовчки дивилась на нього, а бачила коцюбу: зовсім свіжа крівця на ній забивала памороки нудотно солоним духом.

— Це рушій нашої уяви й аґент усіх таємниць, — урочис то і з натяком сказав патріарх. — Це маґнетична основа астрального світла, зосереджена в живих створіннях, — сказав випускник відмінник школи Павла Глоби. — Ніхто не здатний вигадати таких почвар, створити образ самої смерти, а тільки вона — запалена кров, — сказав відставний майор могутньої російської армії.

— Дозвольте йти? — витяглась я перед ним у струну, як зразковий солдат. — Іди, — сказав він. — Ти знаєш, що проводжати мені тебе не варто.

Майбутня матушка настоятеля храму Івана Богослова поштиво вклонилася й рушила до дверей. Вона була впев нена в тому, що її чоловік стане патріархом, і вже бачила на ньому не лише осяйну митру, а й гаптований золотом сакос, який зодягають замість фелона чи ризи найвищі чини духовенства. Сакос ще називають царською одіжжю, і це цілком справедливо, що його зодягне чоловік цариці.

Виходячи з його покоїв, я ще хотіла озирнутися на патріарха всія України Руси від Сяну до Дону, від Гострої Могили до Едмонтона, та зненацька завмерла вже на порозі.

Щось, мов рибина, скинулося в моєму животі й черк нуло хвостом по живому.

5

Я тільки но загнала "форда" в ґараж, як до воріт підко тило ще одне авто, щоправда, старе, деренчливе, ще з кам’я ного віку.

— Доброго вам дня чи вже, даруйте, вечора, Анастасіє Михайлівно, — виглядав із за хвіртки Притула, мов стра ховий аґент, не наважуючись заходити не те, що в дім, а й на подвір’я. — Я лише на хвилинку чи навіть, як той казав, на секундочку заскочив до вас по дорозі. Був тут недалечко у знайомого фермера, то дай, думаю, загляну.

— Що, знов барана вкрали? — знехотя підійшла я до хвіртки, показуючи, що мені не до прийому гостей і роз мова буде коротка.

— Та ні, по приятельському заїжджав, як оце й до вас, Анастасіє Михайлівно, — зовсім "по приятельському" облапував він мене водявими очками. — Був би й не захо див, та побачив вас у дворі.

— Я ледве стою на ногах, — чесно сказала я, бо справді вже й коліна підгиналися від утоми. А тут ще бензиновий сморід накотився від Притулиної машини, в якому губився навіть чоловічий запах. Чи, може, Притула і не пах чоловіком?

— Ні ні, я через хвіртку два слова, — сполохано сказав він.

— Вибачте, я прихворіла серйозно.

— До лікарні їздили, еге? — спитав цей ідіот.

— Ні, до церкви! — зозла сказала я. — Ви ж мені так радили?

— А так, — бігав по мені очками й нарешті вперся ними у мій живіт. — Тим більше, що в Гострій Могилі, наприклад, можна і помолитись, і заразом підлікуватися.

Насипеш мені на хвіст солі, подумала я. Тут недавно вже один такий розумний висів на хвіртці зі своїми порадами, а де він тепер?

— На собі перевірили? — злостиво спитала я.

— Люди так кажуть. Я що оце подумав собі, Анастасіє Михайлівно… Ви тоді нарізно спали з чоловіком і тільки вранці помітили, що він не повернувся з річки, так?

— Я вам про це сто разів казала.

— Казали, але бачите — в мене така робота, щоб у пам’яті все поновлювати. Я, знаєте, трохи забудькуватий. Отож вийшли ви вранці до річки, побачили порожній човен, прибитий хвилею до берега, гукнули… цього… Іванька, так?

— Ну, так. І що?

— А далі ви кажете, що ніхто не чіпав човна — ні ви, ні переляканий Іванько.

— Ви ж самі бачили, що все залишалося на місці.

— Бачив, звичайно. Тільки мені, тугодумові, аж тепер стрельнуло, що хвиля викинула човника носом на берег. І весла якось так рівненько звисали по обидва боки…

Якщо він зараз ще закурить люлечку — мене виверне.

— Не знаю, не до того було.

— Звісно ж. І я, тугодум, не надав тому значення, бо впевнений був, що коли приїдуть водолази, то все одразу з’ясується. А воно бачите, як повернуло. Повернуло на те, що в човні хтось таки та приплив до берега. Хвиля несе його боком, крутить, але ніколи не виштовхне носом на берег. Перевірено, — сказав Притула, щоб я не сумнівалася.

— Приплив?.. Хто? — спитала ще одна ідіотка, яка сама повісила зайвий клопіт на свою чарівливу дупу. — І я ж оце сушу голову: хто? І відповіді тут напро шуються лише дві, Анастасіє Михайлівно. Або приплив ваш чоловік, або той, хто знає, де він подівся.

— Тобто…

— Тобто вбивця, — безжально сказав Притула. — Він міг його підстерегти на воді, приглушити, а потім викинути у воду де завгодно — чимдалі від того місця. І пригнати човен сюди, щоб зімітувати нещасний випадок. Але він зробив одну помилку. Не подумав про те, як поводить себе некерований човен на хвилях під час сильного вітру.

— На піску мали б залишитися хоч якісь сліди.

— Які сліди, Анастасіє Михайлівно? Дощ, хвиля нако чувалася далеко на берег. Убивця міг підійти і вбрід мілиною. Але це тільки одна версія. Друга… Ви досі не припускаєте думки, що ваш чоловік міг отак… пожарту вати? Не з вами, звичайно, а з кимось, хто йому не давав спокою.

— Не знаю. Як вас послухати, то можна подумати що завгодно.

Притулині міркування були б абсолютно слушними, якби… якби все не відбулося на моїх очах. Тобто не все.

Одна його версія дуже скидалася і на моє припущення:

Нестор виплив. Та ж підступна хвиля, що з такою силою гнала до берега, допомогла йому вибратися на мілину. А далі… далі він і замислив цю диявольську штуку — щезнути з очей своїх переслідувачів і заодно помститися мені. Так, помститися, тепер я вже була впевнена в тому, що він щось вивідав про мене, чого не міг простити. Інакше домовився б про все зі мною, і тоді йому було б ще легше справдити цей божевільний задум. Можливо, Притула якраз так і думає: ми обоє у змові й водимо всіх за ніс. Інакше чого йому, тугодумові, мало не щодня оббивати мої пороги.

— Може, варто було б поцікавитися, чи він ніде не з’являвся, — чи то міркував уголос, чи тільки давав свої цінні поради Притула, і в мене знову склалося враження, що він ходить за мною по п’ятах. Невже цей

прибитий з за рогу мішком володар чарівної люльки борульки має ще й шапку невидимку?

Він мене вже дістав.

— Це все, що ви хотіли спитати? Бо хвилина давно минула, — безцеремонно сказала я.

— Так так, пробачте, Анастасіє Михайлівно. Я ж так, знаєте, по приятельському. Не смію вас більше затри мувати. І прошу, не хворійте. Ви справді сьогодні мені не подобаєтесь, якась дуже бліда.

Нахаба! Я йому не подобаюся. За мною сохнуть нардепи, президенти найбагатших фондів, патріархи всія всія, а воно тут ще буде мені свистіти, що я не подобаюся жукам гноїкам. Може, й справді сказати Г. С., хай відшиє його на ху…тір Михайлівський, чимдалі з моїх очей.

— Зате ви в нас нівроку. Бай бай! — фамільярно по прощалася я.

— Ну, який же з мене бабай? — здивувався тупий ще й на вухо Притула. — Хіба я такий страшний? Я ж, як той казав, зовсім по приятельському.

— Хто казав? Хто такий той? — вивела мене з себе його паразитична примовка.

Притула завмер, наче на нього тупнули ногою, а потім майже навшпиньках позадкував од воріт.

Я була, певна річ, несправедлива до цього провінційного простака, але до кого я тоді була справедливою? Сама до себе вже мала відразу, а чоловіків усіх перевішала б на сухій гілляці. І ще не встигла зігнати злість на Притулі, як підвернувся під гарячу руку Іванько. Він приніс мені прямо на гарячій пательні смажених линів, які я так любила,

карлик це знав і, щасливий, що впіймав таких тлустих линочків, приго тував їх спеціально для мене.

— Забери! — закричала я, не зносячи запаху смаженої риби. — Винеси її геть, бо ти струїш мене! Іванько злякано поточився з веранди, не розуміючи, яка муха мене вкусила, а я все ще кричала:

— Ти не бачиш, що мене корчить від їдла?

— Корчить? — ще дужче злякався карлик.

— Так, корчить, корчить, корчить! — затіпалась я в істериці.

Лише згодом, коли трохи відійшла під холодним душем, покликала його в дім і сказала:

— Вибач, Іваньку, що я на тебе нагримала. Я не хотіла. — Іванько не сердиться, — зрадів він.

— Я тобі вдячна за линів. Але я, мабуть, чимось струїлася.

— Може, Іванько дістане вам з льоху кислих огірків? — обережно спитав він.

— Ти молодець. Як це я сама не здогадалася.

Він гайнув у ґараж, де від ремонтної ями відгалужу валося ціле підземелля, і приніс трилітрову банку марино ваних огірків.

Сам їх відкрив і, витягуючи довгими звивистими паль цями з розсолу, складав у тарілку.

Я поглинала їх одного за одним, як мавпа банани, а Іванько все підкладав і підкладав.

— Слухай, ти часом ніде не бачив біля нас гнізда одуда? — між іншим спитала я.

— Одуда? Не бачив.

Я вже думала про щось своє, коли почула:

— А знаєте, чому?

— Що? — не зрозуміла я.

— Чому Іванько не бачив одудиного гнізда?

— Чому ж?

— Бо цей хитрюга його не мостить.

— Як то не мостить?

— Бо цей чубатий хитрюга живе у норі щура.

— Щу-ра-а-а?

— Ну, не пацюка-крисюка, а щурика. Хіба як називають отих безхвостих ластівок, що літають у березі? Щуриками.

Ви ж бачили, скільки їхніх нір у кручах? Так той хитрюга чубатий вибрав собі одненьку і живе тамечки. Іванько прислідив.

— Отут біля нас прямо? — перестала я хрумкати.

— А де ж! Якщо хочете, Іванько вам покаже. Хоч зараз.

— Ні, вже майже ніч надворі. Хай взавтра, — сказала я. — А ти не лазив до нього в гніздо? В ту нору?

— Хіба Іванько дурний, щоб лазити у гніздо одуда? Ви ще не знаєте, що то за птаха. Він страшніший за сову! І навіть за кажана, — згадав раптом Іванько ще одну істоту із запаленою кров’ю. — Він вам таке може зробити!

— А що?

— Хату спалити, ось що!

— Як? — не повірила я.

— А так. Принесе жарюка у дзьобі і пустить півня.

Думаєте, чого одуд на півника схожий — жовто пістрявий і з гребінцем? Але це ще не найстрашніше з того, що він може накоїти.

— Цікаво. Іванько гойднувся на стільці, подався вперед і зашепотів мені прямо в лице:

— Він може наслати смерть. І сам себе так налякав, що замість очей світилися тільки два білки — двоє білих одудиних яєць.

А з його рота на мене війнуло таким духом, який нагадав, що Іванько також мужик. Хай коротенький, хай боягузли вий, як дитина, хай, може, трохи не сповна розуму, зате в його широких штанах (я не раз бачила, коли він на річці після купання викручував труси) пропадало таке багатст во, якому могла позаздрити вся Верховна Рада разом з

Московським і Київським патріархатами, ба навіть увесь спецназ російської армії.

Тепер, коли я, можна сказати, овдовіла і жила без законного чоловіка, — могла б із чистим сумлінням хоч зараз облишити ці огірки і перекинути його в ліжечко (раніше не раз мене навідували подібні фантазії), та цей проклятий токсикоз так замучив, що вже й огірки нага дували фалоси. Кікімора лесбіянка, яка знов випливла невідь із якого закутка, з огидою позирала, як я смачно беру їх у рот, і ледь не заплескала в долоні, коли я також гидливо кинула недогризок у тарілку і попросила Іванька принести мені чашку й налити розсолу.

Коли він уволив мою волю, я під схвальним поглядом кікімори з насолодою відсьорбнула тієї жовто зеленої юшечки, потім жадібно набрала повен рот і вже хотіла було ковтнути, аж раптом згадала, як у цей розсіл занурював свої довгі звивисті пальці Іванько. Він просто викупав їх у цій банці. Наступної миті жовто зелена рідина фонтаном вирвалася з мого рота прямо в обличчя карликові, заливаючи його золотим дощем. Спершу він, бідний, так перелякався, що його білі одудині яйця ледве не вискочили з орбіт і не розбились об підлогу, а потім, зрозумівши, що сталося, Іванько облизав на губах солоні бризки і спитав якимось ідіотсько рівненьким голосом:

— Корчить, еге?

Я нічого йому не відповіла, мерщій пішла до ванної, вмилася й заходилася чистити зуби, але зубна паста, потрапивши в горло, викликала ще більші спазми.

— Хіба ж ви не знаєте, що треба робити, коли хапають корчі? — закричав Іванько, який тепер хвостом бігав за мною. Він стояв біля відчинених навстіж дверей ванної і від хвилювання ловив, як і я, ротом повітря.

Я махнула на нього рукою — відчепися, але карлик, мовби того не помічаючи, правив своєї:

— Та це ж і мале знає, що коли мучать корчі, то треба потримати в руці залізяку!

Господи, як же мені таланило на цих магів і знахарів!

— Залізяку! — кричав Іванько. — У вас що, там немає нічого залізного?

Він десь побіг, але враз повернувся.

— Ось! — убгав мені в руки залізо.

Я глянула і ледве встояла на ногах. Це була коцюба від каміна, яка, видно, так і валялася в холі відтоді, як випала з моїх рук. Я вже майже про неї забула — і на тобі!

— А бачте, бачте — помагає! — радісно верещав карлик, бо від страху мене попустили спазми. — Хіба Іванько вам не казав? Іванько все знає!

— Забери, — сказала я. — Забери й поклади на місце.

Він поклав коцюбу на призьбочку, але я відчувала її й на відстані. Навіть у роті з’явився металевий присмак.

Судоми перейшли у дрібне внутрішнє тремтіння, яке млоїло мене до нестями.

Сяк так приготувавшись до сну, я побачила, що Іванько досі огинається в холі, наче боїться лишити мене саму.

— Ти мій охоронець, правда ж? — спитала я лагідно.

— Ато, — він задоволено кивнув великою головою. І тут мене, нарешті, навідала цікава ідея.

— Не сторож, а охоронець, розумієш?

— Ато.

— А шило маєш?

Він шугнув рукою в кишеню широких штанів, у яких, окрім всього, таки було й шило, і вихопив його так само грізно, як минулого разу, тільки не приставив до мого живота.

— Осісьо — бачили?

— Чудово, — сказала я. — Ти не проти, якщо я постелю тобі в холі? Спатимеш тут на оцьому дивані і будеш мене охороняти.

— Від кого? Хіба… — карлик зблід. — Хіба сюди хтось може прийти?

— Ні. Але останнім часом ночами мені страшно самій.

А якщо тут спатиме мужчина, буде набагато спокійніше.

Ти мене розумієш? Іванько мовчки кивнув. Важко було сказати, чи його доймали ще якісь страхи, чи збентежило слово "мужчина".

— Тоді біжи все позачиняй і приходь. Я тим часом тобі постелю.

Зважаючи на карликові ґабарити, я навіть не розкладала диван. Постелила простирадло, кинула плед, подушку і, коли він повернувся, побажала йому доброї ночі.

Уже спинаючись на східці, озирнулася й побачила, що Іванько зовсім розгублений. Стояв біля дивана й не знав, що йому робити далі. Ніби його зачинили в клітку.

— Може, ти хочеш спати у фліґелі? — спитала я.

— Ні. Іванько звикне.

Я його розуміла. Тобто мені тільки здавалося, що я його розумію. Іванько не був розгублений. Його з голови до п’ят пробирав страх. Страх — це ніщо інше як тяжка перехідна хвороба. І я заразила ним карлика.

Але він ще не бачив привида, який спинався східцями вгору разом зі мною. Не бачив, як той нахаба влягався в постіль вагітної жінки. Не бачив, з яким болем я дивилася на тонюсінький серпик місяця: взавтра він уже не зійде. І знов усе стало на коло своє. Спальня. Привид. Вікно.

Місяць. Штора. Телевізор.

Ну ж бо… Мовчи.

Я піднесла руки до обличчя, щоб затулити вуха, і поба чила на долонях червоні смужки. Звідки?

Ти знаєш, що таке кров? Аґент усіх таємниць. Тільки вона здатна створити образ смерти.

Звідкіля а а а?..

Це могла бути губна помада, фарба, червоне вино, ґранатовий сік, іржа… якби не нудотно солоний дух.

Я брала до рук коцюбу. Залізо, що знімає корчі. На ній знов була кров. Тепер вона була на моїх руках, я чула її запах, відчувала в роті металево солоний присмак.

"Уд уд, уд уд"… "Уд уд, уд уд"…

Він може наслати смерть.

Я підійшла до вікна і різко відсунула штору.

В очах стало біло біло, вони налилися місячним світлом.

Ніби в очницях моїх було двоє білих одудиних яєць.

"Уд уд… ди ди ме… уд ди ме не… ід ди… до ме не…"

Моя запалена кров холола у жилах. Холола і загусала.

Я чітко розчула його нічний голос. Він кликав мене.

"Д на ста ста… наста ста… ди до ме не…"

Він називав мене на ім’я і кликав до себе. Це був голос тієї ночі, коли він кликав мене з чорної безодні хвиль. І якби вікно спальні було відчинене, тієї хвилини я б, не вагаючись, стрибнула вниз. Невидиме проміння обсно вувало все моє єство, тонкими волокнами переплiталося з нервами і болісно солодким маґнітом тягнуло вниз. Я наосліп намацувала віконні защібки, та їх не було, лиш вузенька кватирка була відчинена, я притислась до неї, як до вічка між ґратами, і застогнала:

— Візьми мене, тут я, хіба ж ти не бачиш?

— Д на ста…ди ди…до до…ме не…

— Візьми мене! Швидше… Та швидше ж!

Знеможена, я сповзла лицем на лутку вікна і безсило стала ковтати повітря разом зі слізьми.

Не знаю, скільки отак проплакала, та підкинула думка:

"Він же там, унизу!" І рішуче пішла сходами вниз. Там я сахнулась, угле дівши карлика. Вже й забула, що сама тут поклала його спати. Але Іванько стояв серед холу зодягнутий і тремтів, як осиковий листок. Волосся на його голові ворушилося разом з вухами.

— Що тут?

Він тільки сіпав губами. Чи вони самі ворушилися в нього, як і вуха.

— Що?

— Й й а бачив його. — Він уперше сказав не "Іванько", а "я".

— Кого?

— Його. Нестора. Й й а бачив.

— Де?

— Там. — Він показав на вікно, яке я на ніч також запинала шторою. Тепер вона була на лікоть відсунута. — Але т то н не Нестор.

— А хто?

— Уп п пир. Він шкрібся у вікно, й йа відтулив і поба чив Нестора. Лице притислося до шибки, аж ніс розплюснувся і побілів. Ніс білий, а під очима синьо синьо, як в утопленого. Й очі провалені. А потім… потім вони засвіти лися червоним. І коли він заговорив, то зуби… не зуби, ікла… теж були червоними. Каже…

— Що? Що він сказав?

— Віддай мою кров, каже.

Ноги мої підігнулися, я опустилася на диван і потягла на себе плед. Так, інстинктивно, ніби хотіла затулитися.

— Я перехрестив шибку, і він щез. Але знадвору ще чувся голос: "Од од… од од… од дай мою кров…"

Мене била трясця. Там, нагорі, я чула той самий голос.

Зуби так цокотіли, що я насилу вимовила:

— Затули вікно. Іванько якось боком підступив до вікна, незграбно взявся за штору своїми довгими звивистими пальцями.

Вони так тремтіли, що ввижалося, ніби тих пальців було на руці не п’ять, а вдвічі більше. Він різко смикнув за штору і, видно, потяг її не лише вбік, а заодно і вниз, бо наступної миті у мене ледь не розірвалося серце. Широке зелене запинало почало падати разом з карнизом, і коли гримнуло об підлогу, той гуркіт струсонув увесь дім.

Карлик упав і… щез. У мене потемніло в очах. А потім я побачила, як заворушилося зелене шмаття і з нього насилу виплутався ні живий ні мертвий Іванько.

— Д де й й а?

За ним зяяло оголене чорне вікно.

— Не бійся, — сказала я чи собі, чи йому. — То відірвався карниз і тебе всього накрило шторою. Ти теж упав.

— Й йа не впав. Мною щось кинуло.

— Не бійся, — повторила я. — Нічого… Взавтра ми приб’ємо його міцніше. Господи, ти спав з лиця. Ід ди д до мене, — сказала я і заніміла.

"Ід ди д до мене". Я заговорила голосом одуда.

Карлик підійшов.

— Ближче. Ще. Сядь біля мене і заспокойся.

Він послухався, сів на диван. Я з подивом завважила, що від нього не тхне чоловіком. Він пах дитиною. Хлоп чиком. Напевно, Іванько і справді досі був хлопчиком.

Мене це так зворушило, що сама незчулася, як обняла його і пригорнула до себе.

— Не бійся, не бійся, — шепотіла я, гладячи його наїжа ченого чуба. — Цієї ночі ти спатимеш біля мене, і нам буде зовсім не страшно. Правда ж?

— Ато, — сказав він, і я відчула, що в нього наїжачився не тільки чуб. — Іванько дуже хороший хлопчик, — гомоніла я з ним, як із дитиною. — Взавтра він покаже мені гніздо одуда.

Покажеш?

— Ато.

Ми були з ним відрізані од усього світу. Ми були тепер сестрою і братом, сіамськими близнюками, одним цілим, скутим несосвітенним жахом.

— Тільки вийми, будь ласка, з кишені шило, — попро сила я. — Бо ти мене ще заколеш.

6

А наступного дня до мене завітала ще одна вельми ціка ва персона, і візит цей закінчився несподівано для нас обох.

Мій благовірний, можна сказати, передав через неї віс точку…

Втім, ще до того відбулася подія, пов’язана з однією надзвичайно цікавою штукою. На неї я покладала особливі надії у розгадці тих незбагненних химер, що дедалі щіль ніше обсновували мене своїми волокнами у смертельно задушливий кокон. І тут я не могла обійтись без Іванька.

Може, саме тому так підлещувалася до нього.

Карлик здимів од мене ще вдосвіта, і я, певна річ, була тому рада, бо він також уже тхнув чоловіком.

Коли вранці вийшла надвір, мій нічний охоронець щось майстрував біля фліґеля, цюкаючи сокирою. Він боявся навіть глянути у мій бік.

— Що це ти стружеш? — вирішила трошки подражнити його і стала над головою. — Буратіно?

Він перестав цюкати, але мовчав, тільки ніздрі його роздималися під ворушкими крильцями носа, — напевно, йому подобався запах жінки.

Леле! Я лиш тепер розпізнала сизо зелене листя на обрубаних гілячках і про все здогадалася. Іванько загост рював стовбурця молодої осички, і це, безумовно, мав бути кілок, яким протинають упирів.

— Ого! — захоплено вигукнула я. — Оце то знаряддя!

Таким до серця дістанеш. Іванько, хоча й був уже мужичком, не розумів моїх жартів, і я вирішила, що саме час перейти до розмови серйозної. Однак спитала так само грайливо:

— То ти мені покажеш гніздо?

— Яке? — він поплював на долоні і знову став цюкати.

— Одуда.

— Ні, — сказав він.

— Чому?

— Бо його гнізда не видно. Воно в норі.

— Тоді покажи нору.

— Нору? — Іванько явно вагався. Видно, його страхало гніздо птаха, який може наслати смерть.

— Ти ж сміливий, — сказала я і вдалася до майже забороненого прийому. — Адже ти й сьогодні мене охоро нятимеш?

Його червонясте од вітрів і сонця обличчя стало зовсім вишневим.

— Що ж то за охоронець, котрий боїться одудиного гнізда?

— Добре, ходімо, — нарешті зважився він і поковиляв попереду мене, не випустивши з рук сокиру.

Ми спустилися в берег цегляними сходами, що вели з кручі до річки, і повернули праворуч прямо попід цією кручею. Вже за якихось метрів тридцять Іванько зупинив ся, сторожко зиркнув туди, сюди, поглянув на верхівки дерев, потім звівся навшпиньки і, ступнувши ще крок другий до кручі, вказав довгим звивистим пальцем на прямовисну крутизну з оголеним глинистим ґрунтом.

Я тут проходила триста разів, але вперше побачила, що з рудого обриву на мене дивиться чорна діра. Завбільшки із мій кулак, вона була бездоганно кругла, і, либонь, через те, що зяяла якраз навпроти моїх очей, теж здавалася напівживим оком якогось закам’янілого звіра.

— Ходімо, — пошепки сказав Іванько. — Ніякий птах не любить, коли крутяться біля його гнізда.

Я слухняно пішла за цим обачним татком Карлом, кот рий замість того, щоб вистругати мені симпатичного Буратіно, поспішав дотесати осикового кілка.

Можливо, він не такий уже й боягуз, думала я. І нора надто високо для карликового зросту, і рука його в неї не влізе. А моя?

Моя, напевно, якраз...

Коли він достругав свого кілочка, я сказала:

— Одного замало.

— Чому?

— Замало. Це все одно, що ніщо. Він може зламатися. Іванько з недовірою подивився на мене.

— Зламатися?

— Авжеж. І до того ж його треба лишати у грудях упиря. Інакше оживе. А якщо він буде не один?

— Знов треба чимчикувати аж куди, — зітхнув карлик. — Осик біля нас немає.

— А треба, — сказала я.

Перекинувши через плече сокиру, він перевальцем пішов до лісу. Я причаїлася за воротьми і дочекалася, поки Іванько геть сховається за деревами. А тоді, як навіжена, кинулася до кручі і ледве не поламала ноги на щербатих цегляних східцях. Зупинилася тільки біля самісінької стіни з чорним оком.

"Уд уд, уд уд..." — серце вискакувало з грудей.

Я теж, як Іванько, роззирнулася на всі боки, погляд побіг по вербах і вільхах, аж зарябіло в очах.

Але рука не піднімалась. Я боялася не тільки його. В норі могла бути гадюка, міг бути щур, кажан чи ще потвор ніша нечисть, якої я ніколи не бачила, як не бачила цього бездоганно круглого отвору в інший, майже потойбічний світ.

Однак вибору я не мала. Мені здавалося, що саме в цій чорній дірі мій порятунок і вибавлення, саме ця чорна діра відкриває мій шанс…

Господи, прости і відведи!

Я склала долоню човником, майже так, як складають її тоді, коли осіняють себе хрестом, і поволі просунула в нору.

Вона, моя долоня зі складеними в єдину пучку пальцями, якраз упритул проходила в цей чорний отвір. Я просувала і просувала руку по сантиметру, та чула під пальцями лише гладеньку землю. Рука вже зайшла по кисть, по лікоть…

Господи, їй, цій норі, не було кінця. Ввижалося, що зараз у руку мою вгризуться дрібненькі отруйні зуби, зараз у неї зажене свої жовті різці пацюк, увіп’ється пазурами сліпий кажан, чия кров запалить крівцю мою божевіллям, або руку вхопить ще страшніша почвара і втягне з головою в цей отвір, що веде на той світ…

Але рука, зайшовши уже по плече, раптом вперлася в стінку — вона торкнулася дна нори і не знайшла ніякого гнізда. Моя долоня, складена човником, звивалася, мов плеската голова кобри, рука зігнулася в кисті, а пальці намацали в заглибині, що звернула вбік, у такій собі маленькій пташиній келії… не гніздо, а тільки ніжне шовкове пір’ячко, дрібнесенькі трісочки, пучечки вовни, траву… і що це?

Що о о о о о це е е е е е?

Твердий камінчик, круглий, як ґудзик, може, трішечки менший за п’ятак, але товщий і… я затисла його великим і вказівним пальцями й витягла на сей світ. Вражено дивилася на білий білісінький круглячок, у центрі якого була бездоганно кругленька дірочка: коло до кола, коло до кола. Але це був не курячий бог, ця чарівна дірочка віщувала вихід.

Бо це був к и р и к!!!

Я знайшла його, знайшла цей камінь зради, якого можна прикласти тому, хто спить, до голови і випитати всі таєм ниці. Тепер я пройду і вийду крізь оцей крихітний отвір, мов крізь вушко голки…

Коли кинулася назад попід кручею, раптом серце таки вирвалося з грудей, і минув ще якийсь час, поки я здога далася, що то не серце, то пташка пурхнула з поміж вер бового гілля — пістрява пташина з яскраво жовтою голівкою і золотим гребінцем. Вона так струсонула тим гіллям, що з верби додолу посипалися грушки, та коли я вгледіла її вже в повітрі — мій переляк перетворився на нестерпну радість. Бо тепер я знала напевно: це кирик.

7

І того ж дня до воріт підкотила жовта, кругленька, мов божа корівка, іномарка, а з неї вийшла така поважна пава, що можна було подумати, ніби в цю глушину забилася від папараці сама принцеса Діана. Проте мені вистачило одного погляду на її породисті ґлобуси, щоб упізнати Аніту Лютинську.

Коли вона зняла дорогі протисонячні окуляри і сіпну лася мене поцілувати, як давню приятельку, я гонорово витримала дистанцію, відверто натякаючи, що ніколи не пасла з нею свиней.

— Не чекала? — Аніта згорнула свої порожні обійми, зовсім не знітившись. Як з гуски вода.

— Чекала, — сказала я.

Цікаво, що мене справді не здивувала її поява, хоч Аніта ніколи до нас сюди не приїжджала і, я була певна, — не знала й дороги. Але вже після того дзвінка на мобільний я відчувала, що наші стежки ще перехрестяться.

— Не повірю.

У її колись догідливо винуватих очах тепер з’явилися впевненість і зухвальство. Ну, звісно ж: нова іномарка, розкішна бежева сукня від… від кого ж вона? Боже, як я відстала від життя в цій дірі!

— Заходь, коли приїхала, — сказала я і під застереж ливий гавкіт Трезора провела Аніту аж у вітальню — нехай бачить, що в нас тут теж не село.

Ми присіли з нею у м’якому куточку.

— Може, чогось вип’єш?

— Охоче, — сказала вона. — Якщо з тобою.

— Особисто мене тягне на кисле. Ти будеш сухе вино?

— Якраз те, що треба. А чому це тебе тягне на кисле? — примружила вона свої безсоромні очиська.

— Я вагітна.

— Ти и и и? — вона так здивувалася, ніби я була лесбіянкою і завагітніла від неї.

— Я, Аніто, я.

— Від кого? — таки спитала вона.

— Від Нестора, від кого ж іще.

— Але ж він… — Аніта затнулася. — Його ж немає.

— Гадаєш, вагітніють на другий день після того, як про пав чоловік?

Я поставила на коктейльний столик почату пляшку і налила у дві склянки світло зеленого шардоне.

— Я власне тому й приїхала, — сказала принцеса, яка втекла до мене від папараці, від свого Чарлі Чапліна рогоносця і від африканського бугая. Ну геть тобі як Колобок. На радощах вона відпила добрий ковток шар доне. — Мені все це не дає спокою. Спершу ти приголом шила по телефону… Потім… приходить лягавий і розпитує, коли я востаннє бачила Нестора. Далі з’являються якісь типи і вже влаштовують мені допит, як у ґестапо… Що відбувається, Насте? Я нічого не розумію. Виходить, Нес тор живий?

Я дивилась у її напівпритомні очі й мовчала.

— Скажи мені правду, Насте, що це все означає?

Це ти мені скажи правду, подумала я. І спитала:

— А чому вони раптом поперли всі до тебе? Хіба ти йому хто? Сестра чи мати?

— Тому, що пов’язують його щезнення з проблемами "Плутона", — сказала вона.

— І тільки?

— А що ж іще! Хіба ти мене не знаєш? — Аніта багатозначно подивилася на мене, і її напівпритомні очі стуманіли зовсім.

— Як ти знайшла наш дім? — спитала я в лоб.

— Як? Дуже просто, — нітрохи не зніяковіла вона. — Мені пояснив, як сюди їхати, ще один слідчий. Він зачастив до мене вже після тих ґестапівців.

Г. С. не забув про мене, подумала я. Його люди доко паються до істини, навіть якщо доведеться розгорнути Ані тині ґлобуси в настінну карту.

— До речі, дуже чемний і розумний чоловік, — сказала вона.

— Хто?

— Цей слідчий. Тільки надокучливий.

Я відчула, як на моєму чолі проступають крапельки поту. Це людина не Г. С.

— Такий з водявими очима і носиком ґудзиком? — спитала я.

— Так.

— Притула?

— Ні, начебто не Притула. Чи то Дудник, чи Дудни ченко…

Я взагалі розгубилася. Дудник… Дудник… Де я чула це прізвище? Ага, від самого ж Притули і чула. Так звали того рятувальника, що втопився на нашій річці під час рибо ловлі вночі. Тільки й устиг стягнути до половини одного чобота.

— Дудник чи Дудниченко, — повторила Аніта. — Хіба це має якесь значення? Можливо, навіть Одуденко чи Одудченко, — вдарила мене обухом по голові лесбіянка в розкішній бежевій сукні від якогось гомика.

— У тебе що — амнезія? — спитала я роздратовано.

— На деякі речі — так.

— Чому ж ти не попросила його показати посвідчення?

— А ти заглядаєш у їхні посвідчення? — спитала вона.

— Якби перед тим до мене прийшли ґестапівці і від тарабанили в усі дірки, то заглядала б.

— Звідки ти знаєш, що вони відтарабанили мене в усі дірки?

— Не були б вони ґестапівцями.

Я була впевнена, що довкола мене снується якась чорна змова. Незбагненна, сатанинська. Не було найменшого сумніву, що Дудником чи Одудченком називав себе неві домо для чого Притула. Цей провінційний конспіратор, виявляється, нишпорив уже й по Києву. Можливо, саме він підіслав до мене цю хитру гуску, яка й ворота носом підкине, щоб копирсатися в моїй білизні. Хоча ні, тоді б вона про нього не згадувала. Скоріше за все, ця кікімора в модерновій бежевій сукні від якогось підера сама вирішила щось у мене вивідати, винюшити своїм гусячим носом, що підкидає ворота. Або її підіслав… Нестор, щоб подивилася, чи я ще не схибнулася зовсім.

Я допила вже другу склянку вина і втупилася в неї відсутнім поглядом.

— Хто тебе до мене послав?

— Як ти можеш? — обурилась Аніта. — Я думала, між нами залишилося щось набагато більше за дружбу.

— У тебе залишилися хіба що мої труси, — сказала я. — Ти хочеш ще одні? Ти приїхала поритися гусячим носом у моїй білизні?

— Анастасіє… Схаменися.

— Чи зробити мені масаж?

— Ти п’яна і нічого не розумієш. Невже ти не бачиш, що в мене душа у п’ятах? Що мене пригнав сюди страх? Якщо все це пов’язано з "Плутоном", то вони знов можуть прийти, і тоді тими дірками, про які ти казала, не від будешся.

— Я бачу, тобі те дуже сподобалося, правда ж? Ти тільки придурювалася лесбіянкою.

— Тобі, між іншим, це також сподобалося. — І ти, звичайно, не заявляла в міліцію?

— Ти що? Вони мене вб’ють.

— І правильно зроблять, — сказала я. — Не можна хитрувати у фірмі, яка носить ім’я бога смерти. Він цього не прощає.

— Не думала, що ти така жорстока.

— Помиляєшся! Я добріша за вас усіх. І за тебе, й за нього. Так йому й передай.

— Кому? — витріщила вона на мене свої безсоромні очі.

— Сама знаєш! А щоб ти не сумнівалася в моїй доброті, то на тобі, тішся! — Я в одну мить стягла з себе трусики й жбурнула Аніті в обличчя.

Вони повисли на її гусячому носі, мов на кілку, і я думала, що Анітині ніздрі втягнуть їх у себе, як пилосос.

Вона, здається, зовсім не образилася. Взяла ті трусики, зіжмакала в жмені, як фокусник хустинку, що зараз випустить вам замість неї голуба, і сказала примирливо:

— А між іншим, масаж тобі не завадив би. З такими нервами.

Не діждешся, подумала я. І чому, дурна, не підсипала тобі у вино снодійного? Ти б давно вже клювала своїм гусячим носом, а я замість трусів приклала б тобі до голови кирика і розпитала, що тебе сюди привело.

— Хочеш? Цього разу я зроблю тобі масаж, — подиви лась на неї змовницьки. Бо раптом згадала ще одну диво вижну штуку. У найпотаємнішому закуточку ванної я зберігала порцелянову баночку, в якій ще залишилося трохи мазі.

Аніта подумала, що я з неї глузую.

— Ні, справді, — сказала я. — У мене є чудовий гель на травах. Ти не уявляєш, який це кайф.

На Лису гору вона не потрапить, бо вже місяць не той у небі, та й мазі навряд чи вистачить на такі цицяри ґлобуси, де поміститься п’ять континентів і ще три Африки, але хай, — подивлюся, що з нею буде. Може, лусне від сказу.

— То як?

Не знаю, чому — чи очі мої засвітились лихим вогнем, чи видала я себе сверблячою нетерплячкою, але Аніта сполохано похитала головою.

— Ні.

— Чому? Ти не та, за кого себе видавала? — зловтішно спитала я.

Вона ще дужче зіщулилась.

— Я боюся тебе.

— А якщо боїшся, то чухрай з пляжу. Нема чого тут мені мізки засирати. Я тебе бачу наскрізь.

— Ні, ти таки вольтанулася.

— Авжеж, ви тільки цього й ждете. Але не діждетесь!

Вихляй, тобі сказано, поки вітер без сучків! Бо зараз за мість мене тебе вимахає мій пес разом з карликом!

Аніта звелася на рівні, хотіла ще щось сказати, але тільки зіпала круглим риб’ячим ротом. Так і не знайшовши слів, вона швидко пішла до дверей.

Я не зрушила з місця. Слухала, як не своїм голосом завиває Трезор, і тупо дивилася на зіжмакані трусики, що лишилися на кріслі.

Ні, вона не рожева. Я розкусила її відразу. І знаю, чому вона приїжджала. Але в них нічого не вийде. Не діждуться.

Я різко підвелася, підійшла до телефону й набрала номер мобільника, сама того не помічаючи, що знаю його вже напам’ять.

— Мені треба тебе побачити, — сказала я. — Так, негайно.

8

Г. С. цього разу теж був наче позичений. І не тому, що я не переварювала чоловічого духу. Він був трохи схвильо ваний, навіть розгублений, що зовсім не личило колиш ньому кілеру, нардепові й президентові благодійного фон ду "Дитяче серце". А може, й майбутньому президентові всія України Руси.

Чого варта була одна його фраза!

— Мені не подобається твій вигляд, Настасю.

Так і сказав. Я вже подібне щось чула про себе, але ж то від затурканого провінціала, котрий порпається у викорис таному туалетному папері, а не від чоловіка, який належав до VIP-персон і влучав з пістолета в яблуко, покладене на голову коханої жінки.

— Ні, зовні ти, звичайно, Венера Мілоська, — поспішив він виправити прикру помилку. — Але…

— Не згадуй мені цих мертвих калік! — перебила я.

— Але нерви твої похитнулися.

— Ти що, досі не розумієш, що вони хочуть звести мене зі світу? Я взагалі дивуюся, як мене ще ноги носять.

Він уважно подивився на мої ноги, оголені аж до защібок на панчохах (я сиділа в тому ж шкіряному фотелі) і, здається, теж здивувався: як такі ніженьки можуть когось носити?

— Він блукає вже попід вікнами і вдає упиря, — сказала я. — Гукає мене ночами, вимазує речі кров'ю… Ти не думай, що я вірю в упирів і воскреслих мерців, але ж це ще страшніше! Розумієш, про що я кажу? Що коли людина лишилась жива і таке витворяє, то це устократ жахливіше за всяких упирів і вовкулаків. А потім ще й підсилає свою коханку, щоб та роздивилася, чим я дихаю. На ладан чи на щось інше.

— Я ж тобі пропонував охорону, — сказав він. — Хіба ні? А ти відмовилася.

— А що я скажу слідчому? Що це родичі приїхали на похорон? Чи Пенелопа навела в дім женихів, поки Одіссей мандрує на водах?

Г. С. розсміявся, але, як виявилося, зовсім не з мого солоного жарту.

— Ти думаєш, що охорона — це такі собі гицлі, які ні на крок не відходять від тебе і стовбичать над головою навіть тоді, коли ти пісяєш?

Ні, хотілося зозла сказати йому. Охорона — це карлик із шилом у штанах і кілком по лікоть. Осиковим.

— Та ти моїх людей навіть не побачиш. Оце, скажу я тобі, справжні привиди, куди твоїм упирям! І слідчий твій не побачить, якого я, до речі, також пропонував тобі усунути від справи.

Я уявила, як довкола будинку, під лісом, на річці, біля чорного ока нори блукають голомозі безшиї привиди оранґутанґи, розносячи дух смердючих самців, і мене ледве не вивернуло.

Коли я сказала про це Г. С. — звичайно, не в такому різкому тоні, — він розгубився зовсім. Довго мовчав і, нарешті, вивіз:

— У мене є добрий психоаналітик.

— Думаєш, я той?..

— Нічого я не думаю. В наш час кожен повинен мати свого психоаналітика. В нормальних країнах так заведено давно.

— Цікаво, — сказала я. — Країни нормальні, а всім людям потрібні психіатри.

Він оцінив моє резюме. Схвально всміхнувся, але знов заспівав своєї:

— Мої люди там, біля тебе, швидко б розібралися, хто заглядає у вікна і хто кого куди кличе.

Він влучив у "яблучко". Та певно ж! Я давно пристала б на його пропозицію, якби ті гаремні євнухи охороняли мене тільки від упирів. А то ж взавтра донесуть своєму босові, що його Венера Мілоська їздила до священика гінеколога робити аборт.

— Добре, — розчаровано сказала я. — Мені здавалося, що ти ставишся до цього трохи серйозніше.

— Що ти пропонуєш конкретно? Кажи — я зроблю.

— Людей треба приставити до цієї сучки. І вона виведе на слід… Бо твої ґестапівці тільки потішили себе і її та й по всьому.

— Вони давно приставлені, — сказав він. — І думаю, що були в неї на хвості навіть там, біля тебе.

Мені ще тільки цього бракувало.

— То за мною також шпигують?

— Настуню… — дорікнув він.

Я була у відчаї. То потирала скроні, то раз по раз перекидала ногу на ногу, несамохіть демонструючи йому те, що він і так знав як свої п’ять пальців. Тоді нервово підвелася, натякаючи, що мені час іти.

— Я таку нікуди тебе не відпущу, — сказав він. — Тобі не можна сідати за кермо. — І те… також не можна. У мене місячні.

— Я зовсім не те мав на увазі. Ти мене ображаєш.

— Що, не подобаюся більше?

— Ти сама не своя.

— Хіба не ти мені щойно казав, що я тобі не подобаюсь? — у мене починалась істерика.

— Настуню, сядь. Ти багато чого сама вигадуєш. Ти навіюєш собі таке, що не тримається купи. Я зараз же домовлюся, щоб тебе прийняв мій психоаналітик.

— Набридла? — вимучено всміхнулася я. — Хочеш мене здати в дурку?

— Тут нічого такого немає. Я сам ходжу до нього щотижня. Це той же масаж, тільки не тіла, а настрою. Він розвіє усі твої страхи й підозри.

— У мене вже є психоаналітик, — сказала я. — Такого сильного і надійного лікаря немає більше ні в кого.

— Навіть так? І хто це, якщо не секрет?

Я підійшла до Г. С. впритул і встромила руки йому під пахви, торкаючись теплої кобури.

— Ти, — сказала я. — Ти такий мудрий і сильний, що тільки це мене і тримає на світі. Сам Бог послав мені такого сильного мужчину.

Кращого компліменту для чоловіків не існує. У нього не було слів, аби щось сказати.

— Пробач, будь ласка, цей дражливий мій настрій, Горю.

Це тимчасове, — винувато запевнила я. — Завжди, як тільки починаються… ці жіночі діла, на мене находить ось такий сплін. Я навіть не можу побути з тобою так, як мені хотілося б. Ти мене розумієш?

— Дурненька, — сказав він. — Не це головне.

— Я слабка жінка. Не гнівайся.

— Гніватися? Може, саме за це я тебе і люблю найдужче.

Моя ти, місячна жінко.

— Ти чудо, — сказала я і, затримуючи дихання, підстави ла йому губи для поцілунку. Ні, у мене не було аж такої відрази. Але… Так іноді цілуєш свого улюбленого кота, по боюючись, аби він не позіхнув на тебе своїми нутрощами.

— Не хочеться мені тебе відпускати, — сказав він. — Будь обережною.

— За днів три чотири побачимося. Ти не проти? — спитала я багатозначно.

— Дожити б, — усміхнувся Г. С.

Він, як і я, не здогадувався, якою буде та зустріч.

За кермом я була обережною. Біля опери зупинилася і заскочила в центральну аптеку навпроти, де купила п’ять циліндричних коробочок донормілу. Колись допомагав.

Кидаєш у склянку води колесо, завбільшки таке, як кирик, воно з шипінням розчиняється, випиваєш — і спиш як після маківок. Не знаю, як буде тепер.

На фасаді театру досі красувалася велетенська афіша, запрошуючи на бенефіс Марії Стеф’юк. Я насилу вираху вала, яке тепер число, і подумала, що як добре було б сходити на концерт примадонни разом з Г. С. Як нормальні люди, котрі замість того, щоб ходити до психоаналітика, відвідують концерти.

А чого ж, — міркувала я, виплутуючись із запрудженої машинами вулиці, яка носить ім’я п’яного гетьмана з п’я ним прізвищем Хмель. — VIP персони іноді ходять в оперу, це їм велить навіть реґламент. П’яний Хмель також любив спів і саме тому спеціальним універсалом скасував смертну кару Марусі Чурай, котра отруїла зрадника Гриця. Г. С. також

Гриць і кохається в музиці, слухає її навіть у своєму робочому кабінеті, причому слухає "Ave Maria", а не оце бум трум, що долинає із джипа, який майже цілує мого "форда" у задній бампер.

Внизу я повернула праворуч і Хрещатиком рушила далі, маневруючи "на відстані фарби" між отарою баранів, які кудись поспішали, так і не засвоївши найбільшої істини в цьому житті: ніхто вас, панове, ніде не чекає аж так, щоб у поспіху псувати собі нерви, а завтра шукати психоана літика.

Я полегшено зітхнула тільки за Виставкою. Та потім, проскочивши Чабани і переходячи в лівий ряд, помітила в дзеркальці заднього огляду того ж таки чорного джипа.

Чому саме того? У тебе, моя дорога, вже параноя. Ну, приїжджав точнісінько такий від Сухого, але де вже той Сухий і де той джип, якого ти на власні очі бачила про дірявленим?

Ну от, його вже немає. А таких джипів у Києві більше, ніж у Нью Йорку і Токіо разом узятих. Вгамуйся, бо таки потрапиш до психіатра, і поможе він тобі чи ні, а нагадає про те, що ти викреслила зі свого життя назавжди. Ти поняла ілі нєт?

Мене пересмикнуло. Не треба, не згадуй. Але вже було пізно...

"Ну шо, оп’ять явілась, уродіна? — щурячим голосом кричала до мене беззуба жінка в запльованому коридорі "павлівки", куди я прибігала з інтернату в надії, що мама вже стала такою, як була раніше. Але все повторювалося. — Чєво пріпьорлась, уродіна? Ухаді, нє хачу тіб’я відєть! Ето он із за тіб’я мєня бросіл. Ти возомніла, шо ти красавіца?

Вот тєбє, вот тєбє! — приставляла вона ребро долоні до зігнутої руки. — Пашла вон атсєдова! Ето он із за тіб’я!..

Почєму я, дура, нє сдєлала аборт!"

Я різко вдарила по гальмах, з виском з’їхала на узбіччя і зупинилася. Голова моя впала на кермо. Не було, матусю рідненька, присягаюся Богом, що між нами нічого не було!

Я такого і в думці не мала. Не знаю, чого він пішов од тебе.

Вчепившись обома руками в кермо, я плакала вголос, як тоді, в запльованому коридорі психлікарні, й кричала:

"Цить! Цить!" — намагаючись угамувати себе і ту беззубу жінку, яку любила колись більше за все на світі.

Коли підвела голову, то за сльозами побачила чорного джипа, що бовванів на трасі уже далеко попереду.

Який там у біса Сухий! Солом’яний Бик спочиває у царстві Аїда. Це дбайливий Г. С. послав за мною своїх людей, послав супровід, аби простежили, чи я нормально доїду додому. Супровід чи охорону?

Параноя… Я повернула праворуч, а солом’яні бички поїхали далі.

Вдома Іванько сказав, що мене ніхто не питався, окрім…

Притули. Я вкинула в склянку з водою два колеса донор мілу, випила ту шипучку й заснула. І спала, поки мене не розбудив телефон.

— Я готовий, — сказав він. — А ти?

— Питаєш.

— Тоді взавтра все й зробимо.

9

Це відбулося в покоях отця Серафима.

Він дав мені випити темно брунатного трунку, — я не вслухалася в його відразливий смак, проковтнула одним духом, заплющивши очі, як ковтають більшість бридких ліків, — потім ретельно виголив мене, хоч там темніла лише вузенька смужечка волосся, і посадив у гарячу ванну, вода в якій також була коричнева.

Він щось говорив і говорив, та я не могла розібрати жод ного слова, повіки злипалися, наче намазані медом, я засинала від міцного наркозу й останнє, що змогла відчути, — це те, як він узяв мене на руки й поклав у холодне крісло.

А далі я опинилася в іншому світі. Спершу стала зовсім маленькою і пролазила в чорну нору — таку, в якій змостив собі гніздо одуд, тільки вона була дуже глибокою, дуже довгою була та нора і дедалі ставала ширшою. Десь там удалині мерехтіло світло й тягнуло до себе, як тягне будь який просвіток у кінці тунелю, я повзла до нього й повзла і робилася більшою, поки не стала такою, як є. Тоді кінець нори розширився гладеньким розтрубом, я звільна ковзнула вниз, наче з дитячої гірки, й ступила на твердь.

Це було потойбіччя.

Це був той світ.

Дивна пора тут стояла: не день і не ніч, не ранок, не вечір, а так — якась сіра безмежна імла чи застигла у просторі вічність. Не далеко й не близько бовваніли химерні тіні дерев, вайлуваті обриси гір, але ніде не видно було чогось такого, за що б зачепилося око, куди хотілося б відразу піти, роздивитися, втамувати кволу, поки що сонну цікавість.

Не знаю, скільки я стояла отак ні в тих ні в сих, адже й час протікав там зовсім інакший, не цей, та от побачила врешті, як із драглистої сутіні виокремився людський силует і поволі рушив до мене. Він ішов так повагом і неквапом, ніби випробовував мій терпець, і я здогадалася, що це якесь велике цабе звернуло увагу на мою скромну персону.

Дивувало хіба те, що цабе було голе голісіньке, лиш золо тий обідок обвивав його стан, а з того обідка звисало не смоківне листя, а низка мобільних телефонів. Втім, це був доволі симпатичний мужчина з доглянутим тілом і приємною, хоча й лінивою усмішкою. Такий собі Йосип Прекрасний.

— Новєнькая? — гукнув він ще здалеку. — Дабро пажа ловать!

— Куди? — спитала я.

— Как куда? Туда, куда вам і паложено. В ад.

— Яке ж це пекло? — роззирнулася я довкола. — Щось не схоже.

— Пєкло, пєкло, шоб ви нє сомнєвалісь. З вашєго пазво лєнія разрєшітє прєдставіться: замєстітєль глави адміні страції Пек.

— Пек? А де ж Цур? Я гадала, ви нерозлийвода.

— Цур — глава адміністрації ада, і щас он прі ісполнєнії.

Пек повернувся до мене витонченим профілем з гор биком на носі, вказуючи пальцем десь у сіре марево. При цьому я ще завважила на його куприку маленького аку ратного хвостика, який буває навіть у людей з виявом атавізму. — Ідьомтє, — сказав він. — Я должєн вас гдє то опрєдєліть. Пагаварім па дарогє.

— Ви поведете мене у вогонь?

Пек якось загадково посміхнувся й спитав:

— Ви со Львова?

— Ні, чому раптом?

— Ну… Разгаварівається на мовє.

— А хіба тут…

— Нєт нєт, нє волнуйтєсь. Мнє нравітся, когда люді чісто разгаварівают на мовє.

— Зі мною всі чоловіки переходили на українську, — з погордою сказала я. — Навіть попи московського патріар хату, кілери, нардепи й неґри похилого віку.

— Оно і понятно: такая інтєрєсная женщіна… Я, впро чєм, тожє папробую. Єслі гдє то ошібусь, ви мєня ісправітє, ладно?

— Добре, — погодилась я.

— Достоєвський мав рацію, — сказав він без найменшого акценту. — Краса врятує пекло.

— Світ, — поправила я.

— Світ? — здивувався Пек. — Світ ніхто і ніщо не врятує.

Йому давно гаплик. А от пекло врятує краса. Жіноча, звичайно.

— Я думала, що тут все у вогні.

— Так воно і було донедавна, — Пек кивнув, ґалантно взяв мене під руку і повів у сіру далечінь. — А потім тут провели реформи, після яких сутужно стало з енерґо носіями, особливо ж з вогнем… ну, і все переінакшилося.

Бачите, пані… е е е…

— Анастасія.

— Бачите, пані Анастасіє, суть реформ полягала в тому, щоб пекельні муки максимально наблизити до земного життя. Бо дійшло до того, що пекло багатьом почало видаватися медом порівняно з тими стражданнями, яких люди зазнають на землі. Ну, що таке, скажіть мені, вогонь?

Тому, хто помер, він уже не пече і не гріє. До того ж вогонь — це чистота, святість, а ми його переводили на грішників.

Ні, пані Анастасіє, пекло повинне бути сірим, як земне життя. Тому ми вистелили його наймаснішими чорно земами, розбили на плантації… е е е, пробачте, плантації — українською краще буде лани широкополі, так от, розбили на лани, й на кожному з них тепер працюють грішники.

Як і на землі. Одні гарують без перепочинку на буряках, другі на картоплі, треті сіють гречку, ну, і так далі.

— Це справжнє пекло, — вихопилося в мене. — І за це їм, звичайно, ніхто нічого не платить?

— Тут гроші взагалі не ходять. Тут комунізм! — пате тично сказав Пек.

— Садизм якийсь. — Я зневажливо повела плечима і відчула, як він міцніше, майже до болю стиснув мою руку вище ліктя.

— А ви що хотіли, пані Анастасіє? Щоб ми влаштували грішникам курорт? Ні, тільки максимальне наближення до земного буття дає найбільший ефект. Ми тут працюємо над кожною дрібничкою і вже навіть клонуємо комарів, аби вони кусали наших… гм… підопічних під час польових робіт. Ця комашня вже й нам допікає, але що вдієш.

Реформи потребують жертв.

Що далі ми йшли, то пекло ставало виразнішим, тут і там у тумані вже проглядали згорблені постаті грішників, які трудилися на масних родючих чорноземах. Сіроми дуже нагадували колгоспників, вони були чорніші за чорну землю, і ніхто навіть голови не підвів у наш бік, хоч усі вони копали, садили, сіяли, пололи дуже повільно, з натугою, і великі ситі комарі над ними літали також повільно, ліниво, довго прицілюючись до ще невжалених місць.

— Чому тут усі такі мляві? — спитала я.

— Не мляві. Вгамовані. Це одне з найвишуканіших покарань для людини — довести їй, що поспішати немає куди, бо її ніде і ніхто не жде, — дуже повільно промовив Пек і по змовницькому мені підморгнув.

А пекельний чорнозем і справді був неймовірно пло дючий: грішний смерд ще не встигав досапати рядок буряків до кінця, як початок того рядка вже заростав бур’я ном по коліна, і треба було вертатись назад, щоб починати все спочатку; насіння гречки, потрапивши навіть на чорну ногу гречкосія, вмить проростало, і все дозрівало тут на очах — не встиг посіяти, як уже мусиш пожинати плоди і знов орати, заволочувати, садити, сіяти, полоти, підгортати, визбирувати довгоносиків та колорадських жуків, яких, певна річ, також клонували в безмежній кількості, як і комарів та інших комах паразитів.

Один тлустий комарик поважно опустився навіть Пе кові на сідницю, і той делікатно зігнав його хвостиком, після чого нахаба невдоволено зазумрів і поволеньки, як бомбовоз, поманеврував прямісінько до мого носа. Тяжкий від переситу, він летів так ліниво, що я без особливих труднощів упіймала його двома пальцями й хотіла заду шити, аж тут Пек суворо мене застеріг:

— Не убий! — сказав він. — Що що, а ця заповідь у пеклі непорушна. Це вам, пані Анастасіє, не земля, де править беззаконня. Ви його впіймали за крило?

— Ні, за яйця, — знічено сказала я. — Може, бодай прищикнути? Щоб не розмножувався.

— Відпустіть! — наказав він. — Ви не уявляєте, скільки праці й старань ми доклали, щоб розплодити цих крово пивць. Якщо ви ще й у пеклі вчините гріх, то зазнаєте більшої кари, ніж оці сіроми, — показав він на широкий лан, де земелька була така, хоч на хліб намазуй. На ній росли буряки з величезною, як пальмове гілля, гичкою, й один бідолаха, зігнувшись у три погибелі, пер на собі лантуха з тією гичкою. Я ледве впізнала у ньому шутого цапа, котрий ще недавно ганяв на чорному джипі, в якому його й зрешетили з "калашника", і навіть зраділа, що зди бала тут знайомого.

— Привіт, шутий цапе! — гукнула до нього весело, але він чомусь зовсім не перейнявся моєю втіхою, лиш поволі вистромив голову з під важезного лантуха, наче слимак виглянув з мушлі, й проказав сам до себе:

— Тісний Твій світ, Господи, і пекло Твоє тісне.

— Зустріла друга? — трохи ревниво спитав Пек. — Він до нас теж потрапив зовсім недавно.

— Недруга, — сказала я. — Саме тут йому й місце.

Здирник намаханий. Пристрелили як собаку.

Пек з цікавістю подивився на мене.

— Вибачте, світла пані, а як ви, така молода, сюди по трапили?

— Тобто?

— Який ваш найбільший гріх?

— Я зраджувала свого чоловіка. Але цьому є своє виправдання. Більша моя вина, мабуть, у тому, що він утопився на моїх очах і я не змогла його врятувати.

— Прикро, — сказав Пек. — А сама чому так рано пішла з того світу?

— Я?.. Я… напевно, померла під час пологів.

— Пологів? — перепитав він з недовірою.

— Ну, не зовсім… Під час аборту.

— Тепер зрозуміліше, — сказав Пек і прискіпливо оглянув мої виголені ложесна. — Але й без аборту у вас стільки гріхів, пані Анастасіє, що їх вистачило б… на сотню наших клієнтів.

— А ви знаєте їх причину? — спитала я з викликом.

— Причини нас не цікавлять. Ми фахівці наслідку. А причини розглядає Той, Хто вирішує, куди вас спровадити — до раю чи пекла. Втім, вам немає чого хвилюватися. До вашої честі, скажу, що до раю

отак відразу взагалі ніхто не потрапляє з дорослих людей. Спершу всі, за винятком немовлят і малоліток, прямують прямо до нас.

— Як це — спершу? А потім?

— А потім кожен має шанс потрапити до раю. Існує так звана пекельна демократія і, відповідно, пекельна мрія.

— Нічого не розумію.

— А що тут розуміти? Все як у нормальних суспільствах. Є чітко вироблена виборча система. Кожні чотири кола мук, по вашому кожні чотири роки, грішники обирають до раю чотириста п’ятдесят мучеників пекла. Переміг на виборах — і будь ласка, раюй собі по самісіньку зав’язку. — І яка ж у вас виборча система? — компетентно спитала я. — Пропорційна, мажоритарна чи змішана?

— Змішана, — сказав Пек. — Тут усе нахер змішане.

— А партій скільки?

— А от партій якраз суворо визначене число. Сім. Ви ж знаєте, що існує сім смертних гріхів. За схильністю до них і гуртуються грішники в партії. Можете їх перелічити? — Пек влаштував мені справжній іспит, але не на ту натрапив.

— Пихатість, гнів, лінь, жадібність, заздрість, обжер ливість…

— Цілком правильно, — сказав він. — Шість. А сьомий?

Ви пропустили один дуже смертний гріх, який, власне, за своєю непростимістю посідає друге місце в цьому реєстрі.

— Обжерливість, заздрість, жадібність... — почала я з іншого боку, але знов не долічилася сьомого смертного гріха.

— От бачите, — вдоволено сказав Пек. — Кожен забуває насамперед те, на що сам слабує. Ми в чужому оці остюка бачимо, а в своєму і скирти не помічаємо. Та вже на дру гому місці, пані Анастасіє, стоїть х...

— Хтивість! — випередила я його.

— Браво! Авжеж, хтивість. Очевидно, саме до цієї партії чи принаймні до її симпатиків належатимете й ви, — сказав Пек, і на його золотому опояску підозріло заворушилися мобільники.

— Це ще як сказати, — повела я плечима. — А яка у вас партія правляча?

— Обжерливости, — сказав Пек.

— Фе! Як негарно. І грішники за неї голосують?

— На те вони й грішники, щоб голосувати за гріхи. Хіба там, на землі, чому люди обирають злодіїв, казнокрадів, убивць, брехунів, ненажер?.. Бо вони самі такі. Чи ви маєте інше пояснення?

Сказати йому, що людей просто обдурюють, не повер тався язик, бо тоді виходило б так, що ці пихаті, хтиві, гнівні, ледачі, жадібні, заздрісні, ненажерливі люди до всього ще й дурні, як сто пудів диму.

— Чого задумалися, пані Анастасіє? Вам щось не подо бається в нашій партійній системі? Тоді організовуйте свою партію. Жіночу. Наприклад, "Жінки за рай у пеклі".

Але пропаґувати вам усе одно доведеться один із смертних гріхів, інакше вашу партію не зареєструють. Та й ніхто її не підтримає.

— Мені ближчі питання духовности, — сказала я. — Чи, приміром, релігії. Сам Бог велів консолідувати грішників довкола віри…

— А що тут пропаґувати? — перебив мене Пек. — Хто сюди потрапляє, той уже й так вірить. Це якби вдалося об’єднати всі конфесії в єдину помісну церкву, ото було б діло!

— Гаразд, — сказала я. — Припустимо, що мене обирають до раю, хоча, чесно кажучи, я не уявляю, як можна вести виборчу кампанію там, де не ходять гроші. Але ж потім, відбувши певний термін, я знов мушу повертатися до пекла?

— А от і ні. Той, хто потрапляє до раю, залишається там назавжди. Хай уже й не обранцем, не з усіма пільгами й почестями, але випхати його звідти практично неможливо.

У раю, знаєте, є маса посад і тепленьких місць для найбіль ших грішників. Але ми з вами, пані Анастасіє, забігаємо далеко вперед. Спершу нам треба визначитись, чим ви займетеся тут. І мушу вам сказати, що така панна, як ви, зможе нагріти собі непогане місце і в пеклі.

— Я матиму право вибору?

— Звичайно. Але за умови, якщо поводитиметеся… е е е… — його рука ковзнула вниз на мою сідничку. — Ну, ви самі розумієте.

— А чим іще займаються грішники, окрім польових робіт? — спитала я.

— Ви що, можете придумати їм тяжчу кару? — здиву вався Пек. — Тоді пропонуйте, і якщо вам це вдасться, то станете нашим найбільшим реформатором. Але я сумні ваюся. Ще в першу світову війну, коли німці прийшли в Україну і ваші вільні козаки захопили їх у полон, то що зробили? Думаєте, били їх шомполами чи заганяли в ґазові камери? Дзуськи! Примусили сапати буряки. Більшої кари й приниження німецький солдат не зазнавав ні до того, ні після.

На опояску в Пека зателенькав мобільник, він спритно відстібнув його і підніс до вуха.

— Пек на проводє… Да… Да, новєнькая, очєнь дажє нічєво… Волоси, бля, огнєнниє, глазіща зєльониє, губи пухлєнькіє, а внізу вопшє, бля, корольок. Шо? Прямо к тєбє? Ну, Цур, ти хотя би раз поступілся. Чьо ето я обор зєл? Ладно, вєду. Как ето бєгом, как бєгом, єслі бєгать дажє наша констітуція запрєщаєт? Вот правєдьом рєфєрєндум на плантаціях, тогда пожалуста.

— Послухайте, — звернулася я до Пека, коли він почепив мобільника на золотий обідок. — У вас тут взагалі яка мова держ… м м м… пекельна?

— Ніяка, — сказав він. — Тут політична нація, хто як хоче, той так і пиз… балакає. Та чи повинно це хвилювати таких вродливих жінок? — Він повернув мене обличчям до себе. — Откуда ето у вас? Откуда ето нєздоровоє пріс трастіє к мовє?

— Я дала обітницю. Сама собі присяглася не робити дві речі.

— Какіє?

— Не любити одним одного чоловіка…

— Ну, ето вам здєсь і нє свєтіт. А шо второє?

— Не розмовляти щурячим голосом.

— Развє рускій язик щурячій?

— Ні, — сказала я. — Але ви російської мови ніколи й не чули.

— Бросьтє, нє ето главноє.

— А що головне?

— Що? — він узяв мене за стан і так притиснув до себе, що я не могла дихнути. — Ось що!

У мене ввійшло не тіло, а розпечений шворінь. Оце він і був, той пекельний вогонь. Я завила від болю, але ще встигла побачити, як насолода спотворює його красиве обличчя. Воно старіло й робилося баб’ячим, і врешті-решт, я розгледіла, що це таки Баба Яга настромила мене на держак мітли і регоче беззубим ротом прямо в обличчя.

Лише два кривих жовтих пеньки по щурячому стирчали в її пащі, і з того чорного дупла виривалося каркання:

— Ур р родіна! Ур р родіна! Ур р родіна!!! Ето он із за тіб’я мєня бросіл…

Сталося. Пекло мого життя наздогнало мене і тут. Я закричала щосили, але в мені вже не було ні сил, ні духу, ні голосу. Усе те проковтнув пекельний жах. Мене з головою поглинула його чорна паща, і, знемагаючи в її лещатах, я тільки чула, як десь далеко далеко глухо зумрить сурма.

Може, то біля воріт раю сурмив тривогу ангел Херувим, забачивши, що до житлища святих наближається хтось із грішників.

10

Я прийшла до тями на твердому ортопедичному ліжку.

Наді мною погойдувалася розпливчасто біла, як у лікар няній палаті, стеля, все тіло виповнювала суха, обезводнена порожнеча.

Його обличчя також було розпливчастим, здавалося, що в повітрі зависли тільки розкосі ординські очі.

— Як ти? — спитав він.

— Жива.

— Ти кричала. Тобі було боляче?

— Ні. Я бачила страшне видіння.

— Це нормально. Навіть у клініці, коли це роблять під дією стиснутого повітря, жінки бачать космічні примари.

— Хто то був… у мене? — спитала я.

— Як хто?

— Хлопчик чи дівчинка?

Він довго мовчав.

— Хлопчик, — сказав нарешті.

— Я так і знала.

— Зачатий у церкві. У нас міг бути дуже гарний син.

— Не треба, мовчи.

— Пробач. — Довкола його сірих очей проступили інші риси обличчя — різко окреслені вилиці, тонкий продовгу ватий ніс, жорстко стиснутий рот. Темне волосся було туго зібране назад у косичку.

— Сядь біля мене, — попросила я.

Він обережно присів на край ліжка і взяв мою руку.

— Все гаразд. Усе вже позаду.

— Ти дуже засмучений.

— Ні, тобі так здається. Може, трохи стомлений. Якщо по правді, то це дуже тяжко робити коханій жінці. Ти ж знаєш, що навіть хірурги не оперують своїх близьких родичів.

— Ти шкодуєш? — спитала я.

— Ні.

— Я ж бачу. Ти сам не свій.

— Я кохаю тебе, — сказав він. — І шкодую, що завдав тобі цих неприємностей. — І тільки?

— Так, мені прикро і соромно, що я тебе не вберіг.

— Хіба ти не хотів би, щоб я народила тобі хлопчика?

— Мені потрібна тільки ти. Я ревнував би тебе навіть до нього.

— Тоді не бери це так близько до серця. Адже я сама сказала тобі, що зі мною не треба нічого остерігатися.

— Я мусив усе передбачити.

— Це сталося тому, що ми любилися в церкві?

— Це сталося тому, що я дуже тебе люблю.

— Тоді тобі не треба ні за чим шкодувати. Це я дурна…

Можливо, у мене був останній шанс.

— Неправда, — сказав він. — У тебе там все гаразд. І якщо ти захочеш…

— Сергію, — сказала я. — Мені треба додому.

— Нема проблем. Ще трохи відпочинеш і можеш їхати.

Жодних ускладнень. Це тривало якихось п’ятнадцять хвилин.

— У мене таке враження, що я спала цілу вічність.

— Тебе не нудить?

— Ні. Тільки трохи паморочиться в голові.

— Це швидко минеться. Може, я сяду за кермо? Відвезу тебе хоча б до лісу, а там на трасі упіймаю якусь машину і повернуся додому.

— Не варто. Дорога тут порожня, я спокійно доїду сама.

— Можна, я тебе поцілую?

— Авжеж.

Він прихилився до мене і широко поцілував у губи.

— Не нудить? — знову спитав з винуватою усмішкою.

— Навпаки, — сказала я. — Бадьорить. А ти помітив, що до цього мене нудило навіть?..

— Навіть від моєї присутности. Тому я й зробив це без найменшого жалю.

— Поцілуй мене ще, — попросила я.

Це справді було приємно. Його жорсткий рот м’яко лащився до моїх розтулених вуст, і я відчувала, як у моє тіло перетікає цілюще тепло, як воно виповнює ту обезвод нену порожнину, що сушила мене зсередини.

— Ще… ще… Ти такий сильний.

Він лікував мене накладанням губ, і невдовзі я відчула в собі дивовижну наповненість — не тяжку й нудотну, яку знала раніше, а ту природну повноту власного тіла, що живиться хвилюванням здорової крови. Я вже була майже здорова, але ще дозволила йому себе зодягнути, і коли сідала в машину, на прощання спитала віддано й ніжно:

— А коли я захочу, ти мені… зробиш?

— Що?

— Дитину, — сказала я.

Його вуст торкнулася досі нерозгадана мною посмішка.

— На все буде твоя воля.

Не знаю, що то було — печаль чи зачаєна радість, але мене вразило те, що він, не дочекавшися навіть, поки моє авто щезне за поворотом, швидко пішов у свої покої. Ніби там його хтось чекав. Мені навіть спала хвороблива думка, що отець Серафим зробив не аборт… Він прийняв передчасні роди… Адже я добре чула, що воно вже ворушилося. І приховав од мене того недорозвиненого хлопчика, який був зачатий… зовсім не в церкві. Щоб не лякати мене, приховав нашого, ще живого, сина, до якого тепер поспішав. Тому й відпустив мене так швидко додому, тому й побіг у покої, як тільки я від’їхала…

Цікаво, що він зробить із ним? Поховає чи спалить, як спалили оте чортеня з ріжками й ратичками, що його наро дила нещасна сільська жінка? Чи може… Холодна крапля поту скотилася моєю спиною аж до куприка. Чи, може, вигодує його цілющими настоями і потайки від усіх, — навіть від мене! — виростить. Я ще добре пам’ятала нашу телефонну розмову, коли сказала йому роздратовано:

— Ну, тоді народжу тобі Нікуба.

— Мені? — здивувався він.

— А кому ж? Іванькові?

— Собі. Ця істота може належати тільки комусь одному.

Комусь одному. Не захотіла я — належатиме тільки йому.

Облиш ці марення, бо ти себе доведеш, сказала я собі, залишаючи позаду Гостру Могилу… І все таки несповідимі шляхи Твої, Господи, я тоді й приблизно не могла передбачити, що чекає на нас попереду, як не могла передбачити, що ось на цій порожній дорозі наткнуся на драного "москвича" — він стояв під лісом з відкритим капотом, а над двигуном гибів його власник, великий слідець Притула, і я вже хотіла було обминути його з крутим викрутасом, як раптом цей нишпорка вискочив заледве не на середину дороги і відчайдушно махнув рукою.

Я так загальмувала, що трохи не вперлася лобом у скло.

— Що, жити набридло? — гримнула на потенційного самогубцю. — Мало дерев у лісі, щоб зачепитися?

— О, це ви, Анастасіє Михайлівно? — з непідробною щирістю здивувався Притула. — Не впізнав, пробачте, а то б ніколи не посмів зупиняти.

— Так я вам і повірю.

— Та, їй Богу ж, тільки почув гул машини — мерщій кинувся навперейми, бо в мене тут, як той казав, рахуба одна приключилася. А ключика на дванадцять немає.

— То ви думаєте, я оце привезла вам ключика на дванадцять? Та я навіть не уявляю, який він із себе.

— Вірю, вірю, Анастасіє Михайлівно. Я ж кажу, якби знав, що це їдете ви, то й не зупиняв би.

— Годі, — сказала я. — Запитуйте, що вас там іще цікавить, бо в мене немає часу гратися з вами.

— Даремно ви так, — він ніяково опустив свої водяві очка на носаки сандалів скороходів. — Самі ж знаєте, що я вже не маю права ні про що вас розпитувати.

— Не зрозуміла.

— А що тут розуміти? Усунули мене від цієї справи, Анастасіє Михайлівно. Відсторонили, як паршивого кота.

— За що?

— А хто його знає? Начальству видніше. Мабуть, не добачили ніякого криміналу в цій дивній історії. Мабуть, це тільки мені завжди двоїться в очах. — І що ж вам здвоїлося? — співчутливо спитала я.

Відверто кажучи, мене не вельми потішила заповзят ливість Г. С. у цьому питанні. Я навіть подумала, що мені тепер трохи не вистачатиме цього симпатичного слідця, чия тінь дошкуляла значно менше за привидів, які товк лися в моєму домі й довкола нього. До того ж я завважила, що мене вже не дратував не лише чоловічий дух, а й бензиново мастильний сморід, що густо сходив од його полатаної колимаги.

— Що здвоїлося? А те, що не загинув ваш чоловік, Анастасіє Михайлівно. А якщо загинув, то не своєю смертю. Ось така дилема здвоїлася в моїй бідній голівоньці, таких два судження, які виключають третє.

— А третє ж яке? — спитала я.

— Та яке ж… Те, від якого я почав танцювати з вашої ласки. Що начебто ваш чоловік знеобачки втопився. Що начебто йдеться про нещасний випадок, в якому не варто дошукуватися чогось підозрілого. І все це було б найпрості шим, і всіх би влаштовувало, в тому числі і мене,

якби не ота дивна штука з човном. Ані хвиля, ані небіжчик не могли його так поставити при березі. А коли так, то напрошується, як той казав, інший висновок… І мені дуже шкода, Анаста сіє Михайлівно, якщо цього висновку після мене ніхто не зробить.

— Не знаю, — сказала я. — Не знаю, що тут і думати.

Мені прикро, що вас усунули від цієї справи. Я взагалі мало вірю у спроможність наших правоохоронних органів, а тут тільки можу розвести руками.

— То, може б, ви написали заяву до нашого районного відділу? Що так і так, мовляв, прошу продовжити розслі дування у зв’язку з новими обставинами…

— Прямо зараз? — глузливо спитала я. — Чи після того, як знайдемо ключика на дванадцять?

— Ну, це не горить, я знаю, що ви людина дуже зайнята, — відповів Притула не з меншою мірою глузливости. — А тут ще й до церкви зачастили… Ви ж, мабуть, оце повертаєтеся з Гострої Могили? Чи я помиляюся? — На його кругло кавунячому личку вималювалася така в’їдлива усмішечка, що в мені випарувалася остання крапля співчуття.

— Ні, не помиляєтеся, — сказала я і ввімкнула передачу. — Ви взагалі дуже рідко помиляєтеся. Але — буває. Бай бай!

Я плавно відпустила щеплення і ще почула, як він крик нув услід:

— Тут якийсь чорний джип проїжджав! Не до вас часом?

От у них і попросив би ключика на дванадцять, злов тішно подумала я. Хай би… як той казав… закрутили гайку другу у твої мізки. Але ж у тебе, сучий сину, ніщо не зла малося. Ти просто не можеш уже

відчепитись од мене, хоч тебе й кишнули від справи, як паршивого кота від помий.

Однак ти звик у них бабратися, ти просто народився для того, щоб копирсатися у лайні, в якому, виявляється, і приховані найважливіші свідчення й докази…

Джип!!! І знову цей чорний джип, цей всюдисущий летючий голландець, що привидом кружляє довкола тебе, наїжджає на п’яти, стежить, вивідує, нюшить і вже загро жує тобі більше, ніж стонадцять помийних слідців.

Ні, біля будинку, звичайно, нікого не видно й близько.

Лише Іванько хвацько відчиняє браму, теліпаючи довгою, до колін, матнею, від чого ніжки його видаються куцішими за руки. І весело гавкає Трезор. Він ще здалеку впізнає гул нашого "форда" і думає своєю собачою головою, що це повернувся Нестор. А тієї ночі, коли хтось заглядав у вікно, перелякавши на смерть Іванька, Трезор навіть не писнув.

Або собака, на відміну від людей, не бачить і нюхом не чує примар, або він дуже добре знав привида, котрий зазирав у вікно.

Я заїхала в ґараж і, виходячи з машини, відчула, як на мене війнуло запахом тліні. Той дух сходив од майстерні.

Дух мертвої глини, яка поволі вмирає після того, коли її дістануть із ґрунту. Так помирає корал, якщо його витягти з морських глибин. Помирає і тхне дохлятиною.

— Що тут у нас новенького? — спитала я в Іванька.

— Заїжджав страховий аґент, — сказав карлик.

— Аґент? — невідь чому здивувалася я. — І що він хотів?

— Продовжити страховку на будинок. Каже, що на приватні будинки страховка обов’язкова. — І все?

— Все.

— Він не залишив свого телефону?

— Ні.

Ну звісно, подумала я. Це був такий аґент, як я матінка Тереза. Хоча швидше за все… справді аґент, проте аж ніяк не страховий.

Вийшовши з ґаража, я так глибоко вдихнула повітря, що знов запаморочилося в голові. Але не так, як часом буває, коли різко вдихаєш на повні груди і в очах рябіють жовті метелики. Мене марудив запах тліні. Стояло тихе вересневе надвечір’я, яке завжди пахло мені умиротворе ною стиглістю осени, тішило лагідним супокоєм і вечоровою свіжістю, а тут я раптом відчула в повітрі задушливий со пух вмирання. — Іванько сьогодні впіймав на живця отакенну щукеру, — розвів руками карлик. — Юшка вже готова, будете?

Мені зовсім не хотілося їсти, але я сказала:

— Звичайно, буду. Хто б це відмовився од юшки із щу ки? Насипай, я зайду до тебе у фліґель. Тільки самої юшечки, без риби, добре? Іванько був дуже потішений тим, що я зголосилася на його частування. Зрештою мені хотілося зробити для нього щось приємне, і, відсьорбнувши через силу першу ложку, я сказала:

— О о о, яка смакота! А ти чому не їси? — Іванько вже їв.

— Я не люблю вечеряти сама.

Він узяв тарілку і виклав собі з казана велику гостроно су голову з виряченими білими очима. Мене знов ледь не знудило, однак я не подала й знаку і тільки вдала здивування:

— Ого, яка головешка! Щука була, мабуть, кілограмів зо три.

— А п’ять не хотіли? — гордо спитав Іванько.

— Як же ти витяг такого крокодила?

— Дуже просто. Заморив, підтяг до берега, а потім при глушив кілком.

— Осиковим?

— А яким же! Тепер він завжди при мені.

— Ти садист, Іваньку.

— Хто о о о?

— Катюга.

— Як треба, то й катюга, — погодився він. — Іванько ще в інтернаті нікому не давав собі в борщ наплювати. Один вихователь був уївся в Іванька і поселив у палаті сцикунів…

— В якій палаті?

— Ну, була така. Там поселяли окремо тих, хто робив під себе ночами. Смерділо звідти за версту. Але Іванько ніколи не дзюрив під

себе, це той вихователь нарошне спровадив туди Іванька за те, що не хотів з ним…

— Що?

Карлик виколупав з риб’ячої голови велике, обросле жиром око і смачно його обсмоктав.

— Робити оте. Але Іванько йому потім зробив, ох, і зробив!

— Та кажи вже, що саме.

— Що? Убив його.

— Як… убив?

— Якось на уроці він викликає Іванька до дошки. Ну, Іванько взяв крейду, написав там щось не так, а він каже:

"Ти дебіл". — "Як де бил? — питає Іванько. — Ніде не був".

Він тоді встає за столом і каже до класу: "Ну, ви відєлі такого дебіла?" А всі як зарегочуть. Тут уже й Іванька зло розібрало. Він шусь — і відсунув убік стільця, на якому допіру сидів розумака. А той саме ну сідати. Та як геп неться — тільки ноги задер. "Убіл! Убіл!" — кричить, а Іванькові ще й тоді чулося: "Дебіл! Дебіл!"

Карлик шморгнув носом і, як справжній зарізяка, витяг з розвареної голови ще одне жирне око. — І що потім? Ти так і жив у палаті… сцикунів?

— Килина Гнатівна визволила Іванька. Була в нас така гарна вчителька. Вона всіх любила, а Іванька найдужче.

Як мати. Було притулить отако до себе та й каже: "Я тобі,каже, — Іваньку, якби могла, яєчко б на долоні підсма жила". А потім… — він знов шморгнув носом і повісив свою велику, як у коня, голову. — Потім вона померла. Нас водили на похорон. Учні несли вінки і плакали. А Іванько — ні. Слинив сухі очі, щоб заплакати, та не виходило. Тільки пізніше… Ви не повірите.

— Кажи, — попросила я.

— Коли її закопали, того дня… тієї ночі Іванько знов пішов на цвинтар. Уже сам. Там було тихо і зовсім не страшно. Й Іванько заплакав. І плакав так довго, що його почало трусити від холоду. Тоді він заліз під вінки на могилу, зігрівся й заснув. І приснилося Іванькові, що Килина Гнатівна тримає над вогнем руку, складену човником, а на її долоні шкварчить розбите яєчко. Прокинувся він, коли вже розвиднилося. І більше не вернувся в інтернат. Після того ніколи не боявся ні цвинтарів, ні мерців. А тут… почало діятись щось несусвітнє. Тут…

— А знаєш, я теж інтернатівська, — сказала я Іванькові те, чого нікому не казала після заміжжя.

— Ви и и???

— Я, я. Батька зовсім не знала, а мати тяжко захворіла, коли я ходила в шостий клас. Вона не виходила з лікарні, і мене забрали в інтернат. Так що ми з тобою, Іваньку, з одного тіста.

— Щось не дуже віриться, — він подивився на мене прискіпливо і, як мені здалося, трохи насмішкувато.

— Чому?

— Ви не така.

— Яка ж я, Іваньку?

— Не така, — повторив він. — Ви… як намальована.

— Це добре чи погано?

— Кому як.

— А тобі? — Іванькові гарно, — сказав він.

— А тоді, уяви собі, я була таким бридким каченям, що навіть мати називала мене не інакше, як виродком, і не могла на мене дивитися.

— Може, вона була не сповна розуму? Або недобачала.

— Не знаю. — Я подивилася у вікно, яке темніло на очах.

Було таке відчуття, що та швидка осіння сутінь лягає навіть на серце і підточує його, підмиває, як мертва вода. Мені не хотілося заходити в дім, хоч я була ще ослабленою і мусила б давно прилягти. Однак щось мене стримувало, не відпускало навіть тоді, коли розмова з Іваньком роз’ятрила душу до смертельної туги. — Їдець же із вас, — з докором сказав він, прибираючи зі столу тарілку з вихололою юшкою. — Скоро й самі станете, як та щука.

Я міркувала, що мені з ним робити — запросити ночувати в дім чи не варто. Зрештою подякувала за вечерю і вийшла надвір. Щось дивне коїлося в природі. Сутінь то згущувалася, то враз світлішала, набираючи жовтогарячого кольору, і мені спершу здалося, що це ґалюцинація зору або й потьмарення мозку. Але ні — то мінилося розколош кане небо; тут, унизу, ще стояла напружена тиша, а високо вгорі уже розгулявся такий вітрюган, що шматував хмари на клоччя, віщуючи різку зміну погоди. І ще дивина: непорушно завмерлі дерева якось так чудно гули, ніби у

їхніх дуплах оселилися осині рої. Напевно, у стовбурах зашумкотіли стомлені осінні соки в передчутті близької грози.

Я почекала, поки на мене впали перші ріденькі краплі, та коли над річкою широко засвітилася блискавка, пішла в дім. Ніколи не боялася випадково заблукалих осінніх гроз, що знічев’я полохали нічне небо, а тут мене охопив якийся млосний неспокій. Відсвіт холодної блискавки торкнувся самого серця, як і та перша раптова темінь, що підмивала його, наче мертва вода.

Коли зайшла до спальні, те нещасне серце зіщулилося в макове зерня: я відчула, що з потемку на мене хтось дивиться. Першим поривом було — тікати. І відразу тверезa думка: не втечеш. Від цього не втечеш нікуди.

Я потяглася рукою до вимикача, та, ще не засвітивши світло, побачила біля ліжка двоє жовтих очиць.

Світло, мов блискавка, виповнило всю кімнату.

Фр р р р р!..

Налякане раптовим спалахом, воно знялося з приліж кової тумбочки, шугнуло під стелю, а потім сліпо забилося в шиби розшторeного вікна, не потрапляючи у відчинену кватирку.

Ти влетів сюди, щоб забрати кирика?

Я спершу була чомусь впевнена, що то одуд залетів до спальні, щоб забрати свій камінь чи, може, й мою душу, а потім таки роздивилась, що ні, — це був звичайний попелястий голуб з пурпуровим блиском на шиї. Голуб припутень, який, і справді наче припнутий на мотузку, безпорадно фуркав з кутка в куток, не знаходячи кватирки, через яку він так спритно проник до спальні. Однак від того, що це був не одуд,

тривога не попустила мене, я знала, що голуб — зовсім не така мирна пташка, якою її в нас малюють. Не дарма в нормальних країнах, де кожна людина має свого психіатра, голуба називають летючим щуром і паскуд ником. І то не тільки тому, що він розносить заразу й гидить на кожному кроці, починаючи з пам’ятників вождів і закінчуючи нашими дахами та підвіконнями. Ні, голуб завжди був вісником смерти, пожеж і розрухи.

Нарешті, він примостився на карнизі вікна, втупившись у мене нахабними зіницями, обведеними жовтими обід ками.

— Киш! — крикнула я, замахнувшись на нього рукою; голуб злетів з карниза, ткнувся грудьми у дзеркало й зало потів крильми об своє відображення. Я кинулась було його спіймати, але зненацька в очах стало зовсім темно, ніби я в одну мить осліпла, і з усіх сил наштовхнулась руками на дзеркало. Там щось важко схитнулося, зрушилося, і в темряві забряжчало розбите скло.

Птах, як пазуристий кажан, затріпотів у моєму волоссі, я вже й не думала його ловити, тільки, перелякана в смерть, відмахувалася руками, і коли він, нарешті, знову шугнув до вікна, за яким блідо блимнула блискавка, я зрозуміла, що світло погасло через пошкоджену десь мережу (воно часто пропадало в нас під час гроз і сильних вітрів), проте страх погнав мене вниз. Спотикаючись на крутих східцях і чіпляючись за перила, я збігла в хол, ще й тут навпомацки клацнула вимикачем, щоб переконатися, що світло пропало не тільки в спальні, тоді вискочила надвір і стала, як укопана.

Це вже було… Сіявся такий же дрібний дощ, і я стояла під ним ось на цьому ж місці, щоправда, не простоволоса, а в червоному дощовику з гостроверхим, як у ката, капюшоном. Стояла, поки Нестор виносив із фліґеля сіті…

Про що я думала тоді, коли злий фатум уже зависав над нами, але все ще можна було змінити? Н і п р о щ о… — Іваньку! — покликала я.

Спить на дощ, як і того разу. Без задніх ніг. Теж мені охоронець осиковий. — Іваньку!!!

Я поспішила його розбудити, щоб він мерщій допоміг мені позбутися того паскудного птаха. Зайшла до фліґеля, але… карлика там не було. Може, капосний, заховався десь у кутку? — Іваньку, не смій, мені страшно в цій темряві! — гукнула я і не впізнала свого пересохлого голосу. І тут мені майнула думка, що тут справді хтось при чаївся, але не Іванько. Я прожогом вискочила надвір і зупинилася на бетонному хідникові, що вів у дім. Далі йти не наважувалась. Я була в пастці — не знала, куди і від кого тікати, та й не бачила в тому сенсу. Мене тримали в облозі привиди, упирі і ті ж таки охоронці невидимки, які стежили за кожним моїм кроком там, де не слід, і зовсім не поспішали на допомогу в найскрутнішу хвилину.

Моргнула тиха далека блискавка, кинула на подвір’я сліпу, мертвотно білу заграву, в якій усе губилося, переломлювалося хижими тінями. — Іваньку, — вже зовсім тихо і якомога ніжніше покликала я. — Іди д до мене.

Голос зірвався, та, відокремившись од мене, повернувся вже десь від річки, чужий і моторошно благальний: — Ід ди д до м мене е е…

Він притягував, той голос. Він гіпнотизував, манив до себе, як манить безодня. І я йому підкорилася. Так не могло тривати далі. Настав час або віддатися цьому голосу, або тихому божевіллю.

Як сновида, я посунула до річки, не дивлячись під ноги, вглядаючись тільки в мокру пітьму, що теж манила мене і всмоктувала в своє чорне нутро.

Десь уже перед східцями, що спускалися кручею до річки, я прикро послизнулася і впала — розпласталася так незграбно, наче мною кинула лиха година, однак зовсім не відчула болю. Саме знов моргнула безгучна блискавка, і в її мертвому сяйві я ніби збоку побачила свої довгі і непри родно білі ноги; сукня задерлась так високо, що оголилися блакитні стегна — витончені й холодні, як у гіпсової Галатеї.

Я поволі, дуже поволі стала підводитись, та тільки но зіп’ялась на коліна, як тверді холодні руки лягли мені на плечі.

— Не треба, — тихо, самими губами мовила я. І знепритомніла.

11

Це була чудна непритома. Я зовсім не володіла своїм задерев’янілим тілом, однак добре чула, як гавкав пес, як хтось узяв мене на руки й заніс у дім. Потім, уже лежачи на дивані, відчула крізь заплющені повіки, що в кімнаті загорілося світло.

Напевно, той хтось, замість того, щоб відразу задушити нещасну жертву чи поволі, з насолодою розчленувати її на дрібні шматочки, спершу гладив мене від голови до ніг, пестив заціпеніле, непіддатливе тіло, лагідно торкався найчутливішої плоті. Потім його голова лягла мені на розхристані груди, але він не цілував їх, не шукав губами сосків, він — я нарешті зрозуміла — дослухався до мого серця: б’ється воно чи ні?

Авжеж, що то за втіха, якщо жертва сконала отак раптово без тортур і мук? Серце моє, скуте страхом, не билось, а мліло в чеканні невідворотної помсти. Краєчком свідомости я ще хапалася за життя, кволо сподіваючись на якусь слушну мить, що дасть мені можливість вирватися з цих жахливих лабет. Здогадуючись, що він поклав мене на дивані в холі, я навіть подумала про замашну коцюбу і силкувалася згадати, чи лежить вона на призьбочці біля каміна, чи я її десь прибрала чимдалі з очей.

Та ось ці холодні руки вже тягнуться до моєї горлянки, зараз вони почнуть душити мене… ні, здається, він поки що тільки намацує пульс на шиї, торкається тієї блакитної жилочки, яка так хвилювала чоловіків у хвилини моєї слабкости; ось і зараз вона зрадливо ожила й забилася першою в моєму заціпенілому тілі, і, видно, його також схвилювала, бо я почула збуджений голос:

— Жива а а!

Не вірячи своїм вухам, я розплющила очі й побачила над собою конячу голову Іванька. Одвісивши щелепу, з якої котилася слина, він світив на мене несамовито збуд женими очима.

— Ти и и? — вражено спитала я.

— Й йа, — він знов, як тоді з переляку, заговорив про себе в першій особі.

— Як ти посмів?

— Що?

— Як ти міг отак зі мною повестися?

— Й йа тільки полапав, чи ви жива, — розгублено сказав карлик.

— Не бреши! Ти хотів мене… вбити.

Він так закотив під лоб очі, що в них застигли тільки білки. Перехрестився й сказав:

— Бог з вами. Чого б й йа мав вас убивати?

— Не знаю. Тільки ти спершу заховався, коли я тебе гукала, а потім підкрався ззаду й напав.

— Байка! — сказав він. — Чистісінька байка! Іванько не чув, коли ви його гукали, бо, як почалася гроза, побіг кинути закидушку на коропа. У грозу великий короп бере.

А тоді загавкав Трезор, й Іванько побіг подивитися, чого це він гавкає. Глядь — а ви лежите й не ворушитесь. Іванько не боягуз, ви ж знаєте, а тут обімлів. Що зоставалось робити? Взяв та й поніс вас у хату. І, як на зло, ще й світло пропало, хоч ґвалт кричи. А вам погано стало чи як?

Мені трохи розвиднилося в голові, я зрозуміла, що Іванько не бреше, але від того легше не стало.

— На мене хтось напав, — сказала я.

— Я а ак… напав?

— Підкрався ззаду й ухопив за плечі. Це був такий жах, що я знепритомніла. А потім… потім він, напевно, почув, що хтось біжить од річки, і втік. Чи десь заховався. Ти ж нікого не бачив, коли біг на подвір’я?

— Ні, — Іванько ще дужче змінився з лиця й озирнувся на двері.

— Візьми на замок, — сказала я. — Й у веранді також.

Він так швидко замкнув зсередини обоє дверей, що я ще й подих не встигла перевести.

— Тепер ти зрозумів, чому гавкав Трезор? Не на мене ж… І раптом зринула ще одна думка: але ж і на нього собака не мусив би гавкати… Невже він справді з’являється в іншій подобі?

— А перед тим до мене в спальню залетів голуб, — сказала я.

— Який голуб?

— Сизий. Біжи й подивися, якщо не віриш. Він там і досі. Я хочу, щоб ти його вигнав чи викинув у кватирку.

Зроби це, поки я перевдягнуся.

— Це якби підсака, — зам’явся Іванько. — А підсаку я покинув на річці.

— Нічого, виженеш, — сказала я. — Він не кусається. Іванько знехотя подибав східцями на другий поверх.

Я зняла з себе виваляну в грязюці сукню й кинула її на крісло сушитися. Потім зайшла до ванної і ще не встигла вмитися, як карлик уже скрипів східцями вниз.

— Нема там ніякого голуба, — майже розчаровано сказав він.

— Як немає?

— Отак. Іванько обдивився по всіх закутках. Ні сизого, ні білого голуба там немає.

— Ти хочеш сказати, що я його вигадала?

— Ні, він, мабуть, вилетів сам. Як залетів, так і вилетів.

— А дзеркало? — спитала я і відчула, як натягується кожен мій нерв: якщо він скаже, що й дзеркало ціле, тоді ти приїхала.

— Дзеркало розбите, — сказав Іванько. — Хіба то голуб його розбив?

— Ні, то я сама.

— Погано. Це дуже лиха прикмета, коли розіб’єш дзеркало.

— Чи не забагато в нас поганих прикмет?

— Оввa! — раптом вигукнув Іванько. — А це що таке?

— Що там?

За дурною звичкою я вискочила з ванної майже гола, але цього разу, здається, навіть карлик на те не зважив.

Він вражено дивився на мою сукню, що сохла на спинці крісла.

— Дивіться! Це вас не людина хапала за плечі.

— А хто ж?

— Тварюка, ось хто!

Я підійшла ближче й тільки тепер побачила на сукні брудні сліди від лап великого звіра. Напевно, мій ще напівшоковий стан не дозволив мені знепритомніти знову, і я лиш скулилася, як беззахисне щеня, коли почула дикий, нелюдський регіт. Минув якийсь час, поки я зрозуміла, що то залився нервовим сміхом карлик, — таким я його ще не бачила, і здалося, це сам сатана регоче наді мною, трясучи велетенською конячою головою з вирячкуватими біль мами замість очей.

Я вже хотіла було кинутись до коцюби, але сатана враз притих, по дитячому схлипнув й сказав:

— То ж Трезорові лапи, хіба ви не бачите? То ж наш псяюка поклав вам на плечі свої лаписька, а ви так злякалися.

— Він же на прив’язі. Ланцюг не дістає аж туди.

— Та на якому ж прив’язі, як Іванько давно вже спускає його на ніч з ланцюга. От на радощах він і стрибнув на вас.

А коли ви впали, як нежива, тоді й загавкав.

— То, виходить, нікого тут не було?

— Виходить, нікого, — знов засміявся Іванько, але вже не так: він засміявся майже по ангельському, і я теж усміхнулась до нього і вже не могла зупинити цього сміху, він тремтів і розростався в мені дзвінкою кришталевою кулею, ми обоє сміялись до сліз, зазираючи одне одному в очі, аж поки я не відчула, що та кришталева куля розси палася на дрібні скалки, і мене почали душити сльози. Сміх перейшов у плач, я ницьма впала на диван і затряслася в гіркому нестримному риданні. Я не знала, за чим чи за ким я плачу, напевно, то був жаль за всім світом, хоч я повто рювала без жодної думки:

— За що? За що? Іванько кинувся мене втішати, та я сердито відштовх нула його й заголосила ще дужче, і плакала, поки геть вибилася з сил. Отак, скімлячи, як щеня, і заснула, проте ще довго здригалася від схлипувань і судомних зітхань.

То був сон на одне око, бо я добре чула, як Іванько вкривав мене пледом і як, вимкнувши світло, мостився спати на килимку біля каміна. Мене то кидало в холодний піт, то обсипало жаром, тоді я зривала із себе плед, зминала його ногами, і карлик, уловлюючи кожен мій рух,

нищеч ком підводився, дбайливо вкутував мене, як дитину, і знов по собачому вмощувався на підлозі.

Але вранці, коли я прокинулася, його вже не було. В домі стояла виснажена, могильна тиша. Вона тисла мені на скроні, очі, лягала на груди, як віко тісної домовини. Я незрушно лежала доти, поки не зрозуміла: ця болісна тиша — моя самота і моє мовчання. Це каяття, яке прагне виходу з того мовчання. І якщо я не висповідаюся, то задихнуся в ньому.

Готуючись до цього таїнства, каже Божий Закон, треба згадати все, в чому ти провинилася перед своїми ближніми, чим згрішила супроти людей і світу, і попросити прощення за скоєне. Я була готова до цього, але не знала, до кого мені йти на сповідь, хто міг бути моїм свідком перед Всевишнім у час покути. Настоятель храму Івана Богослова, вочевидь, на цю роль не підходив, був бо моїм коханцем спокус ником, й одного разу моє щире поривання до сповіді закінчилося новим перелюбством. Можливо, з особливою увагою мене вислухав би старший оперуповноважений відділу карного розшуку Притула, проте великий слідець мав повноваження лише на розкриття гріхів, а не на їх відпущення.

Загавкав Трезор. Я вийшла надвір і побачила, що Іванько з собакою розглядають величезну рибину, яка лежала на траві перед фліґелем. Це був чи не пудовий короп — наче вилитий з червоної міді. Я здогадалася, що Іванько виволік його на свою нічну закидушку і тепер не міг прийти до тями від радости. Вражена, я також схили лася над рибиною; ще жива, вона зіпала круглим губатим ротом, і з її нутра виривалося важке, зовсім не риб’яче дихання, схоже на стогін.

Зненацька короп підстрибнув, я відсахнулася, але широ кий хвіст черкнув по щоці. Злякано заскавчав Трезор.

Висолопивши рожевого язика, він задкував від того чудовиська, тамуючи в собі здивоване гарчання. Я подиви лася в його неспокійні очі, й мені здалося, що він гарчить на мене.

— А бачили? Бачили? — і далі радів карлик чи то спійманій рибині, чи моєму здивуванню, чи неспокою пса.

Я нічого не відповіла і швидко пішла в дім. День, можна сказати, почався. Ні, я так більше не витримаю. Якщо раніше тільки ночами десь у глибині мого єства з’являлося це внутрішнє тремтіння, то тепер воно не полишало мене і вдень. Сподіванням на те, що все вигоїть час, настав кінець.

Це був той випадок, коли час не лікує, а наближає фатальну розв’язку. Треба було щось негайно вирішувати, і воно, це рішення, вже визрівало, хоч як було тяжко із ним погодитись. Для цього не вистачало ще якоїсь краплі, але й та крапля не забарилася.

Коли у ванній я намочила волосся, щоб помити його, і перехилила на долоню пляшку з шампунем, з її шийки, жадібно плямкнувши, висолопився рожевий язик. Ні, я потім зрозуміла, що то в’язка рідина витяглася перламут рово рожевою стрічкою, однак це не мало значення — вона примусила мене здригнутись, як жива істота. Зрештою, я добре знала, що кожен неживий предмет має свою стихійну силу, яка за певних обставин може виявити себе у най несподіваніший спосіб. Будь яка матерія приховує в собі енерґію, і немає великої різниці в тому, чи тебе загризе розлючений звір, чи розчавить зрушений з місця камінь.

Авжеж, немає різниці, казала я собі, вмикаючи фен, щоб просушити волосся. Твою кров може назавжди зупинити ось цей електричний дріт, якщо його оголити, і може випити упир; дім твій може спалити блискавка і крихітний жарючок, принесений одудом; нещастя може наслати лихе людське око і звичайне дзеркало, якщо його розбити, бо жодна річ на сім світі не терпить свавілля… І ніхто так не мстить людині,

як зневажені неживі речі, бо ця людина, власне кожен із нас, живе за рахунок смерти іншого. Більше того, сліпий жереб кидає свій вибір на одного, не лишаючи шансу мільйонам.

Я розчесала своє живе, неприродно червоне волосся вогненного ангела і підійшла до телефону. Рішення визріло остаточно. Та я ще вагалася, як його краще про це сказати, щоб Г. С. не подумав, що в мене взагалі протікає дах.

Шанувальниці одудиних гнізд зовсім не хотілося потрап ляти до гнізда зозулі.

Не набравши номер мобільника до кінця, я нервово поклала трубку. І знов заходилася чепурити пір’я: зреш тою, мені треба навідатися на Солом’янку. Той, хто так необачно залишив там ультимативну записку, вже, мабуть, мертвий. Але я не вірила в те, що мертві не жадають помсти.

Через дві години я була вже в "Плутоні", де, як і годи ться в такому царстві, все пахло тлінню і порохом. Відтоді, як я сюди навідувалася, нічого тут не змінилося, хіба що потовщав шар пилу на плитах габро, і тепер на них можна було писати пальцем, без різця, які хоч епітафії. Наприк лад, облиш надію всяк, хто входить сюди…

На диво, в кімнатці для відпочинку ще працював теле фон, я знов почала було набирати номер, який знала на пам’ять, і знов поволі поклала трубку. Авжеж, саме тут, ось у цій кімнатині, колись померла моя потаємна надія. Того дня я застала маму в лікарні зовсім інакшою, вона не обзи вала мене "уродіною", а, навпаки, пригорнула до своїх в’я лих грудей і сказала, що я найкраща дівчина в світі, що за мною всихатимуть усі хлопці і я буду дуже щасливою. Тіль ки не треба сильно любити, казала мама, не треба собі зав’язувати світ одним чоловіком, бо тоді можна швидко звихнутися й потрапити ось у цю лікарню, де єдина радість — це клеїти конверти, їх тут лікують клеєнням великих рудих

конвертів, трудова терапія називається, зовсім тихенько й розсудливо пояснювала мама, і після того я побігла до лікаря з чудним прізвищем Коркін, якого ніде й ніколи не могла застати, такий він був зайнятий, та я розшукала його і сказала, що мама моя вже майже здорова, чи зможу я згодом забрати її звідсіля, а лікар — щупленький, жвавий, з рухливою, як у дятла, голівкою і чудним прізвищем Кор кін — сказав на ходу, кудись поспішаючи: а чого ж, заберете, коли станете повнолітньою і матимете змогу її утримувати, й на очі мені набігли сльзи, бо я нікого так не любила, як свою "уродіну" маму з двома щурячими зубами під вер хньою губою. Але ще дурна була, чомусь соромилася того, що мама моя в психушці, і не поспішала казати про неї Несторові, хай, думала, настане час, мама піддужає, і коли ми одружимось, то заберемо її до себе, тоді вже, хай там і що, я сама догляну за нею. І от саме того дня, коли таку надію подав мені й лікар із рухливою, як у дятла, голівкою і чудернацьким прізвищем Коркін, я не могла дочекатися вечора, поки Нестор прийде додому, і полетіла на крилах до нього в майстерню, аби розповісти про маму й почути радісну згоду на те, щоб вона жила з нами, я ні на мить не сумнівалася, що він з радістю сприйме цю звістку, адже так любив мене, так леліяв, і ось я примчала в майстерню, а там… гола дівуля цицьки розвісила, натурниця, звісно, — зніяковіло пояснював Нестор, — та мені вистачило одного погляду в її безсоромні очі, аби зрозуміти, що ні, хвойда із хвойд, лярва з окружної дороги, яка щойно вискочила зі спочивальні, ще вкутана запахом поту й статевих виділень.

"Уб’ю!!!" — прострелила мозок перша думка, — але не тепер, не тепер, виберу слушну хвилину і спосіб, щоб ніхто й не здогадався, що то я забруднила руки об шкуру зрадника.

Я прожогом вискочила з майстерні і, як несамовита, побігла через усю Солом’янку, наче за мною хтось гнався з сокирою, та не було в мені ані страху, ні відчаю, лиш одна гола думка: "Уб’ю". Напевно, саме вона, ця думка, не дозво лила мені забігти світ за очі чи накласти на себе руки, а змусила повернутись до Нестора й існувати далі, як існують більшість жінок, змирившися з невідворотністю зради.

Тільки наївні люди кажуть, що час усе заліковує. Мож ливо, це трапляється з тими, хто має бегемотячу шкіру, але я знаю запевне: все виліковує лише смерть. Тільки вона остаточно вилікувала й мою маму, котра, прийшовши трохи до тями, повісилася на сірій мотузці, якою зв’язували паки рудих конвертів, — повісилася в загидженому туалеті "павлівки", після чого, як розповів мені скоромовкою лікар із дивним прізвищем Коркін, була кремована й похована на далекому цвинтарі під Васильковом.

Мені здавалося, що розповідає він про якусь чужу жінку.

— На жаль, ми не змогли вам повідомити, — сказав на ходу, кудись поспішаючи, лікар Коркін. — Не мали вашої адреси, але можна довідатися про точні координати місця поховання.

— Навіщо? — спитала я.

— Як навіщо? Провідуватимете.

— Кого — попіл?

Лікар із чудним прізвищем Коркін покрутив меткою, як у дятла, головою, ніби зазирючи мені то в одне, то в друге око.

— Ну, не знаю…

Я так нічого й не сказала Несторові про маму. Для чого?

Все втратило сенс, як і його запевнення в найщирішому коханні до мене. Найсмішніше те, що він справді мене любив, можна навіть сказати, тремтів наді мною, але це було не кохання. Не знаю, як це можна назвати, про це треба запитати в чоловіків, котрі носять своїх пещених дружин на руках, але за першої ж слушної нагоди шукають, куди вмочити свого придурка. Деякі сексопатологи стверд жують, що

такі випадкові зв’язки тільки загострюють почуття і потяг до власної дружини, але на те вони й сексо патологи, щоб зазирати в царину збочень.

Що ж до мене, то я уникла маминої долі лише завдяки її заповіту: дала собі обітницю ніколи не любити одного чоловіка, і це правило допомогло мені примиритися з Нестором і його зрадою. Можливо, це не скромно буде сказано, але саме тому я стала жрицею кохання з усіма його ритуалами й церемоніями. І, треба зізнатися, знайшла в тому неабияку втіху. Без цього у мене ніколи б не було, наприклад, Г. С., завжди готового прийти на допомогу. Ось і зараз у мене залишається єдиний вибір: або підпалити оцю майстерню, де хтось колись зазнав миттєвої втіхи за рахунок чужого щастя, або нарешті подзвонити до Г. С. І я набрала його номер.

— Алло!

— Горю, — спитала я теплим довірливим голосом. — Ти де?

— Щойно вийшов з конюшні. Їду до фонду.

— Ти ще й катаєшся на конях?

— Та ні, я був у Верховній Раді. А що?

— Я згодна з тобою.

— У чому?

— Тільки ти не лякайся, все нормально. Але мені, як і всім нормальним людям, потрібний психоаналітик.

III. Зради камінь

1

Приватна клініка містилася на околиці Києва і нагаду вала швидше розкішну триповерхову віллу, ніж лікарняне приміщення. Щоправда, просторе подвір’я, висаджене туями, схожими на молоденькі кипариси, було обнесене високим суцільним штахетом, однак цей паркан, певна річ, відгороджував не стільки пацієнтів од світу, скільки засту вав цьому до всього цікавому світові тих таки пацієнтів.

Утім, і хворих на цьому подвір’ї не було, лише один жва вий чоловічок хтозна навіщо обмірював складаним метром клумбу, на якій по осінньому палали айстри.

Ми з Г. С. пройшли ґравієвою доріжкою від стоянки машин до білостінного будинку, повитого зеленим плю щем, і піднялися лабрадоровими східцями в прохолодний вестибуль, де в невеличкому декоративному басейні же бонів водограй.

Авжеж, враження було таке, ніби нас тут зустріне сам Зіґмунд Фройд, цей хитрий австріяка, котрий, затуманив ши мізки всьому світові, передумав померти під Лондоном у Гемпстеді і перебрався під Київ, майже в Глеваху. Хоча Г. С. кілька разів повторив мені, що його (а отже, й мого) психоаналітика звуть Леонідом Борисовичем Цуром, і ти, моя люба, гарненько собі це запам’ятай, казав Г. С., адже незручно виходить, коли, приміром, Івана Васильовича називають Василем Івановичем; а Цура — Пеком, — додала я вже сама від себе, і яким же було моє здивування, коли назустріч нам вийшов ставний симпатичний мужчина, як дві краплі води, схожий на Пека, який так любенько прий няв мене в пеклі, — ну, братик близнюк, та й годі. Тільки Пек був майже голий, а на Цурові ідеально сидів світлий костюм — щось середнє між фраком і лікарським халатом.

Він поволі, дуже поволі подав руку Г. С., потім спрокво ла перевів погляд на мене і проспівав лінивим речитативом:

— Дабро пажа а аловать к нам! Как вєлічают такую красівую женщіну?

— Анастасія Михайлівна, — відповів за мене Г. С.

— А тєб’я нікто нє спрашівает! — з удаваною суворістю сказав йому Борис Леонідович, чи то б пак, Леонід Бори сович Цур. — Єслі на то пашло, то ти здєсь уже вопщє нє нужєн. Созвонімся. — Він лагідно взяв мене під руку. — Ідьомтє, Анастасія Філіповна, ой, ізвінітє, Анастасія Міхайловна, в кабінєт, а дєпутати пусть своім дєлом зані маюцца. Іді іді, Горя, строй дєржаву, шоб за нєйо абідно нє било, созвонімся. А ми здєсь ужє как нібудь самі…

Він завів мене в невеличкий кабінет, де, окрім голого столу й двох однакових стільців, вважай, не було нічого, посадив майже серед кімнати, ніби боявся підхопити від мене якусь бацилу, а сам сів за столом навпроти й спитав, як у попіл торохнув:

— Ви, конєчно, со Львова?

— Чого це раптом? — Я вже давно не дивувалася цьому обридлому запитанню, але традиційно робила здивоване лице.

— Ну, я всьо такі нємножко псіхолог, — скромно сказав він. — І віжу, шо ви разгаваріваєтє на щирой мовє. Ви всєгда так? Да ви нє волнуйтєсь, мнє нравіцца, когда люді правільно і красіво разгаварівают на мовє.

— Зі мною, пане Цур, всі чоловіки дуже швидко перехо дять на українську, — з погордою сказала я. — Навіть малокан ці, вагабісти, неґри й високопоставлені чиновники пекла.

— Чєво чєво? Пєкла? — викотив він свої і без того лупаті очі, а потім ураз розслабився. — Ах, да, пєкла, я понімаю…

Ну, здєсь нєт нічєво прєдосудітєльного, то єсть, я хотєл сказать, нічєво удівітєльного. С такой красівой женщіной… Єслі пазволітє, я тожє попробую, а когда гдє то ошібусь, ви мєня поправітє, добре?

— Гаразд, — погодилась я.

— Та а ак, мав рацію Достоєвський, — сказав він без найменшого акценту. — Мову врятує краса.

— Світ.

— Що?

— Федір Михайлович сказав, що краса врятує світ.

— А а а, так так. Михайло Федорович говорив про світ.

Але це майже все одно. Який же світ без мови, пані Анас тасіє? Все одно, що пісня без баяна.

У нього явно був зсув по фазі, як і в усіх психіатрів, та, можливо, саме це дозволяє їм вести цілком нормальні розмови зі своїми намаханими пацієнтами. Принаймні психоаналітик Цур відразу зробив геніальний висновок:

— Отже, я вже дещо зрозумів з нашої бесіди, пані Анас тасіє, — розважливо почав він. — Вам часто привиджується пекло, бо ви вважаєте себе великою грішницею. Звідси, відповідно, з’являються страхи, видіння, кошмари, галю цинації, безсоння і таке інше. Поки ми не з’ясуємо, в чому саме ви вбачаєте свою найбільшу провину, доти не зрушимо з місця ні на крок. Тож ви мусите бути зі мною абсолютно щирою, інакше жодні сеанси не дадуть нам бажаного результату. Про це я вас попереджаю відразу, аби ми даремно не гаяли часу. Або ви розповідаєте мені все від початку і до кінця, або ми зараз же

розпрощаємося. Мушу сказати вам, що будь який фальш чи нещирість я розпіз наю без особливих зусиль, і тоді також доведеться все припинити. Я не буду вас ні до чого силувати, не буду під ганяти, і якщо ви хоч на крихту вагаєтесь, що ще не готові до такої сповіді, ми можемо перенести нашу розмову на пізніше або відкласти взагалі. — Він поволі перевів подих і заговорив, ще більше розтягуючи слова. — Мабуть, не треба пояснювати, що тут, як і в церкві, свято зберігається таїна сповіді, цього вимагають не лише професійний етикет та сумління доктора…

— Лікаря, — поправила я.

Він трохи злякано, але поволі витріщив на мене лупаті очі, а потім його губи витяглися в скептичну посмішку.

— Ні, пані Анастасіє. Дякую за підказку, але в цьому разі йдеться саме про доктора. Це різні поняття. І прошу мене називати доктором Цуром. Домовились?

— Так, докторе Цуре.

Він схвально кивнув і, задоволений, провадив далі:

— Отож збереження таємниці сповіді вимагають не лише професійний етикет та сумління доктора, але й законодавство, яке не бере до уваги свідчень як пацієнтів психіатричних закладів, так і їхнього фахового персоналу.

Я розумію, що попри ці ґарантії у вас може виникати психологічний бар’єр перед розмовою віч на віч, а тому й тут дещо передбачено.

Доктор Цур натиснув під стільницею якусь кнопку, щось мелодійно тенькнуло, і — леле! — від стіни потяглася впоперек кабінету чорна ширма з цупкої матерії, яка наглухо відгородила мене від нього, хоча на

рівні обличчя я побачила в тій завісі дрібненькі, як у телефонному мікрофоні, дірочки.

— Вам так зручніше? — спитав доктор Цур трохи спотвореним, але повільним виразним голосом.

— Так.

— Чи готові ви зараз відкрити своє серце у сповіді, як перед Господом?

— Готова.

— Тоді починайте.

Я замислилася, з чого, власне, почати, і мовчала так довго, що навіть доктор Цур, який підніс повільність до культу, не витримав і сказав:

— Почніть із головного. Який ваш найбільший гріх?

— Я вбила свого чоловіка… І я розповіла йому все. Втупившись у чорну ширму, як у темні глибини власної душі, я почала з того, як ще зеленим дівчиськом зустріла Нестора, як він повів мене до ресторану, де я по крапельці пила шампанське і їла рисовий гарнір по одній зернинці, щоб розтягнути своє щастя.

— Браво! — вигукнув доктор Цур. — Яка геніальна данина повільності! Я скидаю свій капелюх перед цим глибоким розумінням непоспіху. Але… пробачте, пані Анастасіє. Я вас уважно слухаю. Продовжуйте.

Тоді, повагавшись, я пішла далі і розповіла, що зовсім не пам’ятаю свого батька, пам’ятаю лише вітчима, якого мама дуже любила. Вона

так кохала його, що коли той залишив нас… І тут я затнулася. Адже доктор Цур, коли дізнається про мамину хворобу, без жодних сумнівів припише мені спадкову схильність до божевілля й напо лягатиме на стаціонарному лікуванні.

Ширма чорніла переді мною, як широкі двері у ніч.

— Вона так кохала вітчима, що ревнувала його і до вас? — спитав доктор Цур.

— Так.

— А вітчим? Як він ставився до вас?

— Ніяк.

— Не домагався… вашої прихильности? — обережно спитав доктор Цур.

— Ні.

— Але коли він пішов, мама почала звинувачувати в цьому і вас? Так?

— Вона просто була в безтямі.

— Зрозуміло. Продовжуйте.

Я нічого не брехала докторові Цуру, тільки пропускала окремі подробиці, які, на мій погляд, не мали суттєвого значення. Однак і без того я говорила довго довго, доктор Цур мене більше не перебивав, і через якийсь час мені здалося, що за ширмою нікого немає. Він мовчав і тоді, коли з моїх вуст вихопилося зізнання в найбільшому злочині: це я,

коли Нестор став на корму, різко гойднула човном, знаючи напевно, що, впавши у воду, він не випливе.

— Ви мене чуєте, докторе Цуре? — майже гукнула я в занімілу ширму.

— Так, чую.

— Ви зрозуміли, що я вбила його свідомо?

— Не зовсім… Вам тепер може тільки здаватися, що ви зумисне гойднули човном.

— Ні, ні, я точно пам’ятаю, як різко переважилася всім тілом на бік човна. Це було вбивство, докторе Цуре. Якщо хочете… ідеальне вбивство, адже я була впевнена на сто відсотків, що ніхто не доведе тут моєї вини.

— Ви хочете сказати, що давно виношували цей лихий намір? Ще після того, як застали його в майстерні з іншою жінкою?

— Авжеж, я вже казала про це. Думала вибрати слушний момент й отруїти його чи вигадати щось із машиною, аби він розбився… Словом, я ще тоді міркувала саме над ідеаль ним убивством. Хоча потім… потім це минуло в мені…

— У вас щезло бажання його вбивати?

— А навіщо? Я обрала собі інше життя, мала інших чоловіків і знайшла в тому певну втіху. Нестор мене обож нював, усім забезпечував і, якби ще не був такий ревнивий, то я взагалі не мала б жодного клопоту. А потім усе пішло шкереберть. Наче за димом усе пішло. Київська квартира, фірма… Він оселив мене в глушині, де я вже не мала виходу… на люди. До того ж нам загрожувала цілковита втрата майна

через його борги, яких він наробив, як я підозрюю, також не без допомоги коханки. І тоді… — І тоді у вас прокинулося те забуте бажання?

— Ні, твердого наміру вже не було. Але я взагалі чомусь дуже часто думала про ідеальне вбивство. Навіть не стосовно свого чоловіка, а так, безвідносно. І читаючи детективи чи дивлячись фільми, завжди дивувалася недо лугості тих, хто заздалегідь готувався до злочину… Адже є безліч способів ідеального вбивства.

— Справді? Наприклад?

— Наприклад, ви йдете з кимось узимку повз трамвайну колію. Позаду зовсім близько дзеленчить трамвай. Ви послизнулися, падаєте і ненароком збиваєте того, хто йде поруч із вами, якраз на рейки… З човном ще простіше. Тут взагалі ніяких свідків, і, якби я навіть зіпхнула його у воду веслом чи й руками, ніхто б цього не довів. А в тому, що я через вітер не змогла його врятувати… яка ж тут вина? Діти топляться на очах у батьків, і нема на те ради. Єдина моя помилка в тому, що я, розгублена, невідомо навіщо збреха ла, що мене тоді взагалі не було в човні. Сама собі все уск ладнила, бо слідчий, зрозумівши, що тим човном усе таки хтось приплив до берега, порушив кримінальну справу.

— Дурня на пісному маслі, — сказав доктор Цур, і я, не розуміючи, що він має на увазі, все таки виправила:

— На олії. Хоча це фразеологізм, і його краще переклас ти як сон рябої кобили. Але я вам розповідаю не сни, докторе Цуре. Знаю, що тепер усі психологи стали запек лими фройдистами і снам надають більшого значення, ніж реальним подіям, однак я розповідаю тільки те, що було насправді. Хоча ми дійдемо ще й до снів. Та я не впевнена, що моє перебування на Лисій горі…

— Де е е?

— На Лисій горі. Я не впевнена, що моє перебування там було всього на всього тільки сном. І я розповіла йому про мазь отця Серафима, про шабаш на відьомській горі і про зустріч з дияволом. Доктор Цур більше не дивувався. Навпаки, він сказав, що все це має цілком логічне пояснення. З давніх давен відьми, чаклуни, чорні маги користувалися спеціальними наркотичними мазями і напоями, які сприяли їхньому астральному вихо ду в химерний світ почвар. Там вони ще з більшою силою, ніж наяву, переживають враження від того, що раніше лиш невиразно малювала їхня бліда уява. Зрозуміло, що саме таку наркотичну мазь дав мені, як снодійне, й отець Сера фим.

— У цьому нічого страшного немає, — сказав доктор Цур. — Якщо, звичайно, скористатися наркотиком тільки раз. Погано хіба те, що до наркотичного зілля, власне до екстракту гіосціамусу, який у народі називають блекотою, чорні маги часто додають ще людський жир. Продовжуйте, пані Анастасіє, це дуже цікаво.

Мені на якусь хвилю заціпило (людський жир?), та, перевівши подих, я продовжила свою розповідь далі і гово рила доти, поки чорна завіса не обступила мене з усіх боків.

Я злякано роззирнулася і, нарешті, зрозуміла, що це вже стемніло надворі, настав ранній осінній вечір, проте доктор Цур не вмикає світло. Чи, може, його там уже взагалі немає? — знов майнула настирлива думка.

— Ви чуєте мене, докторе Цуре? — насторожено спитала я.

— Так так, я вас уважно слухаю, — глухо відповіло з за ширми. Його голос видався настільки спотвореним, що я розгубилася зовсім і не могла згадати, на чому обірвала розповідь.

— Не хвилюйтеся, продовжуйте, — сказав доктор Цур уже не таким чужим голосом, та я ніяк не могла зібратися з думками. Моє сум’яття перейшло в знайоме внутрішнє тремтіння.

— А на чому я закінчила?

— На імперативних голосах.

— Яких?

— Я про голос одуда, голос, що кликав вас до річки.

— Ах, так, згадала. Ви мені вірите?

— Звичайно, вірю. Це дуже поширене явище, коли під час слухових галюцинацій з’являються імперативні голоси.

Вони наказують щось робити, спонукають до якоїсь дії, і якщо людина їм не підкоряється, то ще немає нічого страшного. Будь яке наймістичніше явище, пані Анастасіє, має своє реалістичне пояснення. І коли ми з вами все розкладемо на поличках, то ви самі зрозумієте, що ваші страхи абсолютно безпричинні, що у вас все нормально.

— Безпричинні? А те, що я вбила чоловіка, теж нор мально?

— Думаю, що так, — незворушно сказав доктор Цур. — Тобто я переконаний, що ви його не вбивали.

Моєю спиною протягли доріжку мурашки.

— Ви хочете сказати, що він живий?

— Я не знаю, живий він чи ні. Зараз мене це мало цікавить. Я тільки хочу сказати, що ви самі собі навіяли, нібито зумисне гойднули човном. Так часто буває. Вас мучить докір, що ви не змогли врятувати свого чоловіка, і цей внутрішній докір сумління постійно загострюється.

Він спотворює уяву до того, що вам увижається, ніби ви гойднули човном. А тим часом на вітрі той човен і сам так гойдався, що ви, навіть якби хотіли, не змогли б цього зробити.

— У тому то й річ, що змогла.

— Дурня на пісному… — почав було доктор Цур із фрази, яку, вочевидь, повторював усім пацієнтам, але спохопився і сам себе виправив. — Сон рябої кобили! Гра запаленої уяви. Ось так мені твердив старий уже чоловік, що він убив свого товариша. Той теж утопився, але взимку. Вони вдвох переходили по льоду замерзлу річку, товариш провалився, а цей бідолаха мерщій зняв із себе паска й подав йому один кінець, щоб витягти. Той ухопився за самісінький кінчик, але він вислизнув із руки, й товариш пішов під лід. І що ви думаєте? Цей нещасний чоловік двадцять літ докоряв собі, що не подав йому паска тим кінцем, на якому пряжка, бо тоді він, мовляв, не вислизнув би з руки. Докоряв, докоряв, поки не вирішив, що то він сам утопив товариша. А знаєте, чим усе закінчилося? Знайшовся ще один пасочок, на якому той бідолаха й зачепився.

— Повісився?

— Атож, повісився. Ви до цього хочете себе довести?

— Ні. Тому я до вас і прийшла.

— А якщо прийшли, то слухайте, що я вам кажу. І не беріть на свою голову того, чого не було. Ви ні ко ли ні ко го не вбивали, — майже

заспівав доктор Цур. — Ви тільки вбили в свою чарівну голівку, що зумисне гойднули човном, аби втопити чоловіка.

— Бо я мала такий намір. Хіба це не підтверджує те, що я вчинила злочин?

— Ні, — рішуче сказав доктор Цур. — Ви знаєте, скільки людей є на світі, яких я з великим задоволенням порішив би? Але ніколи цього не зроблю, й ніхто мене за це не судить. Мати своїй дитині трохи не щодня каже, що вб’є її, якщо вона перебігатиме дорогу там, де не слід, чи не мити ме руки перед тим, як сідати до столу.

— Це не зовсім одне й те саме, — сказала я.

— Те! А якщо ви так затялися, то давайте підійдемо до цього питання з іншого боку. Хіба ви впевнені, що ваш чоловік утопився? — ніби вже не доктор Цур, а слідчий Притула озвався по той бік завіси.

— Не знаю, — сказала я.

— Ото ж бо й воно. Навіщо ж тоді, ще нічого не знаючи, з’їдати себе живцем? Викиньте з голови всі дурниці і спо кійно розповідайте далі. Мені дуже подобається ця роман тична історія.

Що далі я говорила, то все густіша темрява облягала мене зусібіч, а коли замовкала, наставала якась ворушка тиша, яка збиралася по той бік ширми і відлунювала моїми ж словами, але гугнявим, ламким голосом, який кришився на кілька дрібніших голосів, і від того здавалося, що там перешіптується гурт людей. Якщо раніше мені ввижалося, що там немає навіть доктора Цура, то тепер я була впев нена, що там принишкли всі його асистенти, а може, й здо ровенні гевали санітари, готові будь якої миті вприснути в твою вену якусь отруйну гидоту чи й зодягнути на тебе гамівну сорочку…

Чому асистенти? Чому санітари?

Там, за чорною завісою, міг причаїтися хто завгодно.

Звісно, мені ще вистачало глузду, аби завважити, що під час нашої бесіди з доктором Цуром ніхто не заходив до його кабінету, але ж там, за ширмою, могли бути ще одні, потаємні, двері, так само замасковані, як і ця зібрана гармошкою завіса, що геть несподівано висунулася зі стіни.

Зрештою, я знов почула, як щось легенько тенькнуло, і доктор Цур мовив пошепки:

— Да, здєсь всьо на ліцо… Нєт нікакіх сомнєній… Нємно го позжє…

Я вже була впевнена, що біля нього хтось сидить, можливо, навіть всюдисущий Притула (чи є кращий спосіб розкрити ідеальне вбивство?), можливо, мій душпастир отець Серафим… А що, коли поруч доктора Цура причаївся ще й Нестор?.. Що, коли це і є апофеоз диявольського експерименту над моєю душею? І хто вже точно мав змогу зазирнути в найглибші закамарки моєї душі завдяки приятельським взаєминам з доктором Цуром, то це, звичайно, Г. С. Добре, що, відчу ваючи таку загрозу від самого початку, я ні словом не згадала Г. С. у своїй "романтичній історії", хоч від цього вона дещо втрачала, але що вдієш — чоловіки куди більші базіки і пліткарі за жінок, особливо коли йдеться про найінтимніші тонкощі, і хай то буде сам Зіґмунд Фройд чи патріарх всія України Руси, нанесеної на ґлобус від Прип’яті до Амазонки, а не втримає язика за зубами, щоб не розповісти своєму приятелеві значно більше, аніж було насправді. Авжеж, тепер я не відкидала можливости, що Г. С. саме для того й нараяв мені психоаналітика, щоб діз натися, чим я дихаю, вивернути всю мою душу навиворіт. І, дійшовши в романтичній оповіді до того моменту, коли цариця шабашу завагітніла, я вловила загостреним слухом, як у тій ворушкій тиші за ширмою

настовбур чилося багато вух. Вони аж зашаруділи напруженими хрящами.

— Увімкніть світло! — закричала я.

— Вам темрява заважає? — спитав доктор Цур. — Чи лякає?

— Я нікого не боюсь, увімкніть світло! Я вас і так усіх бачу.

— Кого ви бачите?

— Самі знаєте. Ви привели мене сюди на допит!

Блиснуло світло, і чорна ширма важко гойднулася перед очима. Доктор Цур від хвилювання заговорив швидше звичайного:

— І тепер також бачите?

— Не тільки бачу, а й чую. Я чула, як ви перешіптува лись.

— Я тільки сказав два слова по мобільному.

— Тепер усі придурки розмовляють не віч на віч, а по мобільниках, — відрізала я. — Стоять один до одного спиною і теревенять — самі не знають про що.

— Погляньте, тут нікого немає, крім мене, — сказав доктор… Фройд. — І тут ваші страхи знову ж таки, як і в попередніх випадках, марні, — сказав цей найбільший сексуальний маніяк, який забив баки усьому світові.

Чорне запинало посунулось до стіни, і я побачила, що переді мною справді сидить лише один чоловік, але який!

На його симпатичне обличчя повільно наповзала при шелепкувата посмішка, оголюючи два крайні передні зуби — бездоганно білі, але гострі, як ікла.

— Тепер ви, пані Анастасіє, розумієте, що ваш страх був даремним? — радісно спитав цей намаханий Чикатило.

— А я нікого й не боюся. Мені просто прикро, що ви, докторе Чи… чи то б пек… пак, пробачте, використовуєте своє службове становище в інших цілях.

— Зрозуміло. Тоді я взагалі мовчу й більше нічого не запитую, — і далі посміхався двома передніми іклами Чикатило. — З вашого дозволу ще тільки гляну на ваш язичок.

Він дістав із шухляди столу невеличкий інструмент, схожий на срібну лжецю, і рушив до мене.

— Розплющте широко очі й відкрийте ротик, — наказав мені цей зовні безневинний Онопрієнко, такий безневин ний, що прикінчив десятки людей і тепер, замість того, щоб довічно попивати чефір десь там у житомирському ізоля торі, відкрив приватну психіатричну клініку.

— Не підходьте до мене! — закричала я. — Цур вам і пек! Мені треба додому.

— Це вже серйозно, — сказав він. — Я не можу вас відпустити в такому стані. Тим більше за кермом.

— Бачу, бачу! Я давно про все здогадалася!

— Припиніть істерику.

— Ви не маєте права мене затримувати!

Я кинулася до дверей, зашарпала за ручку, але вони не піддавалися. Напевно, були зачинені на якийсь хитрий замок. Тоді я чимдуж загупала в них кулаками і, нама гаючись заглушити жаску моторош, що розросталася в мені з нудотним тремтінням, закричала щосили:

— Відчиніть! Гей, хто небудь, відчиніть негайно!

Отак я билася об ті двері всім тілом, з жахом чекаючи, що він ось ось ухопить і скрутить мене, волала невідомо до кого, шкреблася нігтями, — відчиніть, відчиніть! — аж поки вибилася з сил і, скімлячи, сповзла по тих дверях на підлогу, зречено повернулася до нього й, мимоволі розсуваючи коліна, сказала з якоюсь упокореною радістю:

— На, бери… Бери мене…

2

Я прокинулася у незнайомій кімнаті, теж не переобтя женій зайвиною, але це все таки був умебльований покій, схожий на дорогий готельний номер. Крізь зашторене зеленим єдвабом вікно просівалося м’яке світло, однак важко було вгадати, вранішнє воно чи вечірнє, і взагалі я не могла бодай приблизно прикинути, скільки проспала в оцьому чужому ліжку.

Мабуть, мене вже давно не брав такий глибокий сон, після якого, прокинувшись, я довго не могла нічого згадати.

Ніби тривалий час перебувала в летаргії. Проте пам’ять мене до решти не зрадила. Поволі поволі я все таки згадала доктора Цура і шалений напад істерії, тільки не могла тепер точно сказати, коли те відбулося. День, два тому? Чи, може, набагато більше?

У цьому покої, схоже, була прихована камера внутріш нього спостереження, бо, як тільки я звелася на лікті й сіла в ліжку, тихенько постукали в двері й до кімнати зайшла чи то покоївка, чи сестра жалібниця — щось середнє між черницею і валютною путаною, між медичною сестрою і куртизанкою.

— Доброго ранку! — привіталася вона і поставила на столик тацю з дієтичними стравами й фруктами.

Отже, все таки ранок, зазначила я про себе й спитала:

— Це клініка Бориса Леонідовича Цура?

— Леоніда Борисовича, — чемно поправила мене чер ниця з блудливими, як у кролиці, очима.

— Чому мене тут тримають?

— Тримають? — здивувалась вона. — А хто вас тримає?

Вам просто стало погано, й Леонід Борисович звелів догля дати за вами до повного одужання.

— Що зі мною?

— Нічого серйозного. Анемія. Тобто недостача гемогло біну в крові. Вам потрібен лише спокій і калорійне харчу вання.

— Я… давно тут?

— Де? — не зрозуміла вона.

— У вас.

— З учорашнього дня. Ви, мабуть, ще не прокинулися, пані Анастасіє, — кваліфіковано всміхнулась вона. — До речі, мене звуть Варварою. Коли поснідаєте, будь ласка, натисніть отой ґудзик, що на стіні ліворуч од вас.

— А ліки? — поцікавилась я. — Ліки мені не даватимуть?

— Навіщо? Навіщо здоровій людині ліки? Хіба що віта міни, але їх достатньо у вашому сніданку. Смачного.

Вона не вклонилась, а злегенька, ледь помітно присіла і вийшла. Вибравшись із широкого, далебі, не лікарняного ліжка, я побачила на собі таку люксозну рожеву піжаму, що захотілося покрутитися перед дзеркалом. Видно, у клініці доктора Цура підробляв на півставки і П’єр Карден.

Ванна кімната також вражала блиском, комфортом і щедрістю туалетного начиння. Я з вдячністю оцінила став лення до мене Г. С. Навіть одна доба перебування в таких апартаментах влітала, безперечно, в круглу копійку. Та коли я заходилася шукати ножиці й пилочку, щоб довести до пуття свої нігті (я згадала, як дерлася ними, дурепа, у двері), то не знайшла. Тут взагалі не було гострих і колю чих предметів, що знагла нагадало про те, де ти є. Так, це не запльована, не засрана "павлівка", але все одно психуш ка, дурка. Це, хай і розкішне, але гніздо зозулі, з якого не кожному вдається вилетіти.

Пригнічена, я вийшла з ванної кімнати й критично оглянула тацю з наїдками. Смажена печінка, морквяний салат, кав’яр, ґранатовий сік — усе справді свідчило про недокрів’я пацієнта, але апетит, який я відчула було, коли Варвара принесла сніданок, щез.

Я відчинила шафу і з подивом побачила, що там на пліч ках акуратненько висить твідовий сірий костюм (майже уніформа бізнес леді), в якому я з’явилася на світлі очі доктора Цура. Отже, мене тут

справді ніхто не збирався затримувати. Надто дороге задоволення, сумно всміхну лася я, однак настрій трохи поліпшився, і помітивши, що тут таки, на боковій полиці шафи, лежить моя жіноча сумочка, я взяла її, відкрила і, ніби знічев’я, стала переби рати речі. Все було на місці, лише не вистачало… манікюр ного приладдя — пилочки, ножиців, щипчиків.

Я бридливо кинула сумочку назад на полицю й ще раз обвела очима покій. Тільки тепер помітила, що з цього фешенебельного номера можна знімати щонайменше три зірки: тут не було телефону. Я рішуче натиснула кнопку виклику.

Черниця з голодними очима ще не кітної кролиці на ймення Варвара з’явилась негайно.

— Так швидко? — наліпила на себе фахову посмішку.

— Я не вас викликала. Мені потрібний доктор Цур.

— Леонід Борисович зайнятий. У нього зараз прийом, — сказало щось середнє між Варварою Великомученицею і Марією Магдалиною — ще до її каяття, звичайно. — Як тільки звільниться, я йому передам.

— Чому тут нема телефону?

— Як то нема? — вона дістала з кишені халата слухавку з висувною антеною. — Будь ласка.

Я машинально взяла телефон, але, що з ним робити далі, не знала. Турбувати Г. С. було ще зарано. Щоб не викли кати підозри, набрала номер свого домашнього телефону, знаючи, що там ніхто не відповість. Іванько не мав ключа від будинку. Я тільки тепер згадала про карлика — він лишився вдома сам і не знає, де я поділася. Напевно, від хвилювання і страху вже не знаходить собі місця. Я послу хала довгі гудки, що

озивалися в моєму домі, ніби з них могла дізнатися бодай дещицю з того, що там коїться.

Звичайно, могла. Якби, наприклад, дім згорів, то в слухавці була б німа глухота. Або якби раптом там… хтось підняв трубку, то…

— Дякую, пані Варваро.

Вона взяла телефон і знов намалювала на своєму обличчі посмішку. Цього разу не таку вже обов’язкову.

— Коли матимете бажання подзвонити, скажете. А Леонід Борисович неодмінно зайде до вас, — пообіцяла вона. — Тільки, якщо ви не будете їсти, він вас ніколи звідси не випустить.

Варвара щільно причинила за собою двері.

Ніколи не випустить? Та одного мого дзвінка достатньо, щоб через годину вже сидіти в офісі фонду "Дитяче серце".

Або на престолі… храму Івана Богослова.

Я підійшла до вікна і відхилила зелений єдваб. Кімната моя була на першому поверсі, незаґратоване вікно виходило на те чудове подвір’я, через яке вчора (так, учора) вів мене Г. С. на зустріч з психоаналітиком.

Так само зеленіли туї, схожі на молоді кипариси, так само палали айстри на клумбі — фіолетово, синьо, рожево, і довкола тієї клумби походжав, як і вчора, жвавий чоло вічок зі складаним метром. Час від часу він нагинався, прикладав того метра до землі, ніби обмірював довжину квітника по колу, але скільки ж його можна обмірювати?

Ось він знов розігнувся, різко повернув голову в бік вікна й весело, як давній знайомій, помахав мені рукою. Я теж хотіла йому помахати, уже звела руку, та він швидко нагнувся до землі й узявся за своє.

А далі ґравієва доріжка вела до автостоянки, і там, на тому ж самому місці, де я його залишила, на мене чекав… мій "форд".

Настрій знову піднявся, навіть з’явився апетит. Я сіла до столу, без відрази з’їла шмат підхололої печінки, трохи сируватої, майже з кров’ю, та, мабуть, саме такою її і треба споживати тим, у чиїй крові бракує гемоглобіну. Залюбки з’їла свіжосолений кав’яр, терту моркву, потім, випивши ґранатовий сік, викликала Варвару, аби вона прибрала зі столу.

— О, то вам ніщо не загрожує, пані Анастасіє! — сказала Варвара, але я не зрозуміла, рада вона чи невдоволена з того.

— А що б мені мало загрожувати?

— Хіба я вам не казала? Леонід Борисович не випустить вас звідси, поки не наберетеся сил.

Вона ще трохи пристояла з тацею в руках, ніби хотіла щось додати, але я спитала про інше:

— Варваро, — звернулась до неї майже по дружньому. — Хто отой чоловік, що весь час ходить довкола клумби?

Садівник?

— Отой зі складаним метром? — чудно всміхнулась вона. — То наш давній пацієнт. Він тут відколи й клініка.

— А що він робить?

— Обмірює клумбу, хіба ви не бачили?

— Для чого?

— Хворий страждає на манію запізнення. Він так скрізь поспішав, що й до нас прибіг ще майже здоровим, бо дуже боявся, що не встигне. Поспіх — взагалі хвороба нашого часу. Я маю на увазі не лише патологічну квапливість лю дей, а й сам час. Люди занесли в нього вірус поспішности, і він тепер спливає з набагато більшою швидкістю, ніж, скажімо, в дев’ятнадцятому сторіччі. Це вже доведено наукою.

— Так, я читала про це.

— Тож Леонід Борисович лікує цього пацієнта колотерапією. Він звелів йому ходити не доріжками, а довкола клумби, по колу, щоб той нарешті зрозумів, що повсякчас ступає у свої сліди і поспішати немає куди. Однак бідолаха і там не вгамовується. Він постійно обмірює клумбу скла даним метром і підраховує, скільки вже пройшов і скільки ще залишилося…

— А що, є якась визначена відстань, скільки йому треба пройти? — здивовано спитала я.

— Кожному з нас відведена певна відстань, — глибоко думно зітхнула Варвара.

— Отут, у клініці?

— В житті, — знов по філософському зітхнула Варвара, і те зітхання було промовистішим за її пояснення.

Коли вона виходила з моєї… палати, здалося, що Вар вара відмірює кроками цю призначену зверху відстань, але відмірює дуже боязко,

обережно, хоч могла ступати своїми довгими, як у лошиці, ногами відразу на сажень.

Я теж поволі, майже скрадливо підійшла до вікна, щоб знов виглянути на подвір’я, аж тут з’явився доктор Цур.

— Ну, як тут наша новенька? — спитав він.

Мені не сподобалося слово "новенька", що натякало на моє перебування в стаціонарі. Щоб показати, що я здорова і при добрій пам’яті, навіть попросила в доктора Цура вибачення за свою вчорашню істерику.

— Пусте, — сказав він. — Вродливим жінкам це личить.

Мене більше хвилює ваше недокрів’я. Знімайте піжаму, я вас послухаю.

Я роздяглася до пояса, доктор Цур зняв зі своєї шиї змійку фонендоскопа й уважно вислухав мене зі спини, потім спереду, після чого обхопив одну мою грудь твер дими прохолодними пальцями й боляче притис. Із соска виступила біла крапля.

— Зрозуміло, — сказав він. — Недавно ви зробили запізнілий аборт. Дуже запізнілий, тоді, як плід уже майже дозрів і почало вироблятися материнське молоко. Я не помиляюся?

— Ні, — сказала я.

— Звідси нестача не лише гемоглобіну, але й крови взагалі. Де вам це робили?

— В гінекології, де ж іще.

— Чому так пізно звернулися? Вам що, тринадцять років?

— Спершу хотіла залишити дитину, а потім… переду мала.

— Вибачте за нетактовне запитання, пані Анастасіє, але ж ми з вами домовилися про цілковиту відвертість…

Дитина від вашого чоловіка?

— Так.

— То тепер ви розумієте, що не могли його вбити? Ви ж не могли вбити батька вашої дитини. А навіяли собі казна що. Щоб я цього більше не чув од вас, зрозуміло?

— Могла, — сказала я. — Якщо я вбила свою вже живу дитину, то чоловіка й поготів порішила.

— Добре, порішили й порізали на дрібні шматочки. Але ж він цього заслуговував? — з розумінням посміхнувся до мене доктор Цур. У нього були гарні зуби, щоправда, два крайні вгорі справді трохи загострені, але вони зовсім не псували його білої посмішки.

— Так, заслуговував, — сказала я.

— То й викиньте це з голови. А тепер зніміть штанці і ляжте. Я подивлюся, чи нічого не натворили вам ці ветери нари.

Я роздяглася зовсім й покірно лягла в ліжко.

Доктор Цур дістав із накладної кишені світлого піджака (щось середнє між сурдутом і церковним фелоном) той самий, схожий на лжецю, інструмент, з допомогою якого хотів оглянути мій язик.

— Так, ноги… Ширше… Ще ширше… Ні, кровотечі немає.

Тут якраз усе гаразд, що немало важить для такої розкішної панни. Зодягайтеся.

Я взяла піжамні штанці і завагалася.

— Докторе Цуре… Мені треба додому.

— Навіщо?

— Як навіщо? Там за мною хвилюються. Я не попере дила, що затримаюся.

— Хто хвилюється? — Іванько. Він же мені як брат.

— А, так, пам’ятаю, — згадав мою сповідь доктор Цур. — Йому перекажуть, що ви лягли підлікуватись.

— Я все одно не п’ю ліків, не проходжу ніяких процедур, щоб тут залишатися.

— В їжі, яку вам дають, є все необхідне для вашого організму, пані Анастасіє. До того ж, як мені здається, зараз вам якраз необхідно побути далі від дому, відійти від отих кошмарів, які вас там переслідують. Я ще раз кажу, що ви абсолютно здорова людина. Не бачу потреби в жодних радикальних засобах чи впливах, однак наполягаю на профілактичному курсі лікування. Мине ще день другий, і ви самі не захочете від нас іти. Вважайте, що ви в санаторії.

— А якщо я захочу…

— Буде так, як ви захочете. Он ваш одяг, он автомобіль, хоч зараз можете їхати. Але я б вам не радив.

— Скільки триватиме цей ваш курс?

— Тиждень, ну, може, два. У нас є непогана бібліотека, є басейн, кінозал… Не занудьгуєте. До того ж Григорій Семенович також просив, щоб ви побули тут, поки набе ретеся сил.

— Ге еС просив?..

— Так, він уже поривався провідати вас, але я суворо забороняю ці телячі ніжності. Вам потрібен абсолютний спокій.

Якби доктор Цур силоміць примушував мене залиши тись, я, напевно, видряпала б йому очі, а так — не хотілося завдавати нікому прикрощів і, тим більше, засмучувати Г.

С. Якщо хтось із його людей делікатно пояснить Іванькові, що я тиждень побуду в лікарні, то мені немає чого поспіша ти додому. Нехай там усе перемелеться, вляжеться, втихо мириться. Нехай трохи похвилюється майбутній патріарх за свою непутящу матушку, яку він не вберіг і довів до анемії. Нехай і великий слідець Притула вкусить себе за одне місце, зламавши мізки в стонадцятьох версіях, куди я могла подітися, адже клініка доктора Цура дотримується найсуворішої конфіденційности щодо своїх пацієнтів. І хоча володареві чарівної люльки борульки заборонили стромляти носа в мої справи, він все одно хоч боком та здалеку, а нюшить тим носом де треба й не треба.

Чого ж мені ще огинатися, якщо це найкращий вихід із мого становища — щезнути, заховатися від усього світу, від отих привидів, кікімор, упирів, зловіщих летючих щурів… Мушу тільки низенько вклонитися Г. С. і докторові Цуру, котрі так шляхетно подбали про мене…

За цей час навіть одуди відлетять у теплі краї!

Одуд!!! Одуд…

Я кинулася до шафи, вхопила свою сумочку, з якої вже зникло манікюрне приладдя, хапливо порпалася в ній, а потім нетерпляче перевернула догори дном й затіпала так, як тіпалося моє серце. На підлогу все посипалось гамузом — гаманець, косметика, ключі, всілякий дрібний непотріб і — тук! — білий круглий камінчик з бездоганною дірочкою посередині.

Кирик… Мій кирик… Мій чарівний камінчик…

Я взяла камінь зради на долоню, довго не могла відір вати від нього очей. Потім міцно затисла його в кулаку й голосно засміялася.

З

Тепер я з ним не розлучалася. Лягала і прокидалася з кириком, тримаючи його під подушкою, а коли десь ішла, то неодмінно брала з собою.

До мене повернувся сон. Не знаю, чи то в стравах були домішані якісь заспокійливі ліки, чи цьому сприяла сама атмосфера клініки доктора Цура, чи, може, так благодійно вплинула віддаленість від дому, від людей, з якими були пов’язані мої тривоги. Напевно, все разом.

Настала така душевна рівновага, що вже ніщо не віщувало біди. У мене з’явився апетит, то більше, що я сама заздалегідь замовляла меню, і не було такого випадку, аби мені в чомусь відмовили. Я подовгу без будь якого конт ролю прогулювалася на подвір’ї, по кілька разів на день купалася в басейні, читала, поки одного разу не попросила Варвару принести мені папір і ручку й сама спробувала занотувати дещо зі свого не такого вже й пісного життя.

Мені було цікаво самій із собою, що, як свідчать психологи, вказує на достатній розвиток інтелекту, зовсім не хотілося ні з ким спілкуватися, навіть до Г. С. подзво нила всього один раз, та й то зрозуміла, що мені немає про що з ним говорити.

Г. С., звісно, зрадів, поцікавився моїм здоров’ям і навіть запитав, чи не час мене забирати з клініки, однак я сказала, що докторові Цуру видніше, що я нікуди не поспішаю, адже поспіх — ознака слабких та убогих.

— Мені тут добре. І ти не уявляєш, яка я вдячна тобі за турботу. Твоєму ставленню до мене я ніколи не складу ціни.

— Облиш, — сказав він. — Дуже хочу тебе провідати, Настуню. Але Леонід Борисович просить потерпіти.

— То й потерпи, — засміялася я. — Зате потім… Думаєш, я не хочу?

— Безсоромниця, — засміявся і він.

— Тобі ж це подобається?

— Я чув, ти навіть книжку пишеш. Про мене там часом не буде?

— Буде, ти ж мій ангел охоронець.

Ми тепло поцілувалися по телефону.

Я не рахувала днів, проведених мною в клініці, та, мабуть, не минуло й тижня, як я погодилася з доктором Цуром, що не вбивала свого чоловіка. Ні, я, звичайно, добре пам’ятала, як навмисне гойднула човном, знаючи, що в ботфортах і ватянці цей зрадник ніколи не

випливе, але який тепер був сенс переконувати в цьому мого психоаналітика, якщо він хотів домогтися від мене протилежного?

Головне, що мене більше не мучили кошмари, не гризла ніяка моторош, я була впевнена, що ще до того, як річка вкриється льодом, десь вище чи нижче за течією спливе тіло, і все на тому завершиться остаточно. Я отримаю страховку, увійду в спадок і почну життя з нового відліку.

Житиму так, як нікому й не снилося.

Можливо, це ще краще за мене знав доктор Цур, адже в його обов’язки входило лікування не лише людської психіки, але й сумління, і він робив це зі знанням справи.

Лише однієї грубої, а то й фатальної помилки припустився доктор Цур. Одного разу він зайшов до мене в кімнату і під час мирної бесіди, в якій, певна річ, був прихований тест, ні сіло ні впало спитав:

— А що то за камінчик ви постійно з собою носите?

У мене щось як обірвалося всередині.

— Який камінчик?

— Білий, із дірочкою, — посміхнувся доктор Цур лише двома загостреними зубами. — Он він і зараз схований у вашій руці.

— Звідки ви про нього знаєте? — холодно спитала я.

— Знаю. Бо ви завжди носите його з собою.

— Так, ношу. Але нікому не показую.

— Вам так тільки здається. Всі знають про цей камінчик.

— Хто — всі?

— Ну, я, Варвара, наприклад…

— Хіба в тому є щось погане?

— Ні, поганого тут нічого немає, — сказав доктор Цур. — Якщо це якийсь амулет, прикраса чи просто пам’ятка. Що там у вас?

— Курячий бог, — відповіла я.

— Покажіть, — він простяг руку, а я свою мерщій сховала за спину.

— Ні.

— Чому?

— Бо це для мене дорога пам’ятка.

— Я вже казав вам, пані Анастасіє, — стомлено посміх нувся доктор Цур. — Казав, що в пам’ятках, амулетах нічого поганого немає. Навпаки, це добре, коли людина береже пам’ять про щось їй дороге чи вірить у добрий знак. Але якщо це просто сліпий фетиш, тоді він може вас занапас тити.

— Який ще фетиш?

— Річ, окрім якої, для людини більше нічого не існує.

Ви ж бачили того чоловіка зі складаним метром? Увесь сенс життя для нього замкнувся в тому метрі. Ось що таке фетиш.

— Хіба не ви придумали для нього колову терапію?

— Я. Але він сюди прийшов уже з патологічним пос піхом і власним метром. А ви, пані Анастасіє, — з курячим богом. Якщо не віддасте мені його зараз же, то це дуже погано скінчиться.

— Ви підглядали за мною в камеру! Як ви сміли?! — у мене знов починалась істерика.

Доктор Цур, звичайно, зрозумів це раніше за мене й поволеньки позадкував до дверей.

— Ну, добре, добре, — він підняв обидві руки, пока зуючи, що здається. — Робіть як знаєте. Зараз я не хочу втрачати бодай того, чого ми з вами домоглися. Але затям те: фетиш — це вам не нервові розлади, з нього починається божевілля.

Коли він вийшов, я довго дивилася на кирика, аж поки в мені не вляглося тремтіння. Цей камінь випромінював і давав спокій. Усе було б добре, якби не ще одна лиха при года, яка спіткала мене в басейні.

Почалося з того, що там я побачила щупленького мет кого чоловічка, котрий боблявся у воді, вимірюючи її складаним метром. На якусь мить він одірвався від сізі фової праці і помахав мені рукою як давній знайомій. Я теж йому помахала, відчуваючи, що не тільки на подвір’ї клініки, а набагато раніше бачила цього чоловічка з вер тлявою, як у дятла, голівкою.

— Коркін! — несподівано гукнула Варвара, яка нагляда ла і за басейном. — Ану вилазьте з води! Ви вже перекупа лися.

Чоловічок із чудним прізвищем Коркін слухняно виліз драбинкою на кахляний поміст і, міряючи його метром, пішов навприсядки до Варвари. Від довгого купання його били дрижаки, дятляча голівка так тремтіла,

ніби Коркін дзьобав кору. Мене він, звичайно, не впізнав, але, прохо дячи поруч, шепнув:

— Вибачте, я зайнятий.

Я швидко спустилась драбинкою в прозоро блакитну воду, трохи пропливла й відчула, як у мені знов проки дається отой бридкий внутрішній трем. Прохолодна вода не бадьорила, вона відгонила ліками, до горла підступала нудота.

Вийшовши з басейну, я накинула халат, відразу шур хнула рукою в праву кишеню, намацуючи рятівний камін чик. В очах потемніло. Його не було. Кирик щез.

Я, мов тигриця, повела очима довкола. Окрім Варвари, нікого поблизу не було.

— Де кирик? — тихо і страшно спитала я.

— Який кирик?

— Знаєш, який! Віддай! — я пішла прямо на неї. — Негайно віддай мій камінь!

— Я не бачила ніякого каменя.

— Бачила, суко! Ти всім про нього розляпала, а тепер ще й свиснула! — глибока дитяча образа виривалася з мене ще інтернатівськими слівцями. — Віддай, блядюго, бо я тобі й матку виверну!

Варвара, поточившись назад, кинулася тікати, та я одним скоком наздогнала її, вхопила за коси й поволокла до басейну.

— Втоплю курву! Роздягайся, показуй усе навиворіт разом зі своєю блягузницею!

Чи я справді набралася вже стільки сили в клініці доктора Цура, чи Варвара боялася чинити опір анемічній пацієнтці, але я метляла цією породистою кобилою, як ганчір’яною лялькою, поки не здерла з неї весь одяг, а тоді, так і не витрусивши з нього кирика, спересердя піхорнула її у воду й сама шубовснула вслід.

— Настасья, уймісь, бо будєт хужєє! — заверещала вона з переляку щурячим голосом, який нагадав мені "павлів ський" суржик, від чого я оскаженіла ще дужче і теж заговорила вже зовсім по інтернатівському:

— Заткнісь, уродіна! Я тя щас, бля, утоплю! Буш знать, как піздіть чужіє вєщі! Ти жє знаш, шо мнє утопіть чєловєка нічьо нє стоіт.

Я потягла її за коси під воду, сама теж пірнула з головою, аж забулькотіло у вухах: "у ро ді на, у ро ді на", та я ще сягнула рукою в її міжніжжя, сподіваючись хоч там знайти кирика. А, не знайшовши, так закричала, що в рот полилася вода…

4

Криза була затяжною.

Я не виходила з кімнати, майже не підводилася з ліжка, ні з ким не хотіла розмовляти. Від їжі також довго відмов лялася, тоді мені ставили крапельницю, і я погоджувалася на неї тільки тому, що відчувала дедалі більший занепад сил, а помирати було ще рано. Мусила розгадати таємницю, яка гризла мою душу і, врешті решт, довела до клініки доктора Цура. Ще донедавна я плекала сподіванку, що від гадати загадку мені допоможе кирик, але тепер я не мала й цього чарівного камінчика, який грів мене спокоєм і на дією.

Після того, що сталося в басейні, я більше не бачила Варвару, за мною доглядала інша дівчина, така ж породиста і вродлива, тільки тихіша за саму тишу — Маґдалина, яка вже покаялася. І їй, і докторові Цуру я час від часу по вторювала лише одну фразу:

— Поверніть мені камінь.

Маґдалина тільки розводила руками, зводячи біблійні очі до неба, ніби вона ще й досі каялася, а доктор Цур казав:

— Ми не відбирали його у вас, пані Анастасіє. Варвару покарано, але я впевнений, що й вона не присвоїла вашого курячого бога, бо він не має ніякої цінности. Коли ви забу дете про цю втрату, то відразу одужаєте. А з каменем — ніколи.

Я мовчки дивилася в стелю, а доктор Цур вів далі:

— Тож рано чи пізно вам, пані Анастасіє, довелося б робити вибір між фетишем і нормальним життям. Але пізно — воно і є пізно.

Так, подумала я, Варвара не присвоїла камінь. Це ти наказав їй викрасти його в мене.

— Справа не в камені, — я вперше вступила з ним у розмову і побачила, як він зрадів, що нарешті щось зрушилося з мертвої точки.

— А в чому? — спитав обережно.

— У тому, що я вбила свого чоловіка.

— Ви знов за своє. Я доведу вам, що це не так.

— Я втопила його, — сказала я. — І хочу зробити зізнання. Викличте до мене старшого уповноваженого відділу карного розшуку Притулу. Григорій Семенович знає, як його знайти. Цей слідчий уже майже докопався до розкриття злочину, а потім його відсторонили від справи. Тепер я готова все йому розповісти.

— Ваші покази ніхто не візьме до уваги, — сказав доктор Цур. — Ви ж знаєте, де ви є і в якому стані.

— Це потрібно мені. Начхати на те, візьмуть чи не візь муть до уваги. Я мушу звільнитися від цього. Хто ж, як не ви, докторе Цуре, повинні це розуміти.

Він похнюпився, усвідомлюючи справедливість мого докору.

— Добре, — нарешті погодився. — Якщо ви так наполя гаєте, ми викличемо вам цього Затулю.

— Притулу.

— Авжеж, Притулу, Затулю, Шмулю, яка різниця, — чудно всміхнувся доктор Цур двома загостреними зубами. — Я передам Григорію Семеновичу ваше прохання.

Але він, звичайно, збрехав і тут, бо відтоді не заходив до моєї кімнати, і я лиш допитувалася в Магдалини, чого це від мене ховається доктор Цур. І коли, врешті решт, викличуть старшого уповноваженого карного розшуку Притулу?

Магдалина розводила руками, пускала під лоб свої покаянні очі, і я була впевнена, що коли небудь їх виколю.

Незважаючи на відсутність колючих предметів.

Та й чого зволікати, ось зараз, як тільки вона принесе обід, візьму виделку, приставлю Магдалині до волового ока й, поки сюди не приповзе на колінах цей Чикатило, не відступлюся.

Я встала з ліжка і підійшла до вікна. Боязко відхилила штору. Ні, чоловічка зі складаним метром і рухливою, як у дятла, голівкою біля клумби не видно. Я взагалі не знаю, як міг тут опинитися лікар із чудернацьким прізвищем Коркін. У тому, що він посунувся глуздом, нічого дивного не було, така робота, але як він міг потрапити до такої доро гої клініки зі своєю мізерною зарплатнею лікаря? Мабуть, у доктора Цура спрацювало почуття професійної солідар ности. Або лікар Коркін виявився дуже цінним екземпля ром для наукових спостережень, наприклад, для написання дисертації "Синдром маніякальної поспішности". І раптом я помітила, що на клумбі вже відцвіли айстри.

Вони покірно схилили свої всохлі голівки перед наступом пізньої осени. Лише вічнозелені туї не піддавалися холо дам і гордо цілилися в небо.

Скільки ж я тут пробула? Тижнів зо три? Місяць? Чи, може, й більше? Незабаром річка візьметься льодом… Втім, холодів ще немає. Небо захмарене, але тихої осінньої днини саме хмари застують холод, який осідає з небес. Ген на лаві під туями сидить ще зовсім по літньому зодягнутий чоло вік — на ногах сандалі, благенький костюмчик, простоволосий… Невже лікар Коркін таки вгамувався, сів на лаву й замислився над марнотною швидкоплинністю буття?

Від глибоких думок покруглішала його дятляча голова, ніс дзьобик притупився, став зовсім кирпатим… Ні, це не Коркін, не Коркін. Це ж… Я навіть подумки боялася вимо вити ім’я чоловіка, якого нібито так хотіла побачити і чия несподівана з’ява так мене остудила. Невже то була тільки гра з мого боку перед доктором Цуром, невже я тільки хотіла помститися йому за кирика, що, перекресливши його успіх у лікуванні, знов зізналась у вбивстві й почала домагатись, аби викликали слідчого Притулу? Ось він, будь ласка! Іди зізнавайся…

Я швидко запнула штору. Здалося, він зараз помахає мені рукою. Потім по дятлячому покрутила головою, відганяючи ману, ледь ледь відхилила штору й припала одним оком до вузенької щілини. Жодного сумніву. Це був Притула. Поруч нього на лавці навіть лежала дерматинова течка.

Коли відчинилися двері, я відсахнулася од вікна й замість Магдалини побачила доктора Цура. Він шкірився до мене двома крайніми передніми зубами, намагаючись зобразити доброзичливу посмішку.

— О, то ви вже на ногах, пані Анастасіє! Чудово. А я тут якраз уволив вашу волю. Слідчий Притула до ваших пос луг. Ви готові до розмови?

Можливо, я помиляюся, але, здається, в очах доктора Цура майнули зловтішні бісики: "Ну, як я тебе? Може, передумаєш?"

Напевно, саме тому я відповіла з таким же чортом у голосі:

— Так. І вже давно.

— Де б ви бажали з ним зустрітися? Я готовий надати вам свій кабінет, можете поговорити тут, у кімнаті.

— Якщо ви не проти, то я хотіла б зробити це надворі, — сказала я і, не чекаючи його згоди, відчинила шафу й зняла з плічок свій твідовий сірий костюм бізнес леді. — Сьогодні гожий день, а я, знаєте, давно не виходила на свіже повітря.

— Гожий день? — здивувався він. — Де ви його бачите?

Надворі похмуро й вогко.

— А я люблю, коли похмуро і вогко. Таке, ніби не ранок і не вечір, не весна і не осінь, — сказала я з тим же чортом у голосі, наче переді мною був справжній Цур, отой, що хотів мене відбити у свого братика Пека.

Якщо по правді, то мені було трохи жаль доктора Цура: він стільки доклав зусиль, щоб вилікувати цю навіжену леді, а вона навіть не залишала йому шансу записати на плівку таку важливу розмову. Зізнання!

Я, мов остання хвойда, крутнула перед ним голою сідницею (лікар же, він заглядав мені ще й не туди), потім, перш ніж зодягти спідницю, війнула нею перед самісіньким його носом, а коли ще й озула каблуки дециметри, то вже зовсім дивилася на доктора Цура з високого неба.

— Ну як? — спитала я. — Нічого?

— Нічого, — сказав він. — Може бути.

Тоді я ще для повного параду повісила на плече свою чорну сумочку і, як давньому знайомому, помахала йому на прощання ручкою.

— Пані Анастасіє! Пані Анастасіє! — я вперше почула, як він заговорив швидко і голосно, не приховуючи хвилю вання. — Ви ж до нас повернетеся? Ви ж не думаєте?..

— Звичайно, повернуся, — сказала я. — Ну, не сідати ж мені в тюрму.

Надворі я відчула легке запаморочення. Але то тільки від того, що давно не виходила на свіже повітря.

5

— Радий вас бачити, Анастасіє Михайлівно! — підвівся мені назустріч великий слідець і мій давній знайомий Притула. — Моє шануваннячко!

Він з цікавістю обмацував мене з ніг до голови своїми водявими очками, а я, оскільки була вища на дециметрових обцасах, оглядала його, навпаки, з голови до ніг, тобто до його запорошених сандалів скороходів, якими Притула подолав неблизький шлях од свого провінційного містечка до схованої від усього світу клініки доктора Цура, збудо ваної, слава Богу, не під Лондоном, де спочиває його колеґа Фройд, а під Києвом, майже біля Глевахи.

— То вони вас таки знайшли? — спитала я.

— Еге ж! — відказав Притула, припрошуючи мене сісти поруч, і коли я, прийнявши його запрошення, опустилася на лавку під зеленими туями, перепитав: — Хто кого знайшов?

— Та ці ж… із клініки. Довго вони вас шукали.

— Ніхто мене не шукав, — сказав Притула. — Це я, Анастасіє Михайлівно, як той казав, із ніг збився, поки вас тут знайшов.

— Я а ак?

— А так. Робота така, як же. Як тільки ви щезли, я відразу запідозрив, що тут щось нечисте. Іванько каже, ви лягли в лікарню. Я обдзвонив усі довідкові лікарень — нема вас. Довелося, як той казав, брати слід і шукати. Місяць вгатив на це діло, знайшов, а тут не пускають до вас.

— То вас не викликали сюди?

— Яке там викликали! До воріт не підпустили, поки я не пояснив, яку новину вам приніс. А як почули, в чім справа, то й пустили. Бо, поки я вас розшукував, розкопав ще одне дільце.

— Яку новину? — натяглася я, мов тятива.

— Погану, Анастасіє Михайлівно. Дуже погану. Збе ріться із силами.

— Кажіть.

— Нема вашого чоловіка живого. — …?

— Нема його, не повернеться, — із щирим співчуттям сказав Притула.

— Тіло спливло… і його знайшли? — здогадалася я.

— Ні, не спливло. Вашого чоловіка вбито. Він не вто пився.

Я не могла второпати, що він говорить. Мені здавалося, що Притула переплутав свої кримінальні справи й розповідає про якусь незнайому людину.

— Нічого не розумію. Він що, не впав у воду? — дурнувато спитала я.

— Упав, Анастасіє Михайлівно. У тому то й річ, що впав.

Ви ж самі це бачили.

— Я а а а?..

— Ви, Анастасіє Михайлівно, ви. Я, зрозумівши, що човен пригнала до берега людина і побачивши ваше сум’яття — не горе, а сум’яття, —

відразу грішним ділом подумав було на вас. — І правильно подумали, — сказала я.

— Правильно, то правильно, але ж трохи не так.

— От бачте, що таке ідеальне вбивство. Я сама в ньому зізнаюся, а ви не вірите. Чи, може, вас… — Цікавий здогад прийшов на думку, аж мною затрусив холодний сміх. — Чи, може, доктор Цур вас намовив переконати мене, що все було зовсім не так. Зізнавайтеся. Він саме тому пустив вас до мене, щоб ви зняли тягар із моєї душі?

— Не знаю, — спокійно мовив Притула. — Може, в цьому і є якийсь його інтерес, бо якби захотів, то мав право й не пустити. А якщо вам не цікаво, то я можу, як той казав, узагалі тримати язика за зубами.

Він узяв свою течку, ніби зібрався йти.

— Ні, чому ж, розповідайте, — попросила я.

— Думаю, що після всього, що я вам скажу, — знов почав Притула, — у вас не виникне жодних сумнівів щодо прав дивости почутого. Думаю також, що у вас з’явиться до мене чимало запитань, і відповіді на них остаточно розсіють темряву в цій історії. Вам, Анастасіє Михайлівно, навіть не буде потреби лікуватися в цій загалом пристойній ліка ренці, — сказав він, очевидячки, натякаючи на те, що я хитро прилаштувалася саме в психіатричній клініці, щоб убезпечити себе від в’язниці. — Але факт залишається фактом: ви не вбивали свого чоловіка, бо тієї ночі на річці була ще одна людина, яка це зробила…

Притула швидко звів на мене безбарвні очка, нама гаючись застерегти мою реакцію. Але якою могла бути та реакція? Своєю тривалою мовчанкою він просто тяг із мене жили. Я також мовчала, і він змушений був продовжити розповідь побічними шляхами за всіма законами інтриґи:

— Ця людина була на березі, Анастасіє Михайлівно, ховалася десь у вербах, коли ви з чоловіком випливли на річку. А коли ви повернулися, будучи впевненою, що він утопився, і невдовзі пішли додому, сталося зовсім неперед бачуване. Важко сказати, як воно сталося. Чи то ваш чоловік був таким уже сильним плавцем, чи випав з човна недалеко від мілини, — вночі видно погано, а тут ще дощ, вітер, — але він виплив. Як там уже, не знаю, та він дістався до мілини і майже навкарачки вибрався на берег. Однак це не сподобалося тому, хто тут ховався. Ховався десь по близу вашої альтанки, біля манґала, бо в руках у нього опинилася металева коцюба, якою розгрібають жар у манґалі. Дуже схожа, між іншим, на ту, що лежить у вас, Анастасіє Михайлівно, біля каміна. А може, й така само. — І знов цей швидкий позирк водянистих очей, що так настирливо намацують больові точки. — Убивця, не довго думаючи, б’є цією коцюбою чоловіка по голові, б’є абсо лютно виснажену людину, яка тільки но вилізла з могили і ще не встигла роздивитися, на якому вона світі. Та що там роздивитися, не встигла ще й подих перевести. Душо губ убиває жертву фактично одним ударом, а потім закидає коцюбу далеко в річку і щезає в пітьмі.

Можна було подумати, що Притула, напружуючи свою вбогу фантазію, моделює жахливу кримінальну історію.

Принаймні мені уявлявся не наш домашній пляжик, навіть не берег, а якась невідома, вкутана мороком міська набережна, де велетенський голомозий душогуб гатить залізякою лежачого, напівживого потопельника.

— Бачу, бачу ваше здивування, Анастасіє Михайлівно, звідки, мовляв, він узяв такі подробиці вбивства, ніби сам тоді був на тому бережку, причаївся десь за кущем. Пояснюю: був! Тільки не я, а інша особа випадково стала свід ком тієї розправи.

— Хто? — дивлячись по той бік його водявих очей, спитала я.

— Хто випадково потрапив у свідки?

О, Боже, кого замість мене треба було запхати в психуш ку, то це Притулу. Тільки не в елітну клініку доктора Цура, а в "павлівку". Хай би поклеїв конверти чи порився в лайні, якого там по самісінькі вуха.

— Хто вбив мого чоловіка? — спитала я.

— А ви не здогадуєтеся?

— Ні.

— Ваш… приятель, Анастасіє Михайлівно, — багато значно сказав Притула.

— У мене немає приятелів.

— А ви подумайте. Може, когось згадаєте.

— У мене немає приятелів, — повторила я.

— Ну, тоді й не знаю, як його назвати. Той, що день у день проповідує: не убий.

— Ви хочете сказати, що Нестора вбив отець Серафим?

— Саме так, Анастасіє Михайлівно. Настоятель храму Івана Богослова. Хіба ви погано його знаєте?

— Ну, знаю, звичайно. Нестор запрошував його висвятити наш дім.

— На свою погибель, — додав Притула. — І, як ви самі радили, я відвідувала церкву в селі Гостра Могила. Але я не можу зрозуміти: навіщо цьому свяще никові було вбивати Нестора?

— Ви не можете зрозуміти мотиву? То я вам скажу.

Любов, Анастасіє Михайлівно, любов! Причому сатанин ська.

— Яка любов?

— До вас, яка ж іще!

— Цікаво.

— Якщо вам цікаво, — знов підкусив мене Притула, — то не будемо гратися в піжмурки й сушити голови над мотивами. Отець Серафим, а в миру Сергій Кириченко, будучи вже під арештом, сам зробив зізнання. Він каже, що вбив Нестора Яровго з ревнощів до його дружини, з якою мав тісні інтимні взаємини, а саме — перелюб. Каже, що готовий був ради неї запродати душу дияволу і не мав ні хвилини спокою, коли її не було поруч, — делікатно говорив про мене Притула в третій особі, ніби йшлося про матушку, яка накивала п’ятами від отця Серафима по дорозі від Таращі до Гострої Могили. — Каже, що ночами ходив попід її вікнами, страждаючи від того, що вона з іншим чоловіком. Але злого наміру, тобто задуму вбивства, не носив у собі, це найшло на нього раптово, як сатанинське обмарення. Тієї ночі він також не мав ні сну, ні спокою, хоча ще вдень зустрічався зі своєю коханою, і поїхав туди, де вона живе. Машину, звичайно, поставив, як завжди, в лісі, а сам приблукав до будинку. Потім окіль вийшов до річки, курив там біля альтанки, а зачувши, як Нестор Яровий з дружиною йдуть до річки, погасив сиґарету, щоб не виказати себе.

Притула тихенько шморгнув маленьким носом валя ночком, наче принюхуючися до чогось, а я подумала: ну от, і тут, звичайно, не обійшлося без недопалка. Класика!

Скільки вже говорено жовано про ці недопалки, ґудзики, а душогуби, ніби змовилися, просто сіють ними на місці злочину. Хвилюються все таки, тому й курять там, де годи лося б потерпіти. Я вже виразніше бачила наш бережок, чітко уявляла цю класичну картинку, як біля альтанки Притула підбирає пінцетом недопалок "кемелу", обережно кладе той речовий доказ у целофановий мішечок, і його розповідь уже не здавалася такою ефемерною.

— А коли жінка, через яку отець Серафим, як той казав, посіяв свій розум, — тут Притула назвав його по церковному, підкреслюючи, що не личить священикові так по мирському закохуватися, — коли ця жінка повернулася до берега сама в човні, то його й геть обмарило. Отець Серафим чув, як перед тим вона кричала в темряві, і йому здалося, що між подружжям виникла якась сварка чи, може, й сутичка. Він навіть подумав, що ревнивий чоловік, дізнавшись про зраду, хоче втопити свою нещасну дру жину. Тієї хвилини отець Серафим готовий був задушити його власними руками, а коли кохана припливла до берега сама, то в голові йому копошилася лише одна думка: чоловік хотів її втопити, а вона якимось дивом вирвалася з його пазурів, виштовхнула його з човна і втекла.

Приголомшений, отець Серафим не знав, що й робити, так і ціпенів у темряві, аж раптом побачив, як із води рачкує якась потвора. Він, звісно, здогадався, хто то був, і не мав ні найменшого сумніву, що зараз ця розлючена почвара наздожене свою дружину й роздере на шматки. Що робити? Майор спецназу міг зупинити кого завгодно голіруч, але рука несамохіть намацала якусь залізяку, і він ударив нею ревнивця по голові. Майор… тобто отець Сера фим каже, що не збирався його вбивати, хотів тільки приглушити, але це, мабуть, єдиний момент, де він бреше, — наголосив Притула. — Бо якби хотів приглушити, то зробив би це руками, а не залізякою. Хіба ні?

Старший уповноважений відділу карного розшуку чекав мого підтвердження версії щодо єдиного моменту, де отець Серафим казав неправду, але що я могла підтвер дити, як тут усе скидалося на виплід хворої фантазії? Та от дивина: попри всю абсурдність цієї історії, я не могла знайти жодної зачіпки, аби в чомусь заперечити Притулі, довести, що такого не було чи не могло бути. І ось нарешті така зачіпка з’явилася.

— Після того, як отець Серафим завдав смертельного удару, — вів далі Притула, — він зайшов по коліна у воду й щосили пожбурив коцюбу в річку. Потім умив руки і, щоб не залишати слідів, хоч їх і так змивав дощ, водою побрів уздовж берега чимдалі від місця злочину.

— А труп? — спитала я. — Він що, забрав його з собою?

На плечах поніс чи як?

— Труп? — перепитав Притула, не приховуючи задово леної посмішки. Було видно, що він давно очікував це запитання. — Ні, труп отець Серафим залишив на тому ж самому місці.

— То де ж він подівся?

— А то вже, як той казав, інша історія, — раденько мовив Притула. — Але, щоб ви ні в чому не мали сумніву, я хотів би додати до першої те, що водолази знайшли ту коцюбку на дні. Правда, вже після того, як отець Серафим під час слідства сам показав, де він її закинув. Раніше водолази на неї просто не звернули уваги, бо шукали інше. Хіба тепер мало залізяччя та всілякого мотлоху валяється на дні річок? А нова історія, Анастасіє Михайлівно, починається з того свідка, який тієї ночі також випадково опинився на березі. А може, й не зовсім випадково, бо ви, напевно, помітили, що ваш сторож Іванько вельми цікавий до всього чоловічок. Він бачить і знає значно більше, ніж декому може видатись. Так, трошки боягузливий, трошки забо бонний, схильний до всяких

перебільшень, але саме це породило в ньому… як би тут краще сказати… — не міг дібрати слова Притула. — Ну, та ви самі знаєте, що карлик вдає із себе ледве не мага, має потяг до всіляких химерій і навіть до некроманії, так? — з натяком посміхнувся він.

— Тут немає нічого смішного, — сказала я. — Колись він спав на могилі вчительки, єдиної людини, яка його любила.

Ось така некроманія.

— Розумію… Психічне відхилення детерміновано, як то здебільшого і буває, враженнями тяжкого дитинства і фізичною неповноцінністю, — підсумував ще один Зіґмунд Фройд. — Але менше з тим, цей карлик досить кмітливий мужичок і сумлінний сторож, ба навіть охоронець. Думаю, що навіть до лісу він ходив назирці за вами не для того, аби щось там підгледіти, а вдавав із себе надійного охоронця, котрий може вас захистити від будь яких неспо діванок. Однак несподіванкою для нього стали хіба що зустрічі його господині з попом. Карлика, певна річ, глибо ко вразило це відкриття, тим більше, що він з особливою шаною ставився до господаря, котрий підібрав його на вулиці і дав затишний притулок. Можливо, Іванько любив його так само, як і ту свою вчительку, що навіть спав на її могилі. Але що він міг зробити в цій ситуації? Нічого.

Розповісти про все господареві? Ні. Хто зна, чим усе це обернеться. А того дня він теж вас бачив у ліщині…

Притула прямо сказав: вас, — і від його погляду повіяло протягом, який пронизав мене наскрізь. Я вже точно знала, що в його розповіді немає ані крихти вигадки. Того дня…

Коли я принесла з лісу додому змію…

— Карлик чув, як ваш чоловік виносив з фліґеля сіті, — він саме від того й прокинувся, — як ви спускалися до річки. І більше йому не спалося, як це часто буває, коли переб’ють перший сон. Неважко здогадатися, яким було його здивування, коли побачив, що від річки ви, Анастасіє Михайлівно, повернулася сама. Він ще трохи підождав, думаючи, що ваш чоловік десь там іде позаду, а потім не витерпів і теж спустився до річки. Та не встиг наблизитися до альтанки, неподалік якої припинається човен, як тут розігралася та кривава сцена. Карлик від страху не подав і звуку. І добре зробив: на допомогу ніхто б не підоспів, а вбивця його також не пощадив би. Хоча було темно, Іванько впізнав чоловіка, якого бачив не раз, бачив навіть того ж таки дня у ліщині. Коли той побрів водою у темряву, карлик кинувся до господаря, підняв йому голову, але він був уже мертвий. З розтрощеної голови кров текла аж по Іванькових ліктях. Він не знав, що робити, спершу кинувся було покликати на допомогу вас, Анастасіє Михайлівно, а потім йому стрельнула думка, що ви заодно з убивцею.

Адже, по перше, він знав, у яких ви стосунках з отцем Серафимом, а по друге, підозру викликало ще й те, що ви сама повернулася додому. Іванько, звичайно, не міг здогадуватися про такий фатальний збіг обставин: після невдалої спроби ідеального вбивства, спроби, якої ніхто не зможе довести, сталося вбивство звичайне. Без будь якої змови. Адже спланувати таке неможливо. Тож я розу мію вас, Анастасіє Михайлівно, розумію ваш теперішній шоковий стан. Однак маю надію, що він вам зараз на користь, клин клином, як той казав. Цей метод існує і в психіатрії, думаю, що саме тому доктор Цур дозволив мені зустрітися з вами. Я ж кажу, коли він дізнався, з якою звіст кою я прийшов, то мене відразу сюди пропустили.

— Ви так хизуєтеся, ніби самі все розкрили, — остудила я цього самовпевненого зануду, який аж захлинався у власному красномовстві. — А де б ви були і що робили, якби не бідний боягузливий карлик? Скористалися тим, що мене нема вдома, і викрутили йому руки?

— Даремно ви так, Анастасіє Михайлівно. Ви недооцінюєте нашу скромну працю. Так, вона брудна, згоден, але я ще ні на кого не впливав силовими методами. Тож охоче розкажу вам, як я розгадав цю диявольську головоломку, бо думаю, що карлик сам ніколи про це не розповів би. У нього теж були серйозні підстави тримати язика за зубами, адже Іванько фактично був співучасником злочину.

— Хто о о? Іванько?

— Атож, саме він. Ще коли я приїхав до вас першого разу, за вашим же викликом, і розмовляв з ним на березі річки, то помітив, що карлик дуже наляканий. Причому, як тоді мені видалося, не тільки щезненням господаря. В його очах тремтів такий жах, що я подумав: він уже бачив смерть. Була навіть недолуга підозра, чи не він укокошив вашого чоловіка? Адже той, ідучи кидати сіті, міг попро сити Іванька, щоб він сів на весла. Але й версія втоплення не трималася купи. По перше, якби це справді було так, то водолази швидко знайшли б тіло. Течія там дуже слабенька, а під час поперечного вітру її фактично немає.

Пливти бозна куди за того ж таки сильного поперечного вітру ваш чоловік не зміг би, якби й хотів. І коли б він утопився, то хвиля його тіло, швидше за все, не віднесла б чорті й куди, а прибила ближче до берега. Була й ще одна дрібничка, яка, до речі, знімала певною мірою підозру з вас, Анастасіє Михайлівно. Ще там, на березі, коли я розмовляв з Іваньком, то помітив у нього за вухом присохлу плямину крови. Я так і сказав йому: "У тебе за вухом кров. Ти що, комара там убив?". "Еге ж", — відказав він, мацнувши себе за вухо. "Тут у вас біля річки, мабуть, дуже багато комарів?", — спитав я. "Тьма тьмуща", — сказав Іванько. Тоді я зовсім не надав значення тій балачці, бо ще тільки но над’їхали водолази і була цілковита впевне ність, що чоловік утопився. А згодом, як ця впевненість щезла, згадав. Якось, розмовляючи з Іваньком, коли ви їздили до Києва, я ніби жартома запитав, навіщо він мене лякав комарами, якщо о цій порі їх тут взагалі майже немає. І від цього невинного запитаннячка карлик аж затремтів.

Тоді я порадив йому ретельніше мити за вухами, коли умивається. Його охопив такий страх, як тоді на березі.

Щось тут було не те, а що саме — я мусив ще трохи поміз кувати. І ось тут, Анастасіє Михайлівно, мене усунули від цієї справи.

Притула дивився на мене без осуду, з веселою іскрин кою в безбарвних очах.

— Ви ж пам’ятаєте?

— Що?

— Що мене відсторонили від справи, як паршивого кота.

— Не знаю, — сказала я. — Мені цікаво, як це Іванько міг стати співучасником злочину?

— А, так так. Отож, коли він передумав кликати вас на допомогу, то геть розгубився. Та й що йому бідному було робити? Подумайте, ставши на його місце. Бігти серед ночі за тридев’ять земель у райвідділ міліції? А там, чого доб рого, ще причепляться, чого це ти, чоловіче, весь у крові, чи не ти часом і порішив свого господаря? Це одне. Друге те, що якби до цього вбивства були причетні ви, Анастасіє Михайлівно, — а карлик мав таку підозру, — і вас посадили в тюрму, то він знов, як той казав, опинився б на вулиці.

Навіть якби вас не посадили, йому тут більше життя не було б. Напевно, десь отакі думочки роїлися тоді в карли ковій голові, а може, й набагато глибші, в чужу голову не заглянеш. Бо він зробив те, що іншому й на гадку не спало б. Хіба що самому вбивці. Ви, мабуть, уже самі здогадалися: карлик поховав небіжчика. Він його закопав. Через те довго ніхто не міг узяти в тямки, що сталося. Ні ви, Анастасіє Михайлівно, ні отець Серафим, ні ваш покірний слуга Притула… І тим

більше не могла цього знати ваша… гм… — він делікатно прокашлявся у кулак, — ваша колишня бухгалтерка, яку ви грішним ділом були запідозрили…

Лютинська, здається?

Я промовчала, і Притула підтакнув собі сам:

— Атож, Аніта Лютинська. Вона, як ви тепер розумієте, якщо й була до чогось причетна, то тільки не до щезнення вашого чоловіка. Таємницю знала одна людина. Карлик.

— Де ж він його закопав?

— Тепер, коли вже все відомо, я думаю собі, що він поховав тіло не лише з якихось меркантильних міркувань, а ще й через свою схильність до некроманії, про яку ми вже говорили. Можливо, саме це відіграло тут головну роль. Цікаво, що ця його схильність як породила таємницю, так само її і виказала. Далі за північ, коли хвиля трохи притихла, Іванько пішов узяв лопату, перетяг свого мертвого господаря в човен і поплив на той берег. Там, як ви знаєте, місцина глуха, хіба зрідка забреде котрийсь із рибалок, але в ту негоду нікого не було й близько.

Поміж старих вільх у м’якому піщаному ґрунті він швидко вирив неглибоку яму, перетяг у неї небіжчика, накрив йому лице, наче китайкою, своєю червоною від крови сорочиною і засипав могилу. Ще й горбика невелич кого нагорнув — так, аби лиш місцину позначити. Потім, прикривши могилку вільховими гілками та бур’яном, поплив на другий берег. Перед досвітком, коли стало трохи видніше, прибрав тут сліди від крови, позмивав усе, що дощ не зміг, водою. Та й сам умився, ото лиш за вухами не мав звички вимивати.

Притула примружив очі, покрутив головою, прога няючи кошмарне видіння. Потім мерзлякувато стенув плечима і чи то гмикнув, чи, може, гикнув од холоду. Ска зав він зовсім дурне:

— Там ще не вистачало отця Серафима, щоб опечатав могилу та відспівав панахиду.

— Гаразд, — озвалася я. — А як ви потрапили на цей похорон?

— На похорон я не потрапив, Анастасіє Михайлівно. А от могилку знайшов. Після того, як мене усунули від цієї справи, еге ж, відлучили, як паршивого кота, — я вже не мав сумніву, що тут пахне убивством. І не був би я слідчим, якби на все махнув рукою, якби воно мене не пекло й не гріло. Не маючи можливости прямо проводити слідство, я околяса ходив біля вас і вашого дому, біля того берега й річки, де було скоєно, скоєно, скоєно, казав я собі триста разів, злочин. Я навіть придбав бінокль, щоб спостерігати за вашим будинком здалеку, щоб можна було спокійненько сісти на протилежному березі річки і звідти оглядати ваш милий домашній пляжик з альтанкою. Мій нюх підказував, що рано чи пізно я розгадаю цю сатанинську головоломку, натраплю на якийсь слід, бо, як ви знаєте, Анастасіє Михайлівно, слідів не лишають тільки привиди, а я в них не вірю. І от одного дня, коли ви вже лягли в лікарню, розгадка сама попливла мені в руки. Мушу визнати: це істотно применшує мою заслугу в розкритті злочину, бо досяг я цього не так кмітливістю, як висидів, пробачте, тим місцем, що ним не думають. Так от, саме сидячи з біноклем на протилежному березі, я побачив, що до мене набли жається човен, а веслує ним такий низенький човняр, що видно тільки його велику, як у коня, голову. Чи треба розповідати далі?

— Тут мені все зрозуміло, — сказала я. — Іванько провідував могилу, а ви його вистежили, знайшли труп, і карликові не залишалося нічого іншого, як про все розказати.

— Так, — погодився Притула. — Виявилося, що він приїжджав човном туди не раз. Дивився, чи ніхто не натрапив на поховання, чи ніяка звірина його не розрила.

Хоча я не думаю, що це був той випадок, коли… злочинця, як той казав, тягне на місце злочину. Здається мені, що карлик пов’язував з цією могилою якісь потаємні, швидше за все, магічні задуми.

— Магічні задуми?..

— Бачте, такі люди, як він, люди, котрі опинилися фактично поза суспільством, іноді шукають своєї значу щости в тому, чого це прагматичне суспільство не сприй має. Наприклад, у магії, в чаклунстві, у всілякій чортівні.

Я впевнений, що карлик, навіть якби цей злочин не було розкрито, не дав би йому зарости травою забуття.

— Можна простіше? — сказала я, дратуючись його занудливим красномовством і манерою ходити околяса не тільки в своїх геніальних розслідуваннях, але й у балачці.

— Простіше кажучи, Анастасіє Михайлівно, він вино шував задум помсти. І ця історія могла мати продовження.

Не знаю, кого раніше він хотів звести зі світу — отця Сера фима чи вас, але те, що карлик мав такі наміри, не підлягає сумніву.

— Неправда, — сказала я. — Іванько мене любив.

— Вірю. Але вашого чоловіка він любив не менше. Так любив, що після того, як ви потрапили сюди, спав на його могилі. А потрапили ви до клініки доктора Цура значною мірою завдяки Іванькові.

— А це вже дурня на пісному… — заговорила я сленґом доктора Цура, та відразу себе виправила: — Це вже сон рябої кобили.

— Атож, схоже, — задоволено сказав Притула. — Схоже на сон і марення. Коли я побачив на коцюбі, що лежала біля каміна, сліди крови, то, самі розумієте, про що тоді подумав. Коцюбка, треба сказати, важкенька і замашна. Ідеальне знаряддя для вбивства. А ще я тоді згадав пляму крови за вухом у карлика. Це істотно змінювало справу. Я зішкрібнув собі під ніготь тієї засохлої крівці для проби, шкодуючи, що не зробив так само з пляминою, яку не змив за вухом нечупара Іванько. Звичайно, якщо то був розду шений комарик, то він міг напитися чиєї завгодно крові, навіть вашої, Анастасіє Михайлівно, але в нашому ділі кожна дрібничка важить багато, тут немає нічого другоряд ного. Однак я про коцюбку. Лабораторний аналіз показав, що на ній справді була кров.

Я, мабуть, побіліла як стіна, бо Притула ніяково відвів очі і потягся до своєї дерматинової течки, ніби хотів дістати звідти офіційний висновок експертизи. Але передумав.

— Кров, — повторив він. — Тільки не людини. У лабо раторії спершу не могли навіть точно визначити, якому живому створінню вона належить. Тепер ми вже знаємо, що це була кров дикого голуба, власне, горлиці, яких чима ло водиться там біля вас у лісі. Карлик це також підтвердив.

— То це Іванько?… — вражено запитала я.

— А хто ж іще! Самовдавані чаклуни, відуни, ворожбити нічого так не полюбляють, як усілякі містифікації та загадкові інтриґи. Тому, в кого вже похитнулася нервова система, вони так замилять очі, навішають таких блахма нів, що нещасний повірить у що завгодно. Хоча в карлика тут була своя логіка. Побачивши згодом, що з манґала зникла коцюба, він здогадався, чим отець Серафим розтрощив голову вашому

чоловікові. А оскільки мав підозру щодо вашої співучасти у задумі цього вбивства, то гадав, що вам відомо і про знаряддя, яким його було скоєно.

Знаючи, що в холі біля каміна лежить така самісінька коцюба, цей чортисько вирішив утнути вам злу штуку. Він упіймав десь дикого голуба, відрізав йому голову й напус тив у бляшаночку крови. А потім вибирав зручну хвилину, коли ви відходили десь від дому, не замикаючи дверей, забігав у хол і мастив коцюбу вмоченою в кров ганчіркою.

Карлик знав, що ні ви, ні отець Серафим не здогадуєтеся, куди подівся небіжчик, і вирішив його оживити. Хай там в образі упиря чи ще якогось привида мерця, але цей привид постійно мусив нагадувати про себе. А позаяк ви, Анастасіє Михайлівно, не дуже вірили в упирів, то така містифікація вас лякала ще дужче. Бо це наводило на думку, що чоловік ваш живий і сам витіває оті химерні штуки, жадаючи помсти. Адже так? Чи, може, я щось перебільшую?

Я не мала що йому відповісти. Я спитала вголос сама у себе:

— А одуд?.. Невже то й справді були імперативні голоси?..

— Не знаю, які голоси ви чули, Анастасіє Михайлівно, — сказав Притула, розглядаючи свої сандалі скороходи, — видно, збирався уже в дорогу. — Але по одудячому, якщо хочете знати, дудукав теж карлик. Знайшов десь на смітнику криву лійку й дудукав у неї. І грушки у ваше вікно кидав він.

— Це Іванько сам вам сказав?

— Мусив сказати. Коли взяли під арешт. І знаєте, що цікаво? Він розповідав про ці свої витівки без найменшого страху. Навіть із гордістю.

Я опустила голову й закрила обличчя долонями.

— Хоча мені здається, що він вас любить і досі, — додав Притула.

— Ви не вірите в містику? — спитала я.

— Ні.

— А я знайшла його, знайшла! Навіть карлик про це не знає.

— Кого?

— Кирика.

— Я не чув ні про якого кирика, — сказав Притула. І з виразу його обличчя я зрозуміла, що він справді нічого не чув про камінь зради. Та й звідки він міг чути про нього, якщо цього не знав навіть Іванько. Про магічну силу кирика мені розповів отець Серафим.

— Він і тепер під арештом? — спитала я.

— Хто — карлик? Ні, я його відпустив. Він безневинний і не становить загрози для суспільства. Що з нього спитаєш? Так, як і з вас, до речі. Він несвідомо пішов на протиправні дії.

— То він знов живе у нашому фліґелі?

— Ні, — похитав головою Притула. — Зійшов з вашого двору. Зібрав у вузлик свої речі, одв’язав Трезора і пішов світ за очі з тим, з чим прийшов.

Мене так здавило у грудях, що думала, зараз помру.

Я чітко побачила Іванька, як він з Трезором ішов безмежним полем у сіру далечінь. Через його плече була перекинута палиця, на якій погойдувався легенький вузлик, і карлик похитьки, але квапом ковиляв до вкритого мороком обрію.

— Слухай, ти, суко лягава! — я підвелася і вхопила Притулу за барки. — Поверни мені Іванька! Знайди його і поверни назад, бо я тебе, блядь, задушу своїми руками!

Цей миршавий чоловічок настільки був спантеличений, що навіть не виривався. Він не чинив мені жодного опору, і я трусила ним, як снопом.

— Ти чуєш!? — кричала я йому в лице. — Поверни мені Іванька, він мій брат! Ми з одного тіста, з однієї кістки, ми покидьки, ми обоє з ним інтернатівські!

Я, мабуть, справді витрясла б з нього душу, та спам’ята лася першою, бо раптом подумала, що зараз із клініки доктора Цура вибіжать гевали санітари, скрутять мене, вштрикнуть якоїсь зарази і не дадуть домовитися з При тулою про те, щоб він знайшов мені Іванька. Тому я відпус тила його і сказала:

— Пробачте, я трохи перехвилювалася. Усе це так неспо дівано… Ви мене повинні зрозуміти. Я в шоковому стані.

Ще раз прошу пробачення, — чемно сказала я. — Ви ж не гніваєтеся на мене, правда ж?

— Ні, я вас добре розумію, — відповів він, осмикуючи на собі прим’ятого піджачка.

— Тоді послухайте мене уважно. Мені ніколи не знайти детектива кращого за вас. Ви геніальний слідець, якому під силу розкрити будь який злочин, навіть ідеальне вбив ство. Знайдіть і поверніть мені

Іванька. Я заплачу вам скільки скажете, я зовсім не бідна жінка і зможу розраху ватися з вами сповна. Не мовчіть, пообіцяйте, що ви це зробите.

— Тільки якщо він сам захоче повернутися, — незворуш но сказав Притула.

— Захоче. Скажіть, що я його дуже люблю. Нехай він з Трезором повертається додому. Так і скажіть: додому.

— Добре, — сказав він і взяв із лави дерматинову течку. — Я знайду його, хоч би чого мені це коштувало, і передам ваші слова. А далі хай вирішує сам. До побачення.

6

Я знов сіла на лавку, дивуючись, чому по мене й досі не прийшли. Адже не було сумніву, що за мною стежили не лише в камеру зовнішнього спостереження, але й у вікно.

Стежили й, безумовно, бачили мій нервовий зрив, який ледь не закінчився черговим нападом істерії. Може, й справді з мене вибивали клин клином. Доктор Цур не міг підпустити до мене Притулу, не дізнавшись, з якою звіст кою він прийшов, і вирішив, що це піде мені тільки на користь. Шок поглинув шок. Може, я вже здорова?

Авжеж, зараз цей стрес минеться, і я поїду додому.

Зрештою мене тут ніхто й не тримав силоміць, я сама втекла сюди від дому й від світу. Я вільна і можу йти собі куди хочу. Можу йти, навіть не попрощавшись із доктором Цуром, не повертаючись до цієї розкішної вілли, адже все моє зі мною. Я зодягнута з голки, ось при мені й сумочка з ключами від дому і від машини.

Ген на стоянці твій чорний "форд", можеш хоч зараз сідати і їхати. А біля нього… допотопний драний "мос квич".

Він що, й досі тут?

Я роззирнулася й побачила Притулу всього за кілька кроків од мене. Він затримався, бо неквапом розкурював свою люльку борульку. Потім глипнув на мене, і та люлеч ка, якось ненароком випавши з його рота, закотилася аж під молоденьку тую, обсипану при корені білим пісочком.

Притула нагнувся по неї, підібрав, випростався, а потім знов швидко присів і підхопив на білому піску ще якусь річ.

— Гм… А це що таке? Курячий бог? На щастя.

Я відразу впізнала його. Це був кирик. Кругленький білий камінчик з бездоганною дірочкою посередині.

— Віддайте, це мій! — кинулась я до нього. — Я його загубила!

— Ваш, то й ваш, — сказав Притула. — Тримайте.

Він повернувся й пішов, так і не розкуривши свою чарів ну люльку борульку. Це таки був геніальний слідець, який, просто граючись, без найменших зусиль віднайшов мого кирика в одну мить. Ніби його хтось туди підкинув.

Я тримала в руці цей камінчик і чула, як із нього струмує у мене тепло. Тепло і спокій.

— Дякую! — закричала я вслід Притулі, а коли він огля нувся, помахала на прощання рукою, як давньому прияте леві.

Він зупинився, все ще міркуючи своєю абсолютно круг лою голівкою, розкурювати йому люлечку чи ні, потім, як щось згадав, підняв угору вказівний палець.

— О! Що я ще хотів поспитати, Анастасіє Михайлівно…

Він повернувся й поволеньки підійшов до мене.

— Не знаю, чи це вам цікаво буде, чи ні, та хотів сказати ще ось яку штуку. Дуже вже потайний цей отець Серафим.

Коли його арештовували, то виявилося, що з ним живе ще хлопчик, синок його. Дуже дивне хлопча, якого ніхто ніколи не бачив, хоч воно вже чималеньке, років на сім показує. І ні метрики на нього немає, нічого. Привезли в інтернат, а воно зовсім дике. Ще й атавізм у нього: хвостик на куприку. І майже не говорить. Питають у нього, як звуть, каже: "Нікуб". То я хотів поспитати у вас, Анастасіє Михайлівно, чи не доводилося вам щось чувати про цю дитину?

— Нікуб?..

Я тільки рота розкрила, та Притула мене вже не слухав.

Там, де він щойно стояв, у повітрі лише тремтіла хмарка сизого диму від його люльки борульки, але й вона швидко розтанула.